N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 20 februari 1900, kl. 5 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

(2:a U. A.)

1:o) I det statsrådsprotokoll öfver civilärenden den 13 januari 1900, som finnes fogadt vid den till Riksdagen aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof, har chefen för civildepartementet, under erinran om det hvilande grundlagsändringsförslaget rörande införandet af ett nytt statsdepartement, jordbruksdepartementet, lemnat en redogörelse för de ärenden, som enligt departementschefens åsigt borde förläggas till det nya departementet äfvensom den omreglering af ärendenas fördelning mellan civil-, finans- och ecklesiastikdepartementen och de öfverflyttningar af centrala embetsverk samt stater och corpser, nu tillhörande de tre sistnämnda departementen, som i sammanhang med det nya departementets inrättande borde företagas; utvisande denna redogörelse, bland annat, att af förslagets genomförande skulle, om ärendenas fördelning mellan departementen blefve den af departementschefen ifrågasatta, följa, att öfverflyttningar af centrala embetsverk samt stater och corpser skulle ega rum på följande sätt enligt statskalenderns uppställning: *Ang. anslagens fördelning å hufvudtitlar.*

till **jordbruksdepartementet** skulle flyttas:

från *civildepartementet:*

rikets generallandtmäterikontor (landtmäteristyrelsen), Sveriges geologiska undersökning, landtbruksstyrelsen, stuteriöfverstyrelsen, kommissionen för de allmänna kartarbetena, rikets allmänna kartverk;

landtmäteristaten, hushållningssällskapen, kemiska stationerna, statens landtbruksingeniörer m. fl., stuteristaten, länsveterinärer, landtbrukets undervisningsanstalter, landtbruksakademien;

från *finansdepartementet:*

domänstyrelsen;

skogsstaten, skogsläroverken, domänintendenter;

till **civildepartementet** skulle flyttas:

från *finansdepartementet:*

generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen;

poststaten, telegrafstaten;

från *ecklesiastikdepartementet:*

medicinalstyrelsen;

medicinalstaten;

till **finansdepartementet** skulle flyttas:

från *civildepartementet:*

kommerskollegium, statistiska tabellkommissionen, statistiska centralbyrån, patent- och registreringsverket;

bergsstaten, yrkesinspektörer, direktionen vid sjömanshuset i Stockholm, väfskolan i Borås, jernkontoret.

Till närmare upplysning derom, huru departementschefen tänkt sig, att efter grundlagsändringens genomförande hufvudtitlarne skulle komma att blifva uppstälda, hade departementschefen låtit upprätta ett nämnda statsrådsprotokoll bifogadt utkast till ändrad uppställning af sjette, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarne enligt den fastställda riksstaten för år 1900, derest det ifrågasatta jordbruksdepartementet funnits upprättadt. Det vore icke departementschefens mening, att någon förändrad uppställning af hufvudtitlarne i något fall skulle komma till tillämpning under år 1900. Om det hvilande grundlagsförslaget blefve antaget, kunde icke desto mindre den redan fastställda riksstaten för år 1900 tillämpas till årets slut, om ock med vissa nödvändiga tilllägg. Det upprättade utkastet afsåge endast att i detalj visa innebörden af det förslag till ärendenas fördelning, departementschefen förut i protokollet framstält. Departementschefen hade dervid utgått från den år 1840—41 införda grundsatsen, att det skulle råda samband mellan departementen och hufvudtitlarne i riksstaten på det sätt, att

en och samme departementschef hade att göra framställningar rörande alla de anslag, som stode inom en och samma hufvudtitel.

Då jordbruksdepartementet i grundlagsändringsförslaget stode mellan civildepartementet och finansdepartementet, borde tilläfventyrs anslagen till jordbruksdepartementet och hvad dertill hörde lämpligen föras tillsammans i en ny, sjunde hufvudtitel, så att finansdepartementets och ecklesiastikdepartementets hufvudtitlar skulle blifva den åttonde och nionde. Då detta emellertid blefve förenadt med stora olägenheter under en lång öfvergångstid, hade departementschefen i stället i utkastet ifrågasatt, att jordbruksdepartementets hufvudtitel skulle blifva den nionde, hvarigenom endast den nuvarande nionde hufvudtiteln, pensions- och indragningsstaterna, skulle behöfva ändra nummer.

Efter närmare redogörelse för de särskilda poster, som enligt utkastet skulle flyttas från en till annan hufvudtitel, har departementschefen vidare anfört, bland annat:

Under nionde hufvudtitelns ordinarie utgifter hade departementschefen i utkastet infört det förslag till stat för det nya departementet, som departementschefen den 3 december 1898 vid föredragning inför Kongl. Maj:t af det sedermera till 1899 års Riksdag framstälda grundlagsändringsförslaget framlagt.

Bland de ordinarie anslagen under samtliga nuvarande sjette, sjunde och åttonde hufvudtitlarne funnes upptagna förslagsanslag till ålderstillägg, till rese- och traktamentspenningar samt till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. Då utgifterna å dessa anslag icke i nämnvärd mån ökades, derför att de tre hufvudtitlarne uppdelades i fyra, hade departementschefen endast haft att i utkastet fördela anslagens sammanlagda belopp å fyra i stället för tre hufvudtitlar. Rörande grunderna för denna fördelning och beloppet af hvarje dylikt anslag å hvarje särskild hufvudtitel hade statskontoret efter anmodan meddelat fullständig, på granskning af tre års räkenskaper grundad utredning, hvars resultat införts å behöriga ställen i utkastet, dervid departementschefen endast hade att erinra, att departementschefen naturligtvis tagit hänsyn till anslagens och icke till de verkliga utgifternas belopp.

Å åttonde hufvudtiteln i gällande riksstat funnes bland ordinarie anslag uppförda posterna »Medicinalstyrelsen med dithörande stater (deraf 1,500 kronor reservationsanslag)» 502,250 kronor, »Lasaretts underhåll» 97,874 kronor äfvensom »Resestipendier samt läroböckers och lärda verks utgifvande, reservationsanslag», 30,000 kronor. De två förstnämnda posterna vore i utkastet öfverförda till sjette hufvudtiteln, dock med undantag af dels 20,050 kronor till farmaceutiska institutet

inom den första posten och dels 82,100 kronor till serafimerlasarettet inom den andra posten, hvilka belopp såsom afseende undervisningsändamål lemnats qvar å åttonde hufvudtiteln. Af den sista posten å 30,000 kronor hade ett belopp af 3,500 kronor till resestipendier åt civile läkare flyttats till sjette hufvudtiteln.

Det kunde af skäl, som departementschefen angifvit, synas naturligt, att de anslagsäskanden, Kongl. Maj:t kunde vilja framlägga för detta års Riksdag med afseende å 1901 års statsreglering, sammanfördes i hufvudtitlar i öfverensstämmelse med det förslag departementschefen i protokollet framlagt. Genom ett sådant tillvägagående skulle dock, efter departementschefens uppfattning, vållas den olägenhet, att statsutskottets och tilläfventyrs äfven kamrarnes arbete skulle blifva försvåradt och försenadt under den tid, som måste förflyta, innan grundlagsändringsförslaget kunde hinna blifva slutbehandladt. Derjemte ansåge departementschefen hänsyn böra tagas dertill, att i sakens nuvarande läge hvar och en af cheferna för civil-, finans- och ecklesiastikdepartementen borde föredraga alla de anslagsfrågor, som hörde till den hans departement motsvarande hufvudtitel enligt riksstatens nuvarande uppställning, och om hvilka frågor framställningar redan af en hvar af departementscheferna utarbetats. Departementschefen hemstälde derför, att Kongl. Maj:t täcktes bestämma att med anslagsfrågornas föredragning finge jemväl denna gång förfaras i enlighet med hvad förut skolat ske.

Enligt sin natur trädde grundlagsändringar i gällande kraft genast efter det de blifvit i stadgad ordning beslutade; och det nya departementet borde följaktligen träda i verksamhet omedelbart efter det beslut fattats om anställandet af ett elfte statsråd såsom chef och föredragande för jordbruksdepartementet. Vid sådant förhållande ansåge sig departementschefen böra i korthet omförmäla, huru han tänkt sig att, i främsta rummet till undvikande af hinder och tidsutdrägt i Riksdagens arbeten, det förestående samarbetet mellan Kongl. Maj:t och Riksdagen vid verkställigheten af ett blifvande grundlagsändringsbeslut borde gestalta sig. För en sådan plan kunde förebild närmast hemtas från förfarandet vid 1840—41 års riksdag, under hvilken den nuvarande departementalordningen genomförts.

Det kunde antagas, att Riksdagen hunne fatta sitt beslut i grundlagsändringsfrågan redan under innevarande februari månad.

Under tiden dessförinnan och vidare, intill dess frågan blefve slutligen afgjord, ansåge departementschefen hinder icke möta för statsutskottet att enligt förfarandet år 1840 utarbeta och framlägga sina

förslag i anslutning till den nuvarande hufvudtitelsindelningen, med förbehåll om blifvande omreglering mellan hufvudtitlarna före riksdagens slut.

Omedelbart efter det grundlagsändringsförslaget kunde hafva blifvit af Riksdagen antaget, ansåge departementschefen proposition böra aflåtas till Riksdagen med förslag till stat för det nya departementet att tillämpas från den dag, då Kongl. Maj:t på rikssalen meddelade Riksdagen sitt samtycke till Riksdagens beslut.

Behandlingen inom Riksdagen af denna proposition kunde icke kräfva lång tid. Så snart Riksdagen å propositionen lemnat svar, som måste förutsättas vara af beskaffenhet att kunna af Kongl. Maj:t godkännas, syntes Riksdagen böra kallas till möte å rikssalen för mottagande af Kongl. Maj:ts svar i anledning af den af Riksdagen antagna grundlagsändringen, hvarefter hinder icke torde möta att Kongl. Maj:t samma dag utnämnde chef för jordbruksdepartementet äfvensom departementets personal att genast träda i tjenstgöring. I sammanhang härmed måste ock ny stadga angående fördelning af ärendena mellan statsdepartementen utfärdas att sättas i stället för departementalstadgan af den 16 maj 1840.

Om icke oförutsedda hinder mellankomme, kunde hela det nu antydda förfarandet antagas vara fullföljdt åtminstone till den 1 nästkommande april, hvarefter tillräckligt rådrum för Riksdagen förefunnes för beviljade anslags inordnande under nya hufvudtitlar, utan att den tid, under hvilken Riksdagen vanligen vore samlad, behöfde öfver skridas.

Sedan Hans Maj:t Konungen uppå tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter, med gillande af hvad chefen för civildepartementet sålunda anfört beträffande organisationen af det föreslagna nya statsdepartementet och hvad dermed egde samband, anmodat cheferne för civil-, finans- och eklesiastikdepartementen att, hvar för sig, oberoende af den ändring i riksstatens indelning i hufvudtitlar, som kunde blifva en följd af inrättandet af det ifrågasatta jordbruksdepartementet, i anslutning till riksstatens nuvarande uppställning föredraga de af dem utarbetade framställningar rörande anslag att af Riksdagen äskas, har chefen för civildepartementet, till åtlydnad af Kongl. Maj:ts sålunda meddelade föreskrift, understält Kongl. Maj:ts pröfning frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel; och har i öfverensstämmelse härmed och sedan jemväl cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen föredragit de till dessa departement hörande hufvudtitlar oberoende af den ändring i riksstatens indelning i hufvudtitlar, som

kunde blifva en följd af det ifrågasatta jordbruksdepartementets inrättande, Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof blifvit affattad i anslutning till riksstatens nuvarande uppställning.

Utskottet, som i likhet med chefen för civildepartementet anser lämpligt, att de förslag, hvilka det åligger utskottet att till Riksdagen afgifva i anledning af Kongl. Maj:ts under riksstatens sjette, sjunde och åttonde hufvudtitlar framstälda anslagsäskanden, utarbetas och för Riksdagen framläggas i anslutning till den nuvarande, i Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof iakttagna hufvudtitelsindelningen, har funnit sig böra — med erinran derom, att ofvan omförmälda grundlagsändringsförslag blifvit genom kamrarnes sammanstämmande beslut den 7 innevarande månad af Riksdagen slutligen antaget — föreslå, att Riksdagen, innan beslut angående de särskilda anslagsposterna af Riksdagen fattas, må besluta, att den ordning, i hvilken anslagsfrågorna under nuvarande sjette, sjunde och åttonde hufvudtitlarna varda af Riksdagen upptagna och afgjorda, icke skall blifva bestämmande med afseende å uppställningen af 1901 års riksstat, utan att före uppgörandet af nämnda stat må göras den fördelning mellan hufvudtitlar af de beviljade anslagen, som må kunna föranledas af ett jordbruksdepartements inrättande.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må besluta, att, oberoende af den ordning, i hvilken frågorna om anslag under sjette, sjunde och åttonde hufvudtitlarna varda, med anslutning till riksstatens nuvarande uppställning, upptagna och afgjorda, före uppgörandet af riksstaten för år 1901 må göras den fördelning under hufvudtitlar af dessa anslag, som af ett jordbruksdepartements inrättande må kunna föranledas.

Ordinarie anslag.

Kommerskollegium.

Ang. anslag till näringsstatistiken.
[1.]

2:o) I statsverkspropositionen har Kongl. Maj:t i punkt 1 under sjette hufvudtiteln föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, *dels* att i den för kommerskollegium fastställda stat uppfördes aflöning för ytterligare en aktuarie å den statistiska afdelningen med lön af 1,800 kronor,

som efter 5 år kunde höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor, samt tjenstgöringspenningar 1,200 kronor, *dels ock* att det i staten för kommerskollegium upptagna anslag å 17,500 kronor till, »juridiskt biträde, amanuenser och andra extra biträden, grufkartekontoret, vikariatsersättningar, renskrifning m. m.» förhöjdes med 4,400 kronor eller till 21,900 kronor.

Till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 januari 1900 har föredragande departementschefen i förenämnda ärende erinrat om följande förhållanden.

Uti den af Kongl. Maj:t till 1896 års Riksdag aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof hade Kongl. Maj:t gjort framställning om ökning i den för kommerskollegium gällande stat, i syfte att kollegium måtte varda satt i stånd dels att behörigen fullgöra den kollegium åliggande skyldighet att afgifva statistiska redogörelser för vissa näringar, med iakttagande deri af vissa föreslagna förbättrade anordningar, dels ock att utarbeta jemväl en särskild arbetsstatistik. För ifrågavarande begge behof hade Kongl. Maj:t äskat en ökning af den för kommerskollegium gällande stat med tillhopa 33,200 kronor. Af denna ökning hade på näringsstatistiken belöpt följande belopp:

aflöning till en aktuarie med samma löneförmåner som till den förut i kollegium anstälde aktuarien eller 1,800 kronor i lön och 1,200 kronor i tjenstgöringspenningar ..... 3,000 kr.
hvartill skulle komma två ålderstillägg à 500 kronor efter fem och tio år;

förhöjning af det till 17,500 kronor uppgående anslaget »till juridiskt biträde, amanuenser, andra extra biträden, grufkartekontoret, vikariatsersättningar, renskrifning m. m.» med dels 1,200 kronor, motsvarande arfvodet till en amanuens, och dels 2,000 kronor, motsvarande skilnaden mellan det belopp, 4,100 kronor, som vid kommerskollegii ombildning beräknats af anslaget belöpa å statistiska afdelningen, och det belopp af omkring 6,000 kronor, som för denna afdelning på senare tiden tagits i anspråk, tillhopa ..... 3,200 kr.

Summa 6,200 kr.

Riksdagen, som funnit den framlagda planen för arbetsstatistikens ordnande allt för vidtomfattande, hade ansett sig icke kunna i vidsträcktare mån biträda hvad Kongl. Maj:t i detta afseende föreslagit, än att för utförande af arbetsstatistiska undersökningar beviljades ett

anslag af 10,000 kronor på extra stat för år 1897. Beträffande åter de medel, som af Kongl. Maj:t äskats för näringsstatistikens behof, hade Riksdagen pröfvat skäligt bevilja desamma, men ansett, vid det förhållande att ifrågavarande anslagskraf stälts i sammanhang med frågan om anordnande af arbetsstatistik och då undersökningarne på detta senare område möjligen kunde komma att gifva uppslag till en i viss mån förändrad behandling af näringsstatistiken, att de föreslagna ökade anslagen för denna borde uppföras å extra stat.

Sedan Kongl. Maj:t den 13 november 1896 fastställt de förändrade bestämmelser rörande näringsstatistiken, hvilka i den kongl. propositionen till samma års Riksdag stälts i utsigt, hade ärendet ånyo föredragits inför Kongl. Maj:t den 14 januari 1897, dervid departementschefen anfört, att vid afgörandet af frågan om ordnande af näringsstatistiken jemväl hade tagits i öfvervägande, huruvida de arbetsstatistiska undersökningar, som komme att i följd af Riksdagens beslut verkställas under år 1897, kunde föranleda någon ändring i den allmänna näringsstatistikens behandling, men att någon sådan ändring icke funnits af berörda omständighet påkallad. Då genom nyssberörda af Kongl. Maj:t utfärdade förändrade bestämmelser rörande näringsstatistiken väsentligt ökadt arbete komme att föranledas inom kommerskollegii statistiska afdelning, och de öfriga behof, för hvilka ökning i det för näringsstatistiken afsedda anslag för år 1897 beviljats, fortfarande förefunnes och vore af stadigvarande art, hade departementschefen ansett giltig anledning förekomma, att det af Riksdagen till förevarande ändamål på extra stat för samma år beviljade anslag blefve uppfördt å ordinarie stat. Med gillande af hvad departementschefen på grund häraf hemstält, hade Kongl. Maj:t funnit skäligt att af 1897 års Riksdag ånyo äska det för näringsstatistiken afsedda anslagets uppförande å ordinarie stat.

I anledning häraf hade Riksdagen i skrifvelse den 13 maj 1897 anfört, att enligt Riksdagens mening frågan, huruvida de arbetsstatistiska undersökningar, för hvilkas verkställande anslag blifvit i 1897 års riksstat uppfördt och jemväl för år 1898 af Kongl. Maj:t äskats, skulle kunna, på sätt af 1896 års Riksdag antydts, gifva uppslag till en i viss mån förändrad behandling af näringsstatistiken, icke kunde med säkerhet bedömas, innan resultaten af dessa undersökningar blifvit framlagda. Med afseende härå och enär det derjemte syntes Riksdagen kunna ifrågasättas, om den fastställda förändrade planen för näringsstatistikens utarbetande inom kommerskollegium komme att i framtiden med nödvändighet kräfva samma arbetskrafter, som under första tiden af dess tillämpning, hade Riksdagen funnit det ifrågavarande anslagets

uppförande å ordinarie stat icke vara af omständigheterna påkalladt. Då anslaget emellertid kunde anses åtminstone tills vidare behöfligt, hade till utarbetande af näringsstatistik inom kommerskollegium på extra stat för 1898 anvisats samma belopp, som af Kongl. Maj:t föreslagits och som för liknande ändamål af föregående årets Riksdag beviljats eller 6,200 kronor; och hade, fortfarande på extra stat, anslaget med oförändradt belopp anvisats jemväl för åren 1899 och 1900.

Vidare har departementschefen anmält, hurusom kommerskollegium i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 17 oktober 1899 ånyo understält Kongl. Maj:ts pröfning frågan om uppförande å ordinarie stat af berörda, hittills å extra stat anvisade anslag till näringsstatistiken och derjemte hemstält om anslagets höjande från 6,200 till 7,400 kronor eller med 1,200 kronor. Till stöd för dessa framställningar hade kollegium åberopat innehållet af ett utaf förste aktuarien å dess statistiska afdelning afgifvet tjenstememorial, deruti anförts följande:

De skäl för det meranämnda anslagets bibehållande på extra stat, som af 1897 års Riksdag anförts, hade varit, *dels* att något bestämdt omdöme i frågan om det såsom möjligt förutsatta organisatoriska sambandet mellan arbetsstatistiken och näringsstatistiken icke kunde fällas, innan resultaten af de arbetsstatistiska undersökningar, till hvilka anslag beviljats för år 1897 och af Kongl. Maj:t äskats för år 1898, blifvit framlagda, *dels ock* att det syntes ovisst, huruvida den förändrade planen för näringsstatistikens utarbetande komme att i framtiden med nödvändighet kräfva samma arbetskrafter som under den första tiden af dess tillämpning.

Hvad det förra af dessa skäl beträffade eller bristande erfarenhet i fråga om arbetsstatistiken, kunde framhållas, att resultaten af såväl 1897 som 1898 års arbetsstatistiska undersökningar numera vore i tryck framlagda, och att den liknande undersökning, som för åren 1899 och 1900 planerats, voro under utförande. Tillräcklig erfarenhet uti ifrågavarande hänseende kunde sålunda anses vara vunnen, och hade denna till fullo bekräftat hvad kollegium redan på förhand, vid afgifvandet den 13 oktober 1896 af förslag till den första af dessa undersökningar, trott sig kunna uttala, eller att de arbetsstatistiska undersökningarna ej komme att gifva anledning till förändrad behandling af näringsstatistiken. Om, såsom vid diskussionen af denna fråga inom Riksdagens kamrar antydts, meningen varit, att man, innan anslaget till näringsstatistiken uppfördes på ordinarie stat, genom jemförelse af de olika metoder för primäruppgifternas inhemtande, som för näringsstatistiken,

å ena sidan, och för arbetsstatistiken, å den andra, vore fastställda, borde söka få utrönt, huruvida det ej skulle visa sig fördelaktigare att äfven för den förra använda samma metod med särskilda uppgiftsinsamlare, som för den senare användes — i stället för att låta uppgifterna insamlas genom magistrater och kronofogdar — så kunde dervid anmärkas, dels att en sådan metod, som för de arbetsstatistiska undersökningarne vore nödvändig, redan på grund af dermed förenade kostnader icke kunde för näringsstatistiken ifrågasättas, dels att erfarenheten från de arbetsstatistiska undersökningarne gifvit vid handen, att äfven på sådant sätt inhemtade primäruppgifter behöfde undergå granskning, innan de kunde läggas till grund för tabellarbetet, hvarför ett eventuelt införande af denna metod för insamlande af uppgifter på näringsstatistikens område knappast skulle komma att i nämnvärd mån underlätta arbetet inom kommerskollegium.

Beträffande det andra skäl, som Riksdagen anfört mot det ifrågavarande anslagets uppförande å ordinarie stat, eller att det syntes ovisst, huruvida den förändrade planen för näringsstatistikens utarbetande komme att i framtiden med nödvändighet kräfva samma arbetskrafter som under den första tiden af dess tillämpning, hade redan under diskussion härom vid 1897 års riksdag framhållits, att den vigtigaste ändringen i fråga om näringsstatistiken, som vidtagits på grund af Kongl. Maj:ts skrifvelse till kommerskollegium den 13 november 1896, bestått deruti, att primäruppgifternas bearbetande skulle uteslutande ega rum i kommerskollegium, hvarförutom äfven omfånget af näringsstatistiken väsentligt ökats genom upptagande i densamma af tvenne högst betydande industrigrupper, sågverk och qvarnar, hvilka förut ej varit redovisade. Men de behof af ökade arbetskrafter, som nämnda föreskrift framkallat, vore tydligen af stadigvarande art, och den enda förändring, som i detta afseende kunde vara att förvänta, vore, att med det ständigt växande statistiska materialet och den lika ständigt växande önskan om mera utvidgadt omfång för de statistiska undersökningarna arbetet säkerligen komme att ökas i stället för att minskas.

Då det sålunda, förutom på andra grunder, genom nära tre års erfarenhet borde kunna anses till fullo ådagalagdt, såväl att arbetsstatistiken icke kunde öfva något som helst inflytande på näringsstatistikens organisation, som att behofvet af den genom ifrågavarande anslag möjliggjorda ökningen i arbetskrafterna för näringsstatistikens bearbetning fortfarande förefunnes och framgent komme att förefinnas, syntes ingen anledning vara för handen att ytterligare undanskjuta uppförandet af anslaget till näringsstatistiken bland ordinarie anslag å kollegii stat.

I detta sammanhang ansåge förste aktuarien sig äfven böra framhålla, att de medel, som för närvarande vore disponibla för aflöning åt den extra ordinarie personalen å kollegii statistiska afdelning, i sjelfva verket vore allt för knappt tillmätta. Af de tre qvinliga extra biträden, som vore sysselsatta med bearbetning af näringsstatistiken, åtnjöte de två i tjensten äldsta hvartdera 70 kronor i månaden och den yngsta, som dock haft anställning å afdelningen sedan närmare 3½ år tillbaka, endast 60 kronor i månaden. Att denna aflöning, särskildt under nuvarande förhållanden, måste anses alldeles otillräcklig för tjenstebiträden, som under sex timmar dagligen vore bundna vid ett ansträngande och ansvarsfullt arbete, borde icke kunna förnekas. Billigheten och äfven angelägenheten att å den statistiska afdelningen kunna för framtiden behålla arbetskrafter, som visat sig dugliga och blifvit med göromålen fullt förtrogna, syntes derför bjuda, att dessa biträden om möjligt bereddes något förmånligare aflöningsvilkor än de nuvarande, som dessutom ej på långt när motsvarade de arfvoden, som qvinliga biträden vid många andra såväl offentliga som enskilda verk numera åtnjöte. Om nämnda biträdens månadsarfvoden sålunda kunde höjas till förslagsvis 90 kronor i medeltal åt hvartdera, skulle enligt förste aktuariens mening, tvifvelsutan ställningen för dem så förbättras, att de utan allt för stora försakelser kunde skaffa sig ett drägligt uppehälle och derigenom känna sig med sin verksamhet mera tillfredsställda. Den häraf föranledda höjningen i de för ändamålet använda aflöningsmedlen skulle uppgå för år till inalles 840 kronor.

Men äfven för ett annat ändamål syntes utväg böra beredas kollegii statistiska afdelning att kunna påräkna i någon mån ökade anslagsmedel. Af de för sagda afdelning — oberäknadt förste aktuarien och den aktuarie, som innehade fullmagt å sin tjenstebefattning — för närvarande afsedda aflöningsmedlen, nemligen 4,100 kronor af det åt kollegium anvisade anslaget till »juridiskt biträde, amanuenser, andra extra biträden, grufkartekontoret, vikariatsersättningar, renskrifning m. m.» samt 6,200 kronor »till utarbetande af näringsstatistik» eller sammanlagdt 10,300 kronor utginge:

till aflöning åt en aktuarie	3,000 kr,
» » » tre amanuenser	3,600 »
» » » ett manligt extra biträde, med timaflöning, omkring	800 »
» » » tre qvinliga extra biträden	2,400 »
» vikariatsersättningar	325 »
Summa	10,125 kr.

Till utdelning tvenne gånger om året af gratifikationer åt extra ordinarie tjenstemän å afdelningen, i regeln 2 à 3, återstode således endast 175 kronor. Otillräckligheten häraf vore i ögonen fallande, och kollegium hade äfven hittills ansett sig böra med i öfrigt tillgängliga medel fylla det erforderliga tillskottet, hvarigenom exempelvis under år 1898 gratifikationer till tre e. o. tjenstemän å statistiska afdelningen kunnat utdelas med ett sammanlagdt belopp af 525 kronor. Då det emellertid icke kunde vara lämpligt att i längden för ifrågavarande ändamål använda medel, som icke vore dertill specielt afsedda, måste det vara nödigt att söka tillgodose behofvet i berörda hänseende genom utverkande af ökadt anslag, och ifrågasattes med afseende härå en ökning af 350 kronor. Hela den behöfliga höjningen i anslaget till utarbetande af näringsstatistik skulle alltså komma att uppgå till 1,190 eller i rundt tal 1,200 kronor.

För egen del har departementschefen vidare yttrat.

Nu ifrågavarande anslag hade, såsom förut vore nämndt, under tre år å extra stat utgått med 6,200 kronor årligen. Af den utredning, som nu af kommerskollegium lemnats angående ordnande af arbetet med näringsstatistiken inom kollegii statistiska afdelning, framginge, att någon minskning i arbetet vid nämnda afdelning icke vore att förvänta. Det vore ju ock helt naturligt att, med det ständigt växande statistiska materialet och den icke minst hos allmänheten växande önskan om mera utvidgadt omfång för de statistiska undersökningarna, ifrågavarande arbete icke kunde aftaga. Den nu under tre år vunna erfarenheten från de arbetsstatistiska undersökningarna visade ock alldeles otvetydigt hän derpå, att någon förändring i arbetet med näringsstatistiken icke föranleddes af de arbetsstatistiska undersökningarna.

Likaså syntes det departementschefen vara genom den förebragta utredningen ådagalagdt, att de arfvoden, som inom kollegii statistiska afdelning tilldelades de qvinliga extra biträden, som vore sysselsatta med bearbetning af näringsstatistiken, vore allt för låga, och att fördenskull tillfälle borde beredas för deras höjande på sätt föreslaget blifvit. Att något ytterligare belopp till beredande af gratifikationer åt de extra ordinarie tjenstemännen vid afdelningen borde ställas till förfogande, funne departementschefen ock vara alldeles rigtigt. För dessa båda ändamål tarfvades, såsom nämnts, en ökning i anslaget af tillsammans 1,200 kronor.

På grund af hvad sålunda förekommit och då de anslagsbehof, hvilka nu vore i fråga, fortfarande komme att förefinnas och fördenskull vore af stadigvarande art, tvekade departementschefen icke att

åter upptaga det af Kongl. Maj:t vid 1897 års riksdag framlagda förslag om öfverförande af detta anslag från extra till ordinarie stat, nu med den förhöjning, hvarom nyss förmälts. Departementschefen hemstälde alltså, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta proposition af det innehåll, som här ofvan angifvits.

Då den utredning, som nu blifvit i ärendet förebragt, synes gifva vid handen, såväl att de arbetsstatistiska undersökningarna icke komma att föranleda någon förändrad behandling af näringsstatistiken som ock att någon minskning i de arbetskrafter, hvilka inom kommerskollegium sysselsättas med näringsstatistiken, icke kan väntas blifva möjlig, finner utskottet sig böra förorda, att det till utarbetande inom kommerskollegium af näringsstatistik erforderliga anslag må uppföras å ordinarie stat.

Utskottet har ej heller funnit anledning till erinran emot förslaget, att det belopp af 6,200 kronor, som under de senaste åren varit för ifrågavarande ändamål å extra stat beviljadt, måtte, för möjliggörande af förbättring i de qvinliga extra biträdenas aflöningsförmåner samt för beredande af ökade medel till gratifikationer åt extra ordinarie tjenstemän, höjas med 1,200 kronor och sålunda den sammanlagda ökningen i kommerskollegii ordinarie anslag bestämmas till 7,400 kronor; och synes jemväl, enligt hvad föreslaget blifvit, rätt till ålderstillägg böra tillerkännas innehafvaren af den ifrågasatta nya aktuariebefattningen i likhet med innehafvaren af den å kommerskollegii stat förut uppförda aktuariebefattning.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, må medgifva,

a) att i den för kommerskollegium fastställda stat uppföres aflöning för ytterligare en aktuarie å den statistiska afdelningen med lön af 1,800 kronor, som efter 5 år kan höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor, samt tjenstgöringspenningar 1,200 kronor; samt

b) att det i staten för kommerskollegium upptagna anslag å 17,500 kronor till »juridiskt biträde, amanuenser och andra extra biträden, grufkartekontoret, vikariatsersättningar, renskrifning m. m.» förhöjes med 4,400 kronor eller till 21,900 kronor.

I händelse af bifall härtill kommer anslagstiteln »kommerskollegium» att höjas med 7,400 kronor eller från 64,600 kronor till 72,000 kronor.

Öfverståthållareembetet.

Ang. höjning af anslaget till aflöning åt exekutionsbetjeningen i Stockholm.

[2.]

3:o) Kongl. Maj:t har vidare föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, att det under anslagstiteln »Öfverståthållareembetet» uppförda ordinarie anslag å 12,200 kronor till aflöning åt exekutionsbetjeningen i Stockholm finge höjas med 3,800 kronor eller till 16,000 kronor.

Med erinran att allt sedan år 1886 å ordinarie stat under anslagstiteln »Öfverståthållareembetet» varit uppfördt ett anslag af 12,200 kronor till aflöning åt exekutionsbetjeningen i Stockholm, har departementschefen till statsrådsprotokollet anmält, att öfverståthållareembetet uti skrifvelse till Kongl. Maj:t den 18 september 1899 väckt förslag om anställande af ökadt antal exekutionsbetjente och hemstält, att hufvudsakligen för detta ändamål anslaget måtte höjas från 12,200 kronor till 17,400 kronor.

Vidare har departementschefen meddelat, att enligt af öfverståthållareembetet lemnad uppgift, exekutionsbetjenternas antal för närvarande utgör 12 personer jemte en vaktmästare, och att aflöningsbeloppen till dem utgå på följande sätt:

1 exekutionsbetjent med uteslutande tjenstgöring å förste stadsfogdens kansli: lön	kronor	1,200: —
6 exekutionsbetjente, samtidigt tjenstgörande på förste och andre stadsfogdens expedition: lön 1,000 kronor till hvarje	„	6,000: —
5 exekutionsbetjente, som tjenstgöra hos förste stadsfogden, men användas äfven hos andre stadsfogden: lön 800 kronor till hvarje	„	4,000: —
1 vaktmästare hos stadsfogdarne: lön	„	600: —
återstoden reserveras till gratifikationer och vikariatsersättningar	„	400: —
tillsammans	kronor	12,200: —

Dessutom erhålla elfva exekutionsbetjente sportler.

Såsom skäl för den föreslagna höjningen i antalet exekutionsbetjente samt för den ifrågasatta löneförbättringen har, enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, öfverståthållareembetet anfört följande.

Uti särskilda till öfverståthållareembetet ingifna skrifvelser hade såväl förste som andre stadsfogden hos embetet gjort framställning om åtgärders vidtagande för att få antalet hos dem anstälde exekutionsbetjente ökadt.

Förste stadsfogden hade dervid, under förordande af någon löneförhöjning åt den nuvarande exekutionsbetjeningen, inskränkt sig till att för öfverståthållareembetet ånyo i korthet påpeka den förut flera gånger framhållna vigten af förstärkandet af de honom underställda arbetskrafter.

Andre stadsfogden åter hade i en längre skrifvelse framlagt skälen för sin framställning, och framginge af densamma, bland annat, att, då under de tolf år, han innehaft andre stadsfogdetjensten, Stockholms stads befolkning ökats med omkring 100,000 personer, under det att antalet exekutionsbetjente vore detsamma, som det var icke blott för tolf, utan till och med för tjugu år sedan, det numera kommit derhän, att handläggningen af de flesta ärenden blifvit i betänklig grad försenad, och att vederbörande myndigheter, som nödgades vända sig till andre stadsfogden med begäran om handräckning, i ständiga påminnelser gåfve uttryck åt sitt missnöje med den långsamhet, hvarmed handräckningsärendena hos honom bedrefves; att, oaktadt han författningsenligt vore skyldig att inom *tre* månader redovisa till honom inkomna ärenden, flere tusen sådana och nästan alla, som afsåge uttagandet af utskylder hos personer, som från rikets olika delar inflyttat till Stockholm, aldrig hunne expedieras förr än efter en tid af *fem* månader; att de inkomna ärendenas antal de senare åren utgjort:

år 1893	7,482
„ 1894	9,670
„ 1895	9,964
„ 1896	11,830
„ 1897	12,275
„ 1898	13,214;

att då, med fästadt afseende å antalet ärenden hos förste stadsfogden, de sex hos andre stadsfogden tjenstgörande exekutionsbetjente vore skyldige att i tur och ordning jemväl från förste stadsfogden mottaga ärenden till handläggning, det vore omöjligt för desse att i rätt tid medhinna de minst 20,000 besök, som för handläggningen af de exempelvis år 1898 inkomna 13,214 ärendena erfordrades; att dertill ytterligare komme, att minst en fjerdedel af de i ärendena afsedda personer i regeln bytte om bostad och att med anledning deraf, sedan från

vederbörande rotemän anskaffats nya adresser, ytterligare besök måste hos dem göras; att antalet besök, som ålåge hvarje exekutionsbetjent, visserligen ej kunde exakt på siffran uppgifvas, men att, såsom lätteligen insåges af hvad ofvan anförts, de måste uppgå till många tusen och att, det oaktadt, vederbörande exekutionsbetjente dessutom vore upptagna dels med två timmars expedition dagligen och dels med uppsättande och utskrifvande af bevis rörande alla dessa »fattige», »ej anträffade», »afflyttade» m. m., som för redovisning af de dem anförtrodda ärenden vore af nöden.

Andre stadsfogden ansåge sålunda såsom oundgängligen nödvändigt, derest han skulle kunna till vederbörande myndigheters och allmänhetens belåtenhet fullgöra sina åligganden, att åtminstone två nya exekutionsbetjentbefattningar med skyldighet för blifvande innehafvare att tjenstgöra endast inom andre stadsfogdens expedition med det snaraste inrättades.

Öfverståthållareembetet har vidare anfört, att embetet i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 5 november 1896 gjort framställning om ökande af det i riksstaten till exekutionsbetjeningens i Stockholm aflöning uppförda anslag med så stort belopp, att embetet blefve i tillfälle att dels med 100 kronor till en hvar öka den nu till exekutionsbetjente utgående aflöning och dels inrätta två nya exekutionsbetjentbefattningar; men att Kongl. Maj:t genom beslut den 29 december 1896 funnit embetets dåvarande framställning icke till någon vidare åtgärd föranleda. Embetet hade derför nu ansett sig sakna anledning att i vidsträcktare mån, än som af nedan angifna förhållanden föranleddes, göra förnyad framställning om löneförhöjning åt de i stadsfogdarnes expedition anstälde exekutionsbetjente.

Deremot funne sig öfverståthållareembetet af förhållandena manadt att ånyo under Kongl. Maj:ts pröfning draga frågan om inrättande i Stockholm af ytterligare några exekutionsbetjentbefattningar. Redan de siffror, öfverståthållareembetet framlagt i sin förenämnda skrifvelse och som gåfve vid handen, att de på förste stadsfogdens handläggning beroende s. k. handräckningarna i brottmål från år 1879 till år 1895 nära fördubblats, äfvensom att de på andre stadsfogdens handläggning beroende indrifningsärenden under samma tid ökats med sextio procent, under det att antalet exekutionsbetjente blifvit oförändradt, syntes otvetydigt ådagalägga, att det numera icke vore möjligt att med den raskhet och ordning, som vederborde, ombesörja indrifningen af de olika fordringar, afgifter och utskyldsposter, hvilka komme under stadsfogdarnes handläggning; och, på sätt andre stadsfogden erinrat,

hade också synnerligen från de olika länsstyrelserna tid efter annan till embetet inkommit klagomål öfver den långsamhet, som vid behandlingen af från dem till embetet inkomna framställningar om handräckning gjorde sig gällande.

De nya siffror, embetet nu vore i tillfälle framlägga, läte emellertid de öfverklagade missförhållandena framträda i ännu bjertare dager, och embetet skulle anse sig brista i uppfyllandet af en tjenstepligt, om embetet ej sökte råda bot derför. De af andre stadsfogden framlagda, här ofvan återgifna siffror ådagalade, att de på hans handläggning beroende ärenden sedan år 1894 ökats med ytterligare ej mindre än fyrtio procent, och äfven om ökningen i antal af de på förste stadsfogdens åtgärd beroende så kallade handräckningarna i brottmål ej vore lika stor, hade dock äfven beträffande dem en anmärkningsvärd stegring på senare tider egt rum. Enligt från nämnde tjensteman infordrade uppgifter hade nemligen dessa ärenden utgjort år 1895: 2,896 och år 1898: 3,408.

Embetet funne sig alltså böra hos Kongl. Maj:t göra framställning om förenämnda anslags ökande med så stort belopp, att embetet blefve satt i tillfälle att inrätta tre nya exekutionsbetjentbefattningar.

I fråga om exkutionsbetjeningens tjensteinkomster hade embetet erinrat, att de elfva exekutionsbetjente, som direkt sysselsattes med verkställighet af utslag samt indrifning af böter m. m., jemväl kunde påräkna sportler, som i rundt tal ansåges för en hvar af dem uppgå till 600 kronor årligen.

Omförmälda elfva exekutionsbetjente kunde alltså påräkna, de med den högre aflöningen en årsinkomst af 1,600 kronor och de öfrige af 1,400 kronor årligen.

Härvid förekomme emellertid, att, som sagts, sex af exekutionsbetjenterna sysselsattes samtidigt såväl på förste som andre stadsfogdens expedition, och då handläggningen af ärendena i förstnämnda expedition gemenligen inbringade vederbörande exekutionsbetjent någon sportelinkomst, kunde lätt inses, hvad också af andre stadsfogden anmärkts, att större drift och omsorg nedlades på skötandet af de ärenden, som härrörde från förste stadsfogdens expedition, än af dem, som lemnades exekutionsbetjenterna af andre stadsfogden.

Denne tjensteman hemstälde också, att, om nya exekutionsbetjentbefattningar komme att inrättas, åtminstone två af de blifvande innehafvarne deraf måtte ställas till hans uteslutande förfogande.

Öfverståthållareembetet ansåge denna framställning befogad, och

då sportlerna för de exekutionsbetjente, som tjenstgjorde endast hos andre stadsfogden, kunde beräknas uppgå till högst 100 kronor årligen, ansåge embetet den kontanta aflöningen för de båda exekutionsbetjente, som skulle tjenstgöra uteslutande hos andre stadsfogden, böra bestämmas till skilnaden mellan detta belopp och den summa, 1,600 kronor, som kunde anses nu utgöra en äldre exekutionsbetjents aflöning, eller 1,500 kronor.

Då embetet vidare ansåge nödigt, att till tjenstgöring hos förste stadsfogden anställdes ytterligare en exekutionsbetjent med högre aflöning, erfordrades derför 1,000 kronor årligen.

Ytterligare ansåge öfverståthållareembetet det vara uppenbart, att, då någon årlig ökning af de sportelgifvande ärendena hos förste stadsfogden icke egde rum, utan dessa tvärtom, för närvarande åtminstone, syntes till antalet något nedgå, men enligt det förslag, embetet framstält, de på dessa ärenden belöpande sportler skulle för framtiden komma att fördelas på tolf exekutionsbetjente, under det förut endast elfva delat desamma, de förutvarande exekutionsbetjenternas aflöning skulle i följd af nämnda förslag komma att nedgå med omkring 50 kronor årligen. Obilligheten häraf under nu rådande, högt uppdrifna pris på alla lifsförnödenheter fölle emellertid genast i ögonen, hvadan någon ersättning för denna minskning torde böra beredas; och då embetet ansåge denna kunna bestämmas till 100 kronor årligen och antalet hos förste stadsfogden tjenstgörande exekutionsbetjente för framtiden skulle blifva tolf, erfordrades härför ytterligare 1,200 kronor.

Till sist har embetet ansett sig böra erinra, att förslag till indrifningsväsendets i Stockholm ordnande visserligen för närvarande vore beroende på stadsfullmägtiges pröfning, men att det förslag, embetet nu framstält, i ingen mån berördes häraf. Det stadsfullmägtiges pröfning understälda förslaget afsåge nemligen endast indrifningen af de *inom* staden påförda skatter och utskylder äfvensom de så kallade polisböterna, hvilken indrifning redan nu ombesörjdes af personal, som staden sjelf aflönade; och ingen af de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, hade ansett nödigt, att någon ändring gjordes i det sätt, hvarpå de här ofvan omförmälda, till handläggning hos förste och andre stadsfogden förekommande ärenden nu ombesörjdes.

Med stöd af hvad embetet sålunda anfört har embetet hemstält, att Kongl. Maj:t täcktes till innevarande Riksdag aflåta proposition om ökande af det i riksstaten till exekutionsbetjeningens i Stockholm aflöning uppförda anslag från 12,200 kronor till 17,400 kronor.

Departementschefen har vidare till protokollet meddelat, att stats-

kontoret i häröfver den 27 oktober 1899 afgifvet utlåtande med erinran, hurusom, på sätt framgingo af en utaf Kongl. Maj:t till 1885 års Riksdag framlagd utredning, aflöningen till exekutionsbetjeningen i Stockholm af ålder blifvit bestridd af statsmedel, och att statens skyldighet i sådant hänseende dessutom blifvit i en af Rikets Ständer den 6 februari 1858 till Kongl. Maj:t aflåten skrifvelse erkänd, anfört, att statskontoret, med afseende å hvad af öfverståthållareembetet till stöd för dess framställning andragits, funne sig böra densamma till bifall förorda.

För egen del yttrar härefter departementschefen.

Det af öfverståthållareembetet nu framlagda förslag afsåge att öka antalet exekutionsbetjente, som verkställa indrifning, från 11 till 14. Af de 3 nya exekutionsbetjenterna skulle 2, helt och hållet upptagna af göromål för andre stadsfogden, aflönas med 1,500 kronor till hvarje ..... 3,000 kronor,
1 aflönas med 1,000 kronor ..... 1,000 »
hvarjemte till ersättning för minskade sportler i följd af ökadt antal exekutionsbetjente skulle erfordras ..... 1,200 »
tillsammans 5,200 kronor.

Likasom Rikets Ständer i sin skrifvelse den 6 februari 1858, i fråga om aflöningsförhöjning åt de i öfverståthållareembetets kansli anstälde tjenstemän samt betjente och deribland jemväl åt exekutionsbetjeningen, funnit något tvifvel icke böra uppstå om statens åliggande att, derest aflöningen befunnes otillräcklig, ytterligare anslå de medel, som till densammas förbättrande erfordrades, hade jemväl Riksdagen genom uppförande af anslaget å 12,200 kronor till nämnda exekutionsbetjening på ordinarie stat medgifvit, att denna personals aflöning är en statens angelägenhet. Vid sådant förhållande ansåge departementschefen sig här icke behöfva upprepa den utredning, som i detta hänseende förebragts till 1885 års Riksdag, utan inskränkte sig till att hänvisa till hvad derom förekomme i protokollet öfver civilärenden för den 12 januari 1885 (sid. 23—25 i de tryckta riksdagshandlingarna).

Beträffande exekutionsbetjentes göromål och den för dem ifrågakommande sportelinkomst hade departementschefen genom särskilda, infordrade promemorier inhemtat följande närmare upplysningar.

Den å förste stadsfogdens kansli tjenstgörande, med 1,200 kronor aflönade exekutionsbetjenten, hvilken icke åtnjöte någon sportelinkomst, sysselsattes med skrifgöromål och vore deraf upptagen omkring fem timmar dagligen.

Öfrige hos förste stadsfogden tjenstgörande exekutionsbetjente an-

vändes för verkställighet af utslag i brottmål, jemväl urbota, deri inginge äfven ett ringa antal polismål, nemligen sådana, der utmätning blefve af nöden för böters utfående. I denna tjenstgöring ifrågakomme icke någon sportelinkomst. Sådan erhölle deremot desse exekutionsbetjente på det sätt, att de af förste stadsfogden förordnades till extra utmätningsmän. I denna egenskap kunde de beräkna en årlig inkomst genom erhållna arfvoden för utmätningsförrättningar i tvistemål, för hvar och en numera något öfver 400 kronor om året. Vid beräkningen, att denna inkomst skulle uppgå till omkring 500 kronor om året, hade man utgått från medeltalet för ett större antal år.

För andre stadsfogdens expedition hade exekutionsbetjente ett stort antal mångskiftande ärenden att bestyra, bland hvilka borde nämnas: uttagande af utskylder af personer, som från rikets olika delar inflyttat till hufvudstaden, tillställande af och uttagande af lösen för domar, utslag, protokoll och andra expeditioner från högsta domstolen, kammarrätten, hofrätter och rådstufvurätter med flera domstolar och verk så inom som utom hufvudstaden, delgifningar af stämningar från hela riket å personer, som härstädes vore boende eller tillfälligt uppehölle sig, äfvensom uppsökande af arfsberättigade efter utrikes aflidna personer med flere dylika på framställning af utrikesdepartementet eller kommerskollegium grundade uppdrag. Den sportelinkomst, som vid dessa göromål kunde uppkomma för exekutionsbetjente och beräknades till omkring 100 kronor årligen för hvar, bestode af godtgörelse för tillställande af expeditioner, som icke utlösts, och dylikt.

Departementschefen ansåge sig böra tillägga, att den indrifning, som för stadens räkning utfördes och af staden bekostades, hufvudsakligen afsåge resterande, i Stockholm påförda krono- och kommunalutskylder och verkställdes genom extra utmätningsmän, som årligen förordnades till ett antal af omkring 60 och hvilka aflönades med visst belopp, 50 eller 75 öre, för hvarje indrifven debetsedel. På detta arbete, som icke fortginge mer än vissa månader hvarje år, ansågs en sådan extra utmätningsman kunna förtjena omkring 700 kronor om året.

Af den utredning, öfverståthållareembetet nu framlagt och till hvilken departementschefen anhölle att få hänvisa, framginge, att, oaktadt Stockholms stads folkmängd betydligt stigit, antalet af exekutionsbetjente icke ökats. Verkan af betjeningens fåtalighet hade ock med kraft blifvit framhållen af vederbörande myndigheter och rigtigheten af dessa uppgifter syntes icke kunna betviflas. Ville man således erhålla ett snabbare och verksammare exekutionsväsende i Stockholm, så måste man vara beredd på, att vid detsamma måste anställas till-

räckligt antal betjente; och den af öfverståthållareembetet föreslagna höjning i desses antal syntes departementschefen således vara fullt grundad i ett oafvisligt behof.

I afseende på den erforderliga förhöjningen i det till exekutionsbetjeningen utgående anslag kunde departementschefen dock icke fullt dela den af öfverståthållareembetet uttalade åsigt. Af de 3 nya exekutionsbetjenterna skulle enligt embetets förslag 2 anställas till uteslutande tjenstgöring hos andre stadsfogden; och ansåge departementschefen, med beräkning af en sportelinkomst för en hvar af dem af omkring 100 kronor om året, en aflöning till belopp af 1,400 kronor för hvardera vara tillräcklig. Derigenom skulle dessa nya exekutionsbetjente få en godtgörelse, motsvarande den, som uppbures af de exekutionsbetjente, hvilka nu samtidigt tjenstgjorde hos båda stadsfogdarne.

Vidkommande den tredje nya exekutionsbetjenten, för hvilken vore föreslagen en lön af 1,000 kronor om året, förutom ifrågakommande sportler, hade departementschefen intet att erinra.

Deremot funne departementschefen sig icke kunna biträda det af öfverståthållareembetet väckta förslag om ökning i samtlige exekutionsbetjentes aflöning för godtgörande af den minskning i sportler för en hvar af de med indrifning sysselsatte exekutionsbetjente, som skulle uppstå genom anställande af ökad dylik betjening. Departementschefen fäste sig i detta afseende särskildt dervid, att den väsentliga delen af sportlerna i sjelfva verket utgjordes af ersättning för arbete på grund af särskildt förordnande.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och då det syntes departementschefen vara af behofvet påkalladt, att medel bereddes till anställande af

dels 2 nya exekutionsbetjente med lön af 1,400 kronor för hvardera	2,800	kronor,
dels 1 ny exekutionsbetjent med lön af	1,000	»
tillsammans	3,800	kronor,

hemstälde departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att det under anslagstiteln »Öfverståthållareembetet» uppförda ordinarie anslag å 12,200 kronor till aflöning åt exekutionsbetjeningen i Stockholm måtte höjas med 3,800 kronor eller till 16,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra emot Kongl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer alltså,

att Riksdagen må medgifva, att det under anslagstiteln »Öfverståthållareembetet» uppförda ordinarie anslag å 12,200 kronor till aflöning åt exekutionsbetjeningen i Stockholm må höjas med 3,800 kronor eller till 16,000 kronor.

I händelse af bifall härtill kommer hela anslagstiteln att höjas från 87,422 kronor till 91,222 kronor.

Landsstaterna i länen.

Ang. aflöningsförhöjning åt vissa landsstatstjenstemän. [3.]

4:o). Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, att länsnotarierne och länsbokhållarne i Jemtlands och Norrbottens län finge hvar för sig uppbära i lön 1,500 kronor och i tjenstgöringspenningar 1,000 kronor, tillsammans 2,500 kronor, samt efter tio års väl vitsordad tjenstgöring ett ålderstillägg till lönen å 500 kronor, äfvensom att landträntmästaren i Norrbottens län finge erhålla lön 2,500 kronor och tjenstgöringspenningar 1,300 kronor, tillsammans 3,800 kronor, jemte ålderstillägg till lönen till belopp af 500 kronor efter fem års väl vitsordad tjenstgöring.

Vid föredragningen inför Kongl. Maj:t af denna fråga har departementschefen till statsrådsprotokollet erinrat, att vid den löneregleringen för landsstaten, som antagits vid 1878 års riksdag, bestämts, att *länsnotarie* och *länsbokhållare* skulle åtnjuta:

i Malmöhus, Elfsborgs, Östergötlands, Skaraborgs, Göteborgs och Bohus, Kalmar, Kristianstads, Vermlands, Jönköpings, Kronobergs, Stockholms, Kopparbergs, Örebro, Gefleborgs, Vesternorrlands och Södermanlands län: lön 1,500 kronor, tjenstgöringspenningar 1,000 kronor, tillsammans 2,500 kronor, med tillägg, att efter tio år lönen kunde höjas med 500 kronor, samt

i Blekinge, Hallands, Vestmanlands, Upsala, Vesterbottens, Norrbottens, Jemtlands och Gotlands län: lön 1,200 kronor, tjenstgöringspenningar 800 kronor, tillsammans 2,000 kronor, med tillägg, att efter tio år lönen kunde höjas med 500 kronor.

Genom den löneregleringen för *landträntmästare*, som fastställts vid 1883 års riksdag, hade vidare bestämts, att sådan tjensteman egde tillgodonjuta:

i Östergötlands, Kalmar, Kristianstads, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs, Skaraborgs och Vermlands län: lön 2,500 kronor, tjenstgöringspenningar 1,500 kronor, tillsammans 4,000 kronor,

i Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Örebro,

Kopparbergs, Gefleborgs och Vesternorrlands län: lön 2,500 kronor, tjenstgöringspenningar 1,300 kronor, tillsammans 3,800 kronor,

i Upsala, Gotlands, Blekinge, Hallands, Vestmanlands, Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län: lön 2,500 kronor, tjenstgöringspenningar 1,000 kronor, tillsammans 3,500 kronor, jemte ålderstillägg till belopp af 500 kronor efter fem års väl vitsordad tjenstgöring.

Framställningar om förhöjning i de sålunda bestämda aflöningsförmånerna hade, yttrar vidare departementschefen, inkommit beträffande dels landträntmästaren, länsnotarien och länsbokhållaren i Norrbottens län och dels länsnotarien och länsbokhållaren i Jemtlands län.

Uti en till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län ingifven skrift hade förbemälde tre landsstatstjenstemän i länet hemstält om vidtagande af förbättring i deras aflöningsförmåner och till stöd för sin framställning hufvudsakligen anfört följande:

De dyra tider, som gjort sig gällande öfver hela riket, hade sträckt sina verkningar äfven till Norrbottens län, men der hade de ej, åtminstone på de sista 10 åren, föregåtts af någorlunda billiga sådana, under hvilka tjenstemännen kunnat göra några besparingar för mötande af de dyra tiderna, utan hade redan de närmast föregående åren inom länet och särskildt inom Luleå stad varit att anse för ovanligt dyra. Den inom vårt land enastående utveckling, i hvilken Norrbottens län för närvarande vore stadt, hade varit så öfvermägtig, att förhållandena der uppe i mångt blifvit alldeles efter. Luleå stad hade på 10 år i anseende till folkmängden relativt ökats mest af rikets samtliga städer, men tillgången på ens ganska primitiva, för att ej tala om tidsenliga, bostäder hade ej mägtat följa med de stigande behofven. I stället hade ofta nog osunda hus- och tomtspekulationer uppdrifvit hyrorna till ungefär dubbelt emot hvad de uppgingo till vid tiden för stadgandet af landsstatens nu gällande löneregleringen, år 1878. Så till exempel hade då den gängse hyran i Luleå för fyra stora rum med kök och andra rymliga lokala tillbehör varit 350 à högst 400 kronor, hvaremot man numera allmänt betalade för fyra små rum med kök och dermed förenade obetydliga, allt annat än »tidsenliga» beqvämligheter ej mindre än 700 kronor. Och man egde grundade farhågor för att hyrorna under den närmaste tiden skulle komma att drifvas upp än högre. Handtverkares och tjenares arbete betingade numera nära det dubbla mot år 1878. På ved hade priset stigit med 100 procent, hvilket med hänsyn till de långa stränga vintrarne i icke oväsentlig mån ökade utgifterna, och på matvaror med bortåt 40 procent; detta senare beroende derpå, att omnejdens jordbruk ej mägtat följa med tidens kraf, synnerligast

som arbetarebefolkningen uteslutande sökte efter de höga förtjenster, som skogskörslor och industri beredde, under det att jordbruket finge skötas bäst det kunde af jordegarne sjelfva och deras närmaste. En följd häraf vore, att det mesta af hushållsartiklarne: kött, smör, ost, ägg m. m., som i Luleå konsumerades, måste tagas söder ifrån, ofta från trakten omkring och söder om Stockholm. Enahanda vore ock förhållandet med grönsaker och dylikt. Denna nödvändighet till import af lifsförnödenheter vållade gifvetvis, att äfven det lilla, som orten producerade, stege i pris till jemnhöjd med den långt utifrån importerade varan. Af alla dessa kända sakförhållanden framginge, att, om södra och mellersta Sveriges tjenstemän i allmänhet för närvarande vore i behof af något dyrtidslägg, så hade tjenstemännen i Luleå redan under en följd af år varit det och vore det nu i ännu mycket högre grad än de.

I samband dermed ville sökandena erinra derom, att, ehuru göromålen vid länsstyrelsen i Norrbottens län under de senaste åren oafbrutet ökats i ganska afsevärd omfattning, de af landsstatens tjenstemän i länet, hvilkas löner vore beroende af klassindelning, fortfarande tillhörde den lägst aflönade klassen, ett förhållande, som, oafsedt de dyra tiderna, väl nu ej kunde anses rättvist.

Vid insändande af denna framställning till Kongl. Maj:t har Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län i skrifvelse den 6 november 1899 förklarat sig kunna vitsorda hvad sökandena anfört angående den på senare åren inom länet och särskildt i residensstaden inträdda stegring i priset å så godt som alla hufvudsakliga lefnadsförnödenheter och för egen del anfört följande:

Då de aflöningsbelopp, som genom löneregleringen år 1878 fastställdes för landsstatstjenstemännen, afpassats efter då rådande lefnadskostnader, syntes det med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att samtliga tjensteinnehafvare, hvilka vore af de dyra tiderna berörda, nu bereddes en skälig löneförhöjning.

Derest de nu rådande höga lefnadskostnaderna skulle bero på snart öfvergående tillfälliga förhållanden, vore ur den synpunkt, som närmast föranledt ifrågavarande framställning, en tillfällig löneförbättring visserligen till fyllest för afhjelpande af de öfverklagade missförhållandena, men Kongl. Maj:ts befallningshafvande hölle dock före, att denna prisstegring ej kunde tillskrifvas förhållanden af tillfällig art, utan dess grund syntes vara att söka i den omständigheten, att, under det länets folkmängd på kort tid ökats i en grad, som saknade sitt motstycke i

vårt land, länets jordbruk, som för öfrigt i dessa nordliga trakter hade att kämpa med särskilda svårigheter, icke kunnat hålla jemna steg med utvecklingen i öfrigt, och många årtionden antagligen komme att förgå, innan någon ändring härutinnan kunde vara att motse.

Ytterligare en omständighet syntes böra tagas i betraktande vid bedömandet af frågan, huru de i ansökningen omförmälda missförhållanden på lämpligaste sätt skulle kunna afhjelpas. Vid 1878 års lönereglering hade tjenstemännen vid länsstyrelsen i Norrbottens län hänförts till lägsta aflöningsklassen — detta helt naturligt, då indelningen i aflöningsklasser grundades endast på folkmängden såsom måttstock för göromålens omfattning. Folkmängden i Norrbottens län hade emellertid ökats från 86,655 invånare vid 1877 års slut till 125,487 vid 1898 års utgång; och göromålen vid länsstyrelsen hade, sedan regleringen genomförts, högst väsentligt ökats såväl till mängd som omfattning i öfrigt.

Då sålunda länet med hänsyn till antalet å landskansliet handlagda, afgjorda mål och ärenden i medeltal för åren 1862—1871 fått sin plats såsom det 18:de i ordningen och, hvad landskontorsgöromålen anginge, såsom det 16:de, intoge länet i detta afseende enligt justitiekanslersembetets senaste årsberättelse det 8:de rummet. Derest härvid hänsyn toges icke allenast till ärendenas antal, utan ock till deras vidlyftighet och beskaffenhet i öfrigt, syntes obilligheten af tjenstemännens hänförande till lägsta aflöningsklassen blifva ännu mer i ögonen fallande. Det rastlösa framåtskridande på en mängd områden, som varit utmärkande för Norrbotten under senare tider, måste gifvetvis i hög grad taga länsstyrelsens tid och krafter i anspråk för bringande af ordning i de inträdda nya förhållandena. Länsstyrelsen i Norrbottens län hade ock att handlägga åtskilliga kategorier synnerligen besvärliga ärenden, hvilka antingen alls icke eller endast i mindre omfattning förekomme inom de flesta andra län och om hvilkas vidlyftiga beskaffenhet de årliga arbetsredogörelserna icke innehölle någon som helst antydning. Af sådan natur vore en mängd ärenden, som egde samband med nybyggesväsendet, jordeboksväsendet och lappväsendet, flottledsmål, ärenden angående väganläggningar samt virkesförsäljning från kronans skogar med dertill hörande räkenskaper m. m.

Dessa nu antydda förhållanden talade i och för sig och oberoende af prisstegringen på lifsförnödenheter för tjenstemännens vid länsstyrelsen i Norrbottens län uppflyttning i högre aflöningsklass, och den ifrågasatta löneförbättringen syntes derför lämpligast böra komma till stånd i denna form.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Jemtlands län hade i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 16 oktober 1899 gjort framställning om löneförbättring åt landskanlister och landskontorister i länen äfvensom åt länsnotarie och länsbokhållare i Jemtlands län. Framställningen om allmän löneförbättring åt landskanslister och landskontorister har departementschefen förbehållit sig att framdeles få anmäla, så snart en under utredning varande fråga om dylik löneförbättring hunnit blifva färdig till föredragning; och ansåge sig departementschefen således i detta sammanhang endast böra redogöra för framställningen i hvad densamma afsåge löneförbättring åt länsnotarien och länsbokhållaren i länet.

Det syntes antagligt, anförde i sådant hänseende Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Jemtlands län, att man vid fastställande af lönebeloppen enligt 1878 års stat tänkt sig, att ifrågavarande tjenstemän skulle vid sidan af sin tjenst ega tid och tillfällen att genom annat arbete förvärfva en väsentlig del af hvad till bestridande af deras lefnadskostnader erfordrades. Särskildt gåfve anordningen af lönerna åt länsnotarier och länsbokhållare i de tre nordligaste länen, i hvilka lefnadskostnaderna dock redan vid tiden för lönereglerings varit och fortfarande vore högre än i öfriga län, vid handen, att arbetet i de nämnda tre länen antagits komma att blifva betydligt ringare än i de öfriga.

Detta antagande hade dock just beträffande tiden efter lönereglerings visat sig origtigt, då till följd af den starka utveckling, som för ett tjugutal år sedan börjat i Norrland och sedermera i ständigt ökad grad fortgått, göromålen vid de norrländska länsstyrelserna i samma eller kanske snarare högre mån ökats; och åtminstone i Jemtlands län funnes i allmänhet för länsstyrelsens tjenstemän hvarken tid eller eljest möjlighet att genom arbete utom tjensten förskaffa sig någon nämnvärd inkomst.

Om sålunda de ifrågavarande tjenstemännens löneförmåner vore otillräckliga i förhållande så väl till det arbete, som af tjenstemännen utfördes, och den kompetens, de skulle innehafva, som till kostnaden för ett nödtorftigt fyllande af lefnadsbehofven, så hade de prisstegringar, som i synnerhet under det senaste årtiondet egt rum, gjort ställningen ännu bekymmersammare. Af en bifogad tablå öfver prisen åren 1889 och 1899 i Östersund på några af de oumbärligaste lifsförnödenheterna inhemtades sålunda, att under tiden mellan nämnda år berörda pris öfver hufvud taget stigit med i det närmaste trettio procent.

Den af länsstyrelsen åberopade tablå vore af följande lydelse:

Tablå öfver prisen på åtskilliga lifsförnödenheter i Östersund åren 1889 och 1899.

	1889.		1899.	
	Kr.	öre	Kr.	öre
Hyra för ett ordinärt rum	90	—	110	—
Ved, barr- pr famn	7	—	12	—
» , björk-, » »	10	—	15	—
Socker, pr kilo	—	75	—	65
Kaffe, » »	1	84	1	25
Nötkött, » »	—	70	—	75
Fårkött, » »	—	60	—	75
Färskt fläsk, » »	—	80	1	—
Rökt » » »	1	15	1	25
Saltadt, amerikanskt fläsk pr kilo	—	98	—	85
Ärter, pr kilo	—	25	—	25
Kornmjöl, » »	—	20	—	23
Rågmjöl, » »	—	16	—	20
Hvetemjöl, » »	—	30	—	30
Knäckebröd » »	—	38	—	45
Rågbröd, mjukt, » »	—	28	—	33
Hvetebröd, » »	—	30	—	35
Salt sill, » »	—	20	—	35
Svagdricka, pr liter	—	04	—	06
Färsk lax, pr kilo	1	25	1	75
Getost och mesost, pr kilo	—	90	1	10
Potatis, pr tunna	4	—	9	—
Smör, (ej mejeri-) pr kilo	1	60	1	90
Summa	123	68	159	77

Ökning: 29,18 proc.

Uti särskilda skrifvelser till Kongl. Maj:t den 19 december 1899 hade statskontoret afgifvit utlåtande öfver de framställningar, för hvilka departementschefen sålunda redogjort.

För att utröna i hvad mån sådana förändrade förhållanden sedan 1878 års löneregleringen inträffat, som borde föranleda nu ifrågavarande landsstatstjenstemäns hänförande till en högre aflöningsgrupp än den i 1878 och 1883 årens löneregleringar för dem bestämda, hade statskontoret låtit upprätta tre tabeller, af hvilka den ena, grundad på de sammandrag, hvilka bifogats justitiekanslersembetets årliga berättelser till Kongl. Maj:t om verkställd granskning af öfverståthållareembetets

och Kongl. Maj:ts befallningshafvandes arbetsredogörelser, utvisade antalet ärenden, som till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län inkommit, hvart af åren 1878, 1888 och 1898, den andra, hvilken grundats på landsböckerna, gåfve vid handen de förändringar, som i de särskilda länen under samma tidsperioder inträffat beträffande kassarörelsen, samt den tredje utvisade länens inbördes ordning i vissa angifna hänseenden, hvilka kunde vara för detta ärende belysande.

De båda första tabellerna vore för vidlyftiga att här återgifvas. Den tredje tabellen hade följande lydelse:

	Länens inbördes ordning i afseende å:														
	Antal inkomna ärenden.			Inkomster.			Utgifter.			Ankomna remisser.			Afgångna remisser.		
	1878.	1888.	1898.	1878.	1888.	1898.	1878.	1888.	1898.	1878.	1888.	1898.	1878.	1888.	1898.
Stockholms län	19	11	9	18	8	4	17	22	20	14	14	16	18	4	7
Upsala »	20	20	15	8	10	20	5	6	18	11	6	21	8	13	20
Södermanlands »	17	15	19	15	18	21	19	16	19	22	20	19	19	23	21
Östergötlands »	12	21	22	2	5	6	2	5	4	17	19	10	3	8	10
Jönköpings »	15	14	13	11	12	15	3	9	6	2	3	5	11	7	12
Kronobergs »	16	12	21	17	21	23	21	18	21	18	8	15	17	11	19
Kalmar »	4	2	5	9	11	14	8	11	14	9	5	13	7	9	14
Gotlands »	24	24	24	22	24	22	22	24	24	23	16	18	24	19	16
Blekinge »	18	18	18	7	9	10	20	21	22	19	24	24	5	10	13
Kristianstads »	9	6	6	1	2	2	10	3	2	24	21	23	1	2	2
Malmöhus »	6	1	1	3	3	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1
Hallands »	11	16	20	21	23	24	24	23	23	21	22	22	20	22	23
Göteborgs och Bohus »	2	3	2	5	6	8	18	4	3	16	2	3	6	6	9
Elfsborgs »	1	8	11	6	7	19	6	8	7	13	13	14	9	17	22
Skaraborgs »	5	9	14	4	4	3	7	7	5	20	23	9	4	3	5
Vermlands »	3	13	12	14	19	18	13	13	10	6	10	11	15	24	17
Örebro »	14	17	16	12	15	17	12	12	12	7	12	12	13	18	18
Vestmanlands »	13	19	17	10	14	16	4	14	16	15	17	20	14	21	24
Kopparbergs »	7	7	7	20	17	11	15	15	17	3	9	8	12	12	6
Gefleborgs »	10	4	3	16	13	12	16	10	11	5	11	17	10	16	15
Vesternorrlands »	8	5	4	13	1	9	9	1	8	8	15	7	16	14	8
Jemtlands »	21	23	10	24	22	13	23	19	9	12	7	6	23	15	11
Vesterbottens »	23	22	23	23	20	5	11	20	15	4	18	4	22	20	4
Norrbottens »	22	10	8	19	16	7	14	17	13	10	4	2	21	5	3

Härefter hade statskontoret vidare anfört:

Af dessa tabeller framginge, att *Norrbottens* län, i fråga om mängden af de till länsstyrelsen inkomna ärenden, från att år 1878 hafva intagit det 22:dra rummet, år 1888 varit det 10:de och år 1898 det 8:de i ordningen bland rikets län; att ärendenas antal sålunda ökats från 8,472 år 1878 till 10,583 år 1888 och till 11,308 år 1898, en ökning så mycket afsevärdare, som samtidigt hos rikets flesta länsstyrelser en högst väsentlig minskning i ärendenas antal egt rum inom gruppen skuldfordringsmål till följd af den med 1879 års ingång tillämpade nya utsökningslagen af år 1877; att i fråga om bestridda utgifter någon afsevärd förändring i förhållande till andra län icke inträffat; men att i fråga om inkomster samt ankomna och afgångna remisser kassarörelsen högst väsentligt utvidgats sålunda, att beträffande inkomsterna länet år 1878 intagit det 19:de, år 1888 det 16:de och år 1898 det 7:de rummet i ordningen bland rikets län, beträffande ankomna remisser år 1878 det 10:de, år 1888 det 4:de och år 1898 det 2:dra rummet, samt beträffande afgångna remisser år 1878 det 21:sta, år 1888 det 5:te och år 1898 det 3:je rummet bland rikets län.

Beträffande den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande åberopade stegringen i pris å husrum och lifsförnödenheter m. m. under tidsperioden 1879—1899 hade statskontoret från Kongl. Maj:ts befallningshafvande efter anmodan mottagit följande jemförande tabell:

Jemförande tabell öfver prisen å husrum och lifsförnödenheter m. m. i Luleå åren 1879 och 1899.

	2 rum och kök.		3 rum och kök.		Björkved per famn.		Barrved per famn.		Mjölk per liter.		Smör per kg.		Bröd per kg.		Kött per kg.		Fisk per kg.	
År 1879	250	—	300	—	7	—	5	—	—	12	1	20	—	25	—	35	—	20
År 1899	400	—	575	—	16	50	12	50	—	15	2	25	—	40	—	75	—	65

Af de åberopade tabellerna framginge, enligt hvad statskontoret vidare anfört, att *Jemtlands* län i fråga om mängden af de till länsstyrelsen inkomna ärenden, från att år 1878 hafva intagit det 21:sta

rummet, år 1898 varit det 10:de i ordningen bland rikets län; att ärendenas antal sålunda ökats från 8,783 år 1878 och 7,133 år 1888 till 9,925 år 1898, en ökning, som af nyss beträffande Norrbottens län anförda skäl vore särskildt afsevärd; att kassarörelsen väsentligt utvidgats sålunda, att, beträffande inkomsterna, länet år 1878 intagit det 24:de, år 1888 det 22:dra och år 1898 det 13:de rummet i ordningen bland rikets län; beträffande utgifterna år 1878 det 23:dje, år 1888 det 19:de och år 1898 det 9:de rummet; beträffande ankomna remisser år 1878 det 12:te, år 1888 det 7:de och år 1898 det 6:te rummet samt beträffande afgångna remisser år 1878 det 23:dje, år 1888 det 15:de och år 1898 det 11:te rummet bland rikets län.

Den betydande förändring, som utredningen beträffande Norrbottens län gåfve vid handen, jemte hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda län till stöd för framställningen anfört, hade synts statskontoret utgöra fullgiltiga skäl för bifall till samma framställning på det sätt, att länsnotariens och länsbokhållarens i länet aflöning höjdes till 2,500 kronor om året, ålderstillägg oberäknade, samt att landträntmästarens i länet aflöning höjdes till 3,800 kronor för år utom ålderstillägg; och hade statskontoret likaledes, på grund af hvad i ärendet beträffande Jemtlands län förekommit, funnit sig kunna tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i detta län framställning på det sätt, att länsnotarien och länsbokhållaren i nämnda län komme i åtnjutande af samma löneförhöjning, som för motsvarande tjenstemän i Norrbottens län ifrågastälts.

Af hvad sålunda anförts hade departementschefen funnit det vara till fullo ådagalagdt, att behofvet af ifrågavavarande fem landsstatstjenstemäns uppflyttning i högre löneklass borde tillgodoses, och att detta behof vore af så stadigvarande art, att detsamma icke kunde afhjelpas genom dyrtidstillägg eller dylikt. Såsom statskontoret framhållit, utgjorde den ifrågasatta aflöningstillökningen för landträntmästaren i Norrbottens län 300 kronor och för hvar och en af de fyra öfrige tjenstemännen 500 kronor, eller alltså tillsammans en förhöjning i anslag af 2,300 kronor för år.

Departementschefen tillstyrkte alltså, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva sådan löneförhöjning för de ifrågavarande tjenstemännen, som, på sätt ofvan angifvits, i den kongl. propositionen blifvit ifrågasatt.

Den utredning, som i statsrådsprotokollet i detta ärende innefattas, afser att visa, att de af Kongl. Maj:t begärda löneförbättringarna för vissa tjenstemän vid länsstyrelserna i Norrbottens och Jemtlands län

äro påkallade dels af de höga lefnadskostnaderna i Luleå och Östersund och dels deraf, att de vid ifrågavarande länsstyrelser handlagda mål och ärenden af skilda slag under de senare åren så tillvuxit i antal, att den vid 1878 och 1883 årens riksdagar med afseende å vissa tjenstemäns vid länsstyrelserna löneförmåner fastställda klassindelning mellan länen numera skulle vara, så vidt de ifrågavarande båda länen angår, föråldrad och dessa län böra hänföras till annan klass med högre aflöning för tjenstemän af nu ifrågavarande tjenstegrader. Med afseende å grunden för ifrågavarnde klassindelning har emellertid utskottet inhemtat, att vid indelningens uppgörande länens storlek efter folkmängd varit den företrädesvis bestämmande grunden, hvarjemte äfven någon hänsyn tagits till lefnadskostnaderna, men att deremot antalet hos länsstyrelserna förekommande ärenden ansetts icke böra öfva någon inverkan på indelningen. Enligt senaste för utskottet tillgängliga statistiska uppgifter äro Norrbottens och Jemtlands län fortfarande näst Gotlands län med afseende å folkmängden de minsta länen i riket; och då frågan om ändrad klassindelning af länen enligt nya grunder nu icke i sin helhet föreligger, har utskottet vid sådant förhållande — äfven om utredningen i ärendet skulle få anses utvisa, att arbetsqvantiteten i de båda ifrågavarande länen skulle vara större än i vissa län, der högre aflöningar till innehafvarne af motsvarande tjenstebefattningar utgå — icke ansett sig kunna förorda, att af sådan anledning ändring skulle vidtagas i den gällande klassindelningen.

På dessa skäl får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. höjning i anslaget till följd af indragning af landsstatsboställe.

[4.]

5:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att anslaget till landsstaterna i länen måtte, med anledning af ett boställes indragning, höjas med 800 kronor.

Chefen för civildepartementet har till statsrådsprotokollet i detta ärende anmält, att, enligt hvad statskontoret i sin berättelse om statsverkets inkomster m. m. meddelat, jemlikt Kongl. Maj:ts beslut den 31 maj 1878, det kronofogdetjensten i Ölands södra mots fögderi anslagna bostället $^{3}/_{4}$ mantal Södra Bäck n:o 4, $^{5}/_{16}$ mantal Lilla Brunneby n:o 2 och $^{5}/_{32}$ mantal Resmo n:o 4 komme att till statsverket indragas den 14 mars 1900. Då detta boställes afkastning vore i stat beräknad till 800 kronor, erfordrades i anledning af indragningen en förhöjning af anslaget till landsstaterna i länen med 800 kronor; och hemstälde departe-

mentschefen alltså, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen, att anslaget till landsstaterna i länen måtte höjas med nämnda belopp.

Utskottet, som icke haft något att erinra emot denna Kongl. Maj:ts framställning, hemställer alltså,

att anslaget till landsstaterna i länen må, med anledning af ofvannämnda boställes indragning, höjas med 800 kronor.

Ang. ifrågasatt skrifvelse om indragning af landshöfdingetjenster.

6:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 108) har herr *David Bergström*, med hvilken herr *A. Hedin* instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida landshöfdingetjensterna kunde utan men för länen indragas och de med dem förenade lönerna åt statsverket besparas, eller ock genom en omorganisation af landshöfdingeinstitutionen en minskning kunde ske i landshöfdingarnes antal och i samband dermed en indragning af vissa landshöfdingelöner ega rum; samt att Kongl. Maj:t ville efter verkställd utredning i ämnet till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill densamma kunde föranleda.

I afseende å de skäl, hvarå motionen grundats, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har icke kunnat underlåta att i likhet med motionären fästa sin uppmärksamhet vid åtskilliga förhållanden, som synas gifva anledning till antagandet, att landshöfdingarnas embeten i deras nuvarande form icke äro oumbärliga; och det synes utskottet äfven kunna ifrågasättas, huruvida icke i sammanhang med en minskning af landshöfdingetjensternas antal sådana anordningar skulle kunna vidtagas, att icke allenast en afsevärd besparing för statsverket skulle kunna göras, utan ock större gagn af landshöfdingarnes verksamhet påräknas. Men då, vare sig landshöfdingarnas embeten helt och hållet indragas eller desamma omorganiseras, betydande förändringar i rikets administration deraf måste blifva en följd, och motionären icke lemnat någon ledning för bedömande af, huru dessa förändringar skulle genomföras, anser sig utskottet icke kunna biträda motionärens förslag, utan hemställer,

att herr Bergströms förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ang. ersättning till vaktmästaren E. Kallström för mistad bostadsförmån.

7:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 123) har herr *J. Bromée* i Billsta, med hvilken herr *Johan Olofsson* instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja vaktmästaren vid landskansliet i Östersund Erik Kallström för mistad bostadsförmån en årlig ersättning af 200 kronor från och med år 1889 och så länge han i tjensten qvarstår.

Till stöd för denna framställning har motionären anfört följande.

Genom skrifvelse af den 4 februari 1848 hade Kongl. Maj:t bifallit af dåvarande landshöfdingen i Jemtlands län gjord framställning, att, i sammanhang med uppförande af de vid länsresidenset i Östersund nu befintliga flygelbyggnader, i den ena af dem finge inredas boningsrum för kanslivaktmästaren.

Den i följd deraf tillkomna vaktmästarebostaden, fullbordad omkring 1850, hade derefter ända till 1888 — äfven sedan under tiden behofvet af en ytterligare vaktmästare gjort sig gällande — fått af den i tjensten äldste vaktmästaren disponeras.

Under år 1888 hade vaktmästarebostaden dock blifvit borttagen och i stället inredd till landtränteri.

I det af Konungens befallningshafvande afgifna förslag till denna omändring hade uppmärksamhet fästs derå, att ersättning åt vaktmästaren borde beredas i stället för den honom sålunda frångångna bostaden; i fråga hvarom öfverintendentsembetet lemnat det besked, att särskild ansökning derom finge göras hos Kongl. Maj:t. I med anledning häraf till Kongl. Maj:t aflåten skrifvelse hade Konungens befallningshafvande hemstält om beviljande af 200 kronor årligen såsom ersättning för den i anspråk tagna vaktmästarebostaden.

Kongl. Maj:t — efter att i frågan hafva hört kongl. statskontoret, som i afgifvet yttrande, på anförda skäl, förmält sig icke kunna understödja den gjorda framställningen — hade i skrifvelse den 6 december 1889 förklarat berörda framställning icke till någon vidare åtgärd föranleda.

Såsom skäl för sitt afstyrkande hade statskontoret framhållit, att enligt den genom kongl. brefvet den 31 maj 1878 fastställda löneregleringen de hos länsstyrelserna anställda vaktmästare icke blifvit berättigade att, förutom bestämd kontant aflöning, åtnjuta fri bostad eller, om tillgång dertill saknades, sådan hyresersättning, hvarom fråga vore, och att dylik rättighet icke heller syntes hafva varit dem före löneregleringen i behörig ordning medgifven, äfvensom att jemförelsevis kort tid förflutit från den verkstälda löneregleringen och att befaras kunde, det aflåtande till Riksdagen af proposition i ämnet skulle framkalla flera likartade anspråk.

Härvid borde dock, enligt motionärens förmenande, bemärkas, att, enär Kongl. Maj:t enligt först nämnda skrifvelse tillåtit inredande af bostad åt vaktmästaren vid kansliet i Östersund uti den ena till residenshuset derstädes hörande flygelbyggnaden, rättigheten för bemälde vaktmästare att erhålla fri bostad varit medgifven i så behörig ordning, som möjligen kunde önskas eller med skäl ifrågasättas samt att vid löneregleringen fråga om vaktmästarebostäder så mycket mindre kunnat uppstå, som troligen icke i något län sådana saknades, och således befarandet, att flera dylika anspråk som det ifrågastälda kunde framkallas, varit ogrundadt.

Emellertid kunde, enligt motionärens mening, uti här ifrågakomna fall icke annat än medgifvas, att vaktmästaren, som, enligt Konungens befallningshafvandes uppgift i förut nämnda skrifvelse till Kongl. Maj:t, antagits med löfte om fri bostad och äfven af sådan varit i besittning, intill dess förr berörda anordning med densamma vidtagits, derigenom tillskyndats en för en person i hans förhållanden ganska känbar förlust, för hvilken han måste anses berättigad att erhålla godtgörelse.

Den nuvarande äldste vaktmästaren vid kansliet i Östersund, Erik Kallström, hade i mars 1869 antagits till extra och i maj 1872 nämts till ordinarie vaktmästare, hvilken befattning han ännu innehade och skött med vitsord om godt förhållande.

Under åberopande af hvad statskontoret, enligt hvad motionären upplyst, i förevarande fråga anfört, hemställer utskottet,

att herr Bromées ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

I händelse af bifall till hvad i punkt 5:o) af utskottet föreslagits, kommer anslaget till »landsstaterna i länen (deraf 120,000 kronor reservationsanslag)» att höjas från 2,702,441 kronor till 2,703,221 kronor eller med 800 kronor.

Väg- och Vattenbyggnadsstaten.

Ang. höjning af reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten. [5].

8:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, att det under anslagstiteln väg- och vattenbyggnadsstaten uppförda reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten måtte höjas från 30,000 kronor till 35,000 kronor eller med 5,000 kronor.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet i detta ärende har chefen för civildepartementet till en början erinrat, att efter det till undersökningar och expenser för allmänna arbeten under flera år af Riksdagen anvisats anslag på extra stat, så hade, i sammanhang med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uppförande å ordinarie stat, vid 1882 års riksdag för omförmälda ändamål under anslagstiteln »väg- och vattenbyggnadsstaten» beviljats ett årligt reservationsanslag till belopp af 40,000 kronor. I enlighet med Kongl. Maj:ts framställning hade Riksdagen höjt detta belopp från och med år 1886 till 50,000 kronor och, sedan Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att från och med år 1887 ytterligare höja detsamma till 60,000 kronor, hade denna framställning på det sätt bifallits, att under ofvan nämnda anslagstitel uppförts två reservationsanslag till sammanlagdt belopp af 60,000 kronor att användas, 30,000 kronor till expenser för allmänna arbeten och 30,000 kronor till vägundersökningar, som af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föranstaltades, dock så att reservationer å det förra anslaget jemväl finge användas till vägundersökningar, när sådant funnes behöfligt. I afseende å dessa båda anslag hade sedermera icke vidtagits annan ändring, än att Riksdagen, i enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, höjt anslaget till vägundersökningar från och med år 1898 till 35,000 kronor.

Vidare har departementschefen påmint derom, att Kongl. Maj:t, med anledning af en utaf väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjord framställning, vid nästlidna års riksdag föreslagit, att reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten måtte höjas från 30,000 kronor till 35,000 kronor eller med 5,000 kronor; men denna framställning hade icke tillvunnit sig Riksdagens bifall.

Nu hade, fortsätter departementschefen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uti skrifvelse till Kongl. Maj:t den 14 oktober 1899 åter upptagit denna fråga, och då departementschefen, i följd deraf, å nyo underställde frågan Kongl. Maj:ts pröfning, ville han till en början erinra om innehållet af den skrifvelse från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen af den 17 november 1898, som föranledt Kongl. Maj:ts framställning i ämnet till nästlidna års Riksdag.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade i denna skrifvelse anfört, att ifrågavarande anslag, hvarifrån bestriddes kostnaden jemväl för alla resor och förrättningar för utöfvande af den styrelsen åliggande kontroll öfver allmänna arbeten, under de senaste åren visserligen lemnat tillgång till de med detsamma afsedda kostnader, men dock varit så knappt, att utgifter, hvilka bort bestridas af löpande årets anslagsbelopp,

uppskjutits till påföljande år samt besigtningar af dylika arbetens underhåll måst inskränkas i väl stor omfattning, ett förhållande, som icke vore betryggande för de anordningar, styrelsen borde vidtaga för fullgörande af sin nyssnämnda kontrollerande verksamhet.

Att behofvet af talrikare kontrollresor på senare tider ökats och fortfarande vore i tilltagande, framginge påtagligt redan af det kända förhållandet, att de allmänna arbetenas antal och omfattning årligen hastigt ökats, deribland särskildt förtjenade framhållas det enskilda jernvägsnätets kraftiga utveckling samt afdikningsarbetenas för frostländighetens minskande betydande utsträckning, hvilka arbetens underhåll i mån af deras årliga tillväxt i antal kräfde ökad tillsyn, som ej kunde eftersättas.

På grund af hvad sålunda anförts hade styrelsen hemstält, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att å ordinarie stat anvisa ett belopp af 5,000 kronor för att dermed höja anslaget till expenser för allmänna arbeten från 30,000 kronor till 35,000 kronor.

Ärendet hade anmälts inför Kongl. Maj:t den 13 januari 1899 och departementschefen hade, enligt statsrådsprotokollet, dervid för egen del yttrat, bland annat, följande:

»Enligt af Eders Kongl. Maj:t meddelade bestämmelser tages ifrågavarande anslag hufvudsakligen i anspråk för följande ändamål, nemligen: till rese- och inspektionskostnader för utöfvande af den kontroll och dermed sammanhängande undersökningar rörande allmänna arbeten, som det åligger väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att genom sina embets- och tjenstemän verkställa, samt till erforderliga inspektioner för att kontrollera såväl utförandet som underhållet af enskilda bolags eller personers jernvägar, ehvad de erhållit statsbidrag eller icke, till expenser för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och i distrikten samt till ved för styrelsens embetslokaler, äfvensom till inköp af inventarier samt böcker och tidskrifter för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.»

»Med hänsyn till de betydande belopp, hvilka numera årligen af statsmedel utgå till understödjande af allmänna arbeten, måste det anses angeläget, att från statens sida noggrann tillsyn utöfvas icke allenast å sådana arbetens ordentliga utförande, utan äfven derå, att icke de med statsbidragens beviljande afsedda ändamål blifva genom bristande underhåll från vederbörande intressenters sida förfelade; och hvad särskildt angår de enskilda jernvägsföretagen, synes mig stor vigt ligga derå, att en effektiv kontroll af staten utöfvas i syfte att förekomma, det trafikanters vare sig personliga säkerhet eller trygghet för till befordran lemnade tillhörigheter må genom underhaltigt byggnads-

sätt eller uraktlåtet underhåll äfventyras. Jag anser derföre också nödvändigt, att fullt tillräckliga medel för utöfvandet af den kontrollerande verksamhet, som i dessa afseenden tillkommer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, finnas till styrelsens disposition.»

På grund af det anförda hade departementschefen hemstält, det Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten måtte höjas från 30,000 kronor till 35,000 kronor eller med 5,000 kronor.

Den framställning, som af Kongl. Maj:t i enlighet med denna hemställan till Riksdagen aflåtits, hade, sedan statsutskottet i afgifvet utlåtande tillstyrkt densamma, visserligen bifallits af Första Kammaren, men afslagits af Andra Kammaren i enlighet med yrkande i reservation af denna kammares ledamöter i statsutskottet mot utskottets hemställan; och den gemensamma omröstning, som i följd häraf egt rum, hade utfallit med 193 röster för afslag mot 154 röster för bifall.

I den skrifvelse, hvari väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nu å nyo, på sätt ofvan nämnts, upptagit frågan om höjning af förevarande anslag, hade styrelsen anfört, att anledningen till den tid efter annan beviljade höjningen af anslaget gifvetvis varit den, att de allmänna arbetenas antal och omfattning efter hand alltmera ökats. Särskildt inom öfre norra väg- och vattenbyggnadsdistriktet nödvändiggjorde den alltjemt tilltagande mängden af allmänna arbeten, att under den jemförelsevis begränsade del af året, då de allmänna arbetena kunde inspekteras, biträden åt distriktstjenstemännen anställdes, och att af anslaget i fråga bereddes den ersättning åt dylikt biträde, som utginge enligt gällande föreskrifter, och utgjordes af reseersättning jemte dagtraktamente.

För att närmare angifva det ökade behofvet af inspektioner å de *under utförande varande allmänna arbetena* ansåge styrelsen sig böra framhålla, att jernvägsanläggningar i regeln inspekterades två gånger och andra arbetsföretag en gång under året. Att inskränka dessa inspektionsresor skulle påtagligen vara liktydigt med upphäfvande af all verklig kontroll och sålunda innebära våda för arbetenas behöriga utförande samt mången gång förlust för vederbörande intressenter. Besigtning eller inspektion af ett arbetsföretag innefattade visserligen hufvudsakligen tillsyn deröfver, att arbetet bedrefves på det sätt, att dermed afsedt ändamål vunnes och att underhållskostnaderna blefve så ringa som möjligt, men denna kontroll innebure också en direkt fördel för vederbörande intressenter, i det att inspektionsförrättaren kostnadsfritt meddelade dem råd och anvisningar, huru arbetet borde lämpligast

utföras. Särskildt vid mindre företag vore ledningen ofta anförtodd åt personer, hvilka icke egde tillräcklig insigt eller vana vid dylika arbetens utförande, och besigtningsförrättarens anvisningar vore dervid af stort värde.

Det skulle i många hänseenden vara behöfligt att öka inspektionerna å de under arbete varande företagen, och särskildt borde inspektionerna af de enskilda jernvägarne verkställas »vid förefallande behof» och efterbesigtningar utom den ordinarie inspektionen en eller två gånger om året. Så som nu vore förhållandet, vore inspektionerna i flere fall så inskränkta, att kontrollen hotade att ofta blifva nästan blott nominel, hvarför besigtningarne å jernvägsanläggningar borde väsentligen ökas.

Då emellertid det vore i enlighet med Riksdagens vilkor för åtnjutande af statsbidrag föreskrifvet, att arbetena måste utföras under vederbörlig kontroll, så att fastställda planer blefve väl och kontraktsenligt utförda, borde härför erforderliga medel anvisas, så fort det visades, att det för ändamålet afsedda anslag vore otillräckligt.

Men ännu större vore behofvet af medel till ökade inspektioner för fullgörande af den styrelsen åliggande tillsynen öfver *underhållet af utförda arbeten*, som vore stälda under styrelsens kontroll. Dit hörde visserligen i främsta rummet resor för utrönande af de för allmänna rörelsen upplåtna anläggningarnes trafiksäkerhet och ändamålsenlighet, men dit hörde ock inspektionerna för utrönande af underhållet å de i antal alltjemt tillväxande afdikningsföretagen.

I förstnämnda hänseende hade styrelsen, bland annat, funnit sig böra egna särskild tillsyn åt de allt mer och mer använda jernbroarna, särskildt för landsvägarne. I regeln disponerade icke vederbörande länsstyrelser de tekniska krafter, som erfordrades för bedömande af hvad som vid dessa företrädesvis borde tillses. På sättet, huru dessa broar sköttes, berodde i väsentlig mån, huruvida man skulle fortgå på den hittills beträdda vägen att mer och mer använda jernkonstruktion till landsvägsbroar liksom till jernvägsbroar. Men dylika besigtningar kräfde lång tid, verkstadskunnigt biträde samt ofta särskilda ställningar, hvarför bristen på medel hittills förhindrat deras utförande annat än undantagsvis.

Beträffande de färdiga afdikningarna hade styrelsen hittills af brist på medel nödgats inskränka tillsynen å dem till en besigtning hvart tionde år; men erfarenheten hade redan nogsamt ådagalagt, att, om denna, likasom all tillsyn å underhåll, skulle blifva effektiv, densamma

måste oftare upprepas och innefatta äfven efterbesigtningar under samma år. Sådana hade likväl hittills endast i undantagsfall kunnat ega rum.

Oaktadt denna begränsning, visade antalet inspektionsförrättningar en betydlig stegring, hvilket framginge af följande uppgifter öfver de från styrelsen till distriktstjenstemännen aflåtna order om inspektioner, hvilka för de fyra åren 1883, 1888, 1893 och 1898 (hvart femte år) upptoge:

för 1883	455	inspektioner
» 1888	521	»
» 1893	559	»
» 1898	724	»

Häri vore icke inberäknade de inspektioner, som verkstälts af styrelsens chef och vederbörande föredragande eller för kontroll af de under anläggning varande enskilda jernvägar.

För betryggande af underhållet utaf frostafdikningsföretag hade framstälts förslag dels att utföra undersökningarna vid upprättande af planer till sådana arbeten enligt föreskrifterna om laga syn i lagen om dikning och annan afledning af vatten, hvarigenom säkerhet för underhållsskyldigheten intressenterna emellan i ett vattenafledningsföretag skulle kunna vinnas, dels att bereda inteckningsrätt för ifrågavarande underhållsskyldighet. Dessa förslag vore dock förenade med ej oväsentliga olägenheter för vederbörande hemman och skulle antagligen utgöra ett hinder för genomförande af största delen af de mindre företagen. Bland öfriga medel för målets vinnande hade erfarenheten visat, att nöjaktigt underhåll vanligen kunnat vinnas medelst upprepade besigtningar, hvilka äfven utgjorde ett stöd för de intressenter, hvilka önskade fullgöra sin skyldighet uti ifrågavarande afseende, men icke kunde påräkna bidrag af sina medintressenter.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade derefter lemnat följande redogörelse för de belopp, som från anslaget utbetalts:

År.	Behållning från föregående år.		Årets anslag och afgäld från Gråda sågverksegare.		Summa tillgångar.		Undersöknings-, rese- och inspektionskostnader.		Expenser i styrelsen och distrikten samt ved för styrelsens lokal.		Inventarier, böcker och tidskrifter.		Öfverfördt till vägundersökningar i de särskilda länen m. m.		Summa utgifter.	
1894	410	59	30,000	—	30,410	59	21,429	87	5,968	55	506	65	410	59	28,315	66
1895	2,094	93	30,100	—	32,194	93	22,013	05	6,819	75	1,094	41	2,094	93	32,022	14
1896	172	79	30,050	—	30,222	79	21,311	67	7,981	41	744	69	172	79	30,210	56
1897	12	23	30,050	—	30,062	23	22,094	67	7,569	43	385	90	12	23	30,062	23
1898	—	—	30,050	—	30,050	—	19,948	64*)	8,954	71	1,146	65	—	—	30,050	—

På grund af hvad sålunda anförts hade styrelsen hemstält, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att höja anslaget till expenser för allmänna arbeten med 5,000 kronor eller från 30,000 kronor till 35,000 kronor med bibehållande af det vid anslaget fästade vilkor, att reservationer å anslaget finge användas till vägundersökningar, när sådant funnes behöfligt.

Departementschefen har för egen del yttrat.

Till de skäl, hvilka föranledt den af Kongl. Maj:t till nästlidna års Riksdag aflåtna proposition om höjning af ifrågavarande anslag, hade kommit den af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nu lemnade utredning i ämnet, af hvilken med all tydlighet framginge, att den styrelsen åligganden tillsyn öfver allmänna arbeten icke längre kunde med anslagets nuvarande belopp på ett nöjaktigt sätt fullgöras. Styrelsen framhölle, att besigtningarna för utöfvande af denna tillsyn borde väsentligen ökas, särskildt beträffande under anläggning varande enskilda jernvägar och redan fullbordade afdikningsföretag för frostländighetens

*) Orsaken till nedgången uti denna summa, jemförd med föregående års, är beroende på att det till styrelsens disposition stälda anslaget helt och hållit medtagits före årets utgång, hvarutaf följden blef att obetalda räkningar till belopp af 3,703: 38 måste gäldas af följande års anslag.

minskande, för att styrelsens kontroll öfver arbetena skulle kunna anses tillfredsställande. Ehuru, såsom styrelsen påpekat, inspektionerna måst inskränkas långt utöfver hvad som kunde anses lämpligt, hade likväl, enligt hvad framginge af de utaf styrelsen meddelade uppgifter, under år 1898 ett belopp af 3,703 kronor 38 öre, tillhörande under rubriken »undersöknings-, rese- och inspektionskostnader» upptagna utgifter icke kunnat gäldas med årets anslag, utan måst utgå af det följande årets. Beloppet af räkningar å expenskostnader för år 1899, som icke kunnat gäldas af detta års anslag utan måst utgå af 1900 års anslag, utgjorde, enligt meddelad upplysning, 4,629 kronor 65 öre.

De anslagssummor, som af Riksdagen anvisats för de allmänna arbeten, med hvilka styrelsen hade att taga befattning, hade under de senare åren blifvit betydligt förhöjda, och hade till följd häraf arbetet med styrelsens tillsyn öfver dessa arbeten i samma mån väsentligt ökats. Sålunda hade exempelvis anslaget för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar vid olika tillfällen höjts från 500,000 kronor för år 1887 till 1,000,000 kronor för år 1900. Till understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt uppresnning af åar och farleder hade upptagits i riksstaten för år 1887 100,000 kronor, men motsvarande anslag för år 1900 uppginge till 300,000 kronor. Till understödjande medelst anslag, utan återbetalningsskyldighet, af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som, utan att kunna med fördel odlas, spridde frostskador öfver omgifvande nejd, anslogs för år 1887 100,000 kronor, medan motsvarande anslag till understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål vore att minska frostländigheten för närliggande bygd, för år 1900 upptagits till 300,000 kronor. Sjelfklart vore, att, i samma mån anslagen till de under styrelsens kontroll stälda allmänna arbeten höjdes, nu ifrågavarande anslag, hvarmed bestriddes kostnaden för den styrelsen åliggande kontrollen, jemväl borde ökas, men hade detta anslag, såsom förut nämnts, sedan år 1887 ej undergått någon förändring.

Då det sålunda syntes departementschefen vara fullt ådagalagdt, att ifrågavarande anslag icke längre vore för sitt ändamål tillräckligt, ansåge departementschefen sig ega giltig anledning tillstyrka Kongl. Maj:t att hos Riksdagen göra förnyad framställning i ämnet.

Någon ändring i gällande bestämmelse, att reservationer å anslaget finge användas till vägundersökningar, när sådant funnes behöfligt, syntes icke böra ifrågakomma.

Departementschefen hemstälde alltså, det Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att ifrågavarande anslag måtte höjas med 5,000 kronor.

I anslutning härtill hemställer utskottet,

att reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten må höjas från 30,000 kronor till 35,000 kronor eller med 5,000 kronor.

I händelse af bifall härtill kommer anslagstiteln väg- och vattenbyggnadsstaten med följande ändrade lydelse: »väg- och vattenbyggnadsstaten (deraf två särskilda reservationsanslag, till expenser för allmänna arbeten och till vägundersökningar, hvartdera å 35,000 kronor)» att höjas från 150,000 kronor till 155,000 kronor eller med 5,000 kronor.

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt för jordbruksändamål m. m.

9:o) Uti en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 8) har herr *G. Benedicks* föreslagit, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida icke för jordbruksändamål borde lemnas anslag till inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt, äfven omfattande en bakteriologisk försöksanstalt, fältförsök och uppvisningsfält i olika delar af vårt land, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill denna utredning kunde föranleda.

Med erinran, hurusom motionären vid nästlidet års riksdag väckt en motion af enahanda innehåll som den nu ifrågavarande, hvilken motion, ehuru afstyrkt af statsutskottet, af Första Kammaren förkastats med endast 56 röster mot 55, har motionären såsom stöd för sitt nu å nyo framlagda förslag framhållit behofvet af ökade ansträngningar af såväl enskilde som statsverket, i hvilket afseende motionären förmenar anledning finnas att i främsta rummet fästa förhoppningarna vid den hjelp, jordbruket liksom andra näringsgrenar kunde erhålla af den moderna vetenskapen, om man endast behörigen tillgodogjorde sig densammas framsteg och ledde de vetenskapliga forskningarna in på praktiska områden. Om de vackra resultat för näringarna, som med vetenskapens tillhjelp kunde ernås, vittnade, yttrar vidare motionären, våra

dagars storartade industri, och på jordbrukets område, för att der anföra några exempel, den hela jordbruket höjande sockerbetsodlingen och den moderna, framgångsrika mosskulturen. Utomlands hade man äfven allt mer beaktat dessa förhållanden, och de vetenskapliga undersökningarna hade genom rika statsunderstöd stälts i jordbrukets tjenst. Motionären erinrar om Danmark, Tyskland, Belgien, Frankrike och Nordamerikas Förenta stater, der högst ansenliga statsanslag funnes för sådant ändamål. Sverige intoge bland de mera framstående kulturstaterna nästan en undantagsställning genom obetydligheten af de anslag, som direkt syftade på jordbrukets utveckling. Så hade landtbruksakademien af staten endast ett årligt tillskott af 4,000 kronor, hvilket i förening med akademiens egna tillgångar icke tilläte några mera omfattande arbeten än de nuvarande.

Det vore lärorikt att jemföra oss med det lilla Danmark och inhemta, att detta land enligt förslaget till Finanslov för året 1899—1900 skulle detta år för sitt landtbruksministerium utbetala en summa af 2,448,894 kronor 90 öre. Hvad vår senaste statsreglering ansloge till utgifter för liknande ändamål, vore svårt att exakt uppgifva, då det återfunnes under så många skilda poster, men ginge för visso icke i någon mån upp till ett i förhållande till vårt lands folkmängd, utsträckning och resurser motsvarande belopp. I den danska utgiftsstaten hade motionären särskildt fäst sig vid att till försök på mejeriväsendets område och driften af ett landtekonomiskt försökslaboratorium äfvensom till vid laboratoriet utförda försök och annat dermed sammanhängande funnes anslagen en summa af 89,000 kronor; och hade motionären inhemtat, att försöken vid detta laboratorium under de senare åren bland annat gält olika sorter centrifuger, mjölks pasteurisering, mätning af mjölks fetthalt, mjölks och gräddes syrning, fel hos smör och olika foders inverkan på smörs qvalitet, smörutbytet från kor af olika raser, afkylning af mjölk, smör och kött, fodring af mjölkkor, kalfvar och svin, orsakerna till och botemedlen mot tuberkler och andra kreaturssjukdomar samt smitta från tuberkulös mjölk och värmens inverkan på tuberkelbaciller i mjölk. Af hvilket värde resultaten af sådana försök, praktiskt genomförda, måste vara för landets jordbrukande befolkning, finner motionären ligga i öppen dag.

En annan dylik undersöknings- och experimentalanstalt, hvilken i mångt och mycket kunde tjena till föredöme, funnes i Halle. Synnerligen praktiskt anordnad, hade den gjort till sin uppgift att arbeta så att säga direkt för landtbrukarne sjelfva. Af det rikhaltiga materiel, hvarmed densamma sysselsatte sig, ville motionären nämna, att der

funnes en afdelning för experiment med husdjur, bageri för pröfvande af olika sorter hvete och råg, bryggeri för åstadkommande af jemförelse mellan olika sorter korn, anstalter för undersökande af tjockskaligheten och qväfvehalten hos olika slag af hafre, bränneri, der stärkelseundersökningar och jemförande prof anställdes med olika sorter potatis, samt att hundratusentals sockerbetor undersöktes för utrönande af deras sockerhalt, hvilka sistnämnda försök mest anställdes å de omkring Halle liggande landtegendomarna. Likaledes funnes ett stort försöksfält för s. k. kärlförsök för utrönande af olika gödselämnens inverkan etc.

Hvad vi här i Sverige, som med sitt nordliga läge, sin stora utsträckning och sina olikartade förhållanden icke kunde med tillräcklig säkerhet bygga på resultaten af undersökningar i andra länder, i första rummet behöfde, ansåge motionären vara en mångsidig, rikt utrustad och praktiskt anordnad undersöknings- och experimentalanstalt samt en dertill hörande bakteriologisk anstalt, der rön anställdes rörande allehanda för jordbruket vigtiga baciller. Motionären ville i sådant afseende nämna, förutom de redan omförmälda, undersökningar rörande de qväfveökande och qväfvetärande jordbacillerna, rörande bakterierna i mjölk, smör och ost samt rörande gödselns sammansättning och förvaring.

De resultat, som uppnåddes inom experimentalfältets trånga område, blefve dock aldrig fullt tillförlitliga och praktiskt användbara, om icke undersökningarna sedermera fullföljdes i större skala, och vore det af denna anledning särdeles önskvärdt, att anslag erhölles till s. k. fältförsök. Sådana ansåge motionären lämpligast kunna anställas på egendomarna allestädes i landet under ledning af personer, utsända från undersökningsanstalten, och kunde det med visshet antagas, att jordbrukarna beredvilligt deltoge i sådana försök, om deras kostnader begränsades genom statsanslag till aflöning och resekostnader för försökens ledare.

Men det vore ej nog med att göra framgångsrika försök, utan dessas resultat måste äfven tränga ned till de djupa leden, hvilka saknade tillfälle och erforderliga kunskaper att på egen hand förvärfva sig noggrann kännedom om dessa jordbrukets framsteg. Ett medel för uppnående af detta ändamål vore, hvad i Frankrike, der idén först genomförts, benämndes »champs de démonstration», uppvisningsfält. I alla delar af vårt land borde finnas sådana, der ambulatoriska lärare infunne sig och medelst upplysande föredrag redogjorde för de säkra och goda resultat, hvilka framginge af den på fälten växande grödan. En sådan undervisning rörande t. ex. gödsling, sädesförädling och jordens bruk-

ning, tillika förenad med utredning, huru genomförandet af förbättrad kultur stälde sig i ekonomiskt afseende, skulle säkerligen bära goda frukter, då intet så verkade på allmänhetens uppfattning, som hvad densamma med egna ögon finge se och erfara.

De förslag till jordbrukets förbättring i vårt land, hvilka motionären sålunda i största allmänhet framstält, vore icke någon nyhet, utan hade äfven det sista landtbruksmötet i Malmö uttalat sig i samma rigtning, liksom ock bland hushållningssällskapens ombud röster höjts för dylika anordningar.

I det utlåtande, som af statsutskottet vid 1899 års riksdag afgafs i anledning af det förslag af enahanda innehåll som det nu föreliggande, hvilket motionären, på sätt af honom nu blifvit omförmäldt, framstält i en vid nämnda riksdag väckt motion, yttrade utskottet:

»Utskottet, som ingalunda vill förneka, att upprättandet af en sådan undersöknings- och experimentalanstalt, som af motionären synes vara åsyftad, skulle kunna vara till gagn för jordbruket, anser likväl den utredning, som i motionen åvägabragts, icke vara så fullständig, att den bör kunna föranleda något principuttalande i motionens syfte från Riksdagens sida. Någon bevisning för den af motionären uttalade mening, att Sverige skulle bland de mera framstående kulturstaterna intaga nästan en undantagsställning genom obetydligheten af de anslag, som direkt syfta på jordbrukets utveckling, har utskottet icke funnit vara i motionen förebragt. Särskildt vill utskottet påpeka, att den i motionen omförmälda summa af 2,448,894 kronor 90 öre, som i förslaget till finanslag för Danmark för finansåret 1 april 1899—31 mars 1900 finnes upptagen under den till landtbruksministeriet hörande hufvudtitel, i sig innefattar många utgiftsposter, hvilka icke synas böra medräknas vid anställandet af en sådan jemförelse mellan förhållandena inom och utom Sverige, som motionären velat åstadkomma, såsom t. ex. ministeriets aflöningsstat, utgifter för skogsväsendet, utgifter för flygsandens bindande, för fiskerinäringen och för åtgärder för räddande af nödställde sjöfarande. Och det lider intet tvifvel, att de under olika utgiftstitlar i vårt land utgående statsanslag för jordbruksändamål sammanlagda uppgå till afsevärda belopp; hvarjemte det icke får förglömmas, att staten äfven annorledes än genom direkta anslag understödjer jordbruket, särskildt genom den hushållningssällskapen tillerkända andel i bränvinsförsäljningsmedlen. Vidare har motionären icke ens antydt, huruvida de i mera speciella syften nu för jordbruket verksamma och af staten understödda inrättningar, såsom t. ex. de agri-

kulturkemiska stationerna och frökontrollanstalterna, skulle efter den föreslagna nya anstaltens tillkomst fortfarande med statsbidrag uppehållas, eller på hvad sätt i sådant fall en samverkan emellan dessa anstalter och den af motionären föreslagna skulle kunna åvägabringas.

Med denna uppfattning och på grund af det nära sammanhang, hvari öfriga i motionen framstälda förslag blifvit stälda till den ifrågasatta undersöknings- och experimentalanstalten, anser utskottet, att ej heller motionen i öfriga delar för närvarande bör till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Det torde dessutom — oafsedt de synpunkter, som här ofvan framhållits — kunna ifrågasättas, huruvida icke, då frågan om inrättande af ett nytt statsdepartement för bland annat jordbruksärenden numera på grund af Kongl. Maj:ts i detta ämne aflåtna proposition är på Riksdagens pröfning beroende, genomförandet af ett så vidtomfattande förslag som det i motionen framstälda, derest detsamma i öfrigt befunnes antagligt, borde anstå till dess frågan om det nya departementet vunnit sin lösning.»

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemstälde utskottet, att den då föreliggande motionen icke måtte af Riksdagen bifallas; och blef utskottets sålunda gjorda hemställan af Riksdagens båda kamrar godkänd.

Utskottet, som finner hvad af 1899 års statsutskott blifvit i förevarande ämne anfördt fortfarande ega giltighet, har emellertid ansett sig böra derutöfver ytterligare framhålla, att det utkast till ändrad uppställning af sjette, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarne enligt den fastställda riksstaten för år 1900, som, under förutsättning att det ifrågasatta jordbruksdepartementet funnits inrättadt, blifvit genom chefens för civildepartementet försorg uppgjordt och hvilket såsom bilaga vidfogats det till statsverkspropositionen hörande protokollet öfver civilärenden den 13 januari 1900, synes gifva ökadt stöd åt de tvifvelsmål, som af statsutskottet vid 1899 års riksdag uttalats angående rigtigheten af den jemförelse motionären anstält mellan Sverige och Danmark med afseende å de anslag till jordbrukets främjande, som i hvartdera af de båda länderna utgå.

Då vidare frågan om inrättandet af ett särskildt jordbruksdepartement ännu icke vunnit sin slutliga lösning, och då utskottet är öfvertygadt, att Kongl. Maj:t, derest, såsom antagligt synes vara, ett sådant departement under den närmaste framtiden kommer till stånd, icke lärer underlåta att utan derom af Riksdagen särskildt framstäld begäran taga under öfvervägande, huruvida någon ändrad organisation af

de nu med statsmedel understödda anstalter för jordbruksändamål må finnas erforderlig eller dessa anstalters sammanförande till en central anstalt med utvidgad plan för dess verksamhet kan vara af omständigheterna påkalladt, har utskottet ansett sig böra hemställa,

att herr Benedicks förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Skiften och afvittringar.

Ang. godtgörelse åt afvittringslandtmätare m. m. [6.]

10:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må dels medgifva, att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjensten under år 1901 för afvittringslandtmätarne i Vesterbottens och Norrbottens län kunna komma att understiga 2,500 kronor för dem, som tillhöra första lönegraden, och 3,000 kronor för dem, som på grund af ålder i tjensten åtnjuta arfvodesförhöjning, må desse tjenstemän godtgöras af anslagen till storskiftes- och afvittringsverken, dels ock för år 1901 åt föredraganden af afvittringsärendena i Norrbottens län samt till skrifbiträde åt honom bevilja en tillökning af 400 kronor i det åt honom anslagna belopp.

Statens Jernvägstrafik.

Ang. inrättande af nya tjenster vid statens jernvägstrafik. [7].

11:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, att i staten öfver fasta arfvoden för personal vid statens jernvägar måtte uppföras arfvoden till följande nya tjenstemän, nemligen *inom styrelsen:* två byrådirektörer och en byråingeniör, samt *vid distrikten:* två baningeniörer.

Öfver denna Kongl. Maj:ts framställning kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva utlåtande; hvilket utskottet skolat för Riksdagen

anmäla.

Patent- och registreringsverket.

Ang. utgiftsstat för patent- och registreringsverket m. m. [8].

12:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen, med godkännande för år 1901 af samma utgiftsstat för patent- och registreringsverket, som fastställts för år 1900, måtte medgifva, att afgifterna för patent samt för registrering af varumärken äfvensom af mönster och modeller finge användas till bestridande af de utgifter, hvilka i enlighet med den godkända utgiftsstaten för patent- och registreringsverket betingades af tillämpning ej mindre under år 1901 af förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken än äfven under åren 1900 och 1901 af lagen om skydd för vissa mönster och modeller; samt att afgifterna för registrering af aktiebolag och föreningar för ekonomisk verksamhet och för andra uppgifter till aktiebolags- och föreningsregistren äfvensom för anmälanden till handelsregistren finge användas till bestridande af de utgifter, hvilka antingen i enlighet med nyssberörda utgiftsstat betingades af tillämpning under år 1901 af lagen om aktiebolag, lagen om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, och lagen om registrering af bankaktiebolag, eller ock af Kongl. Maj:t funnes betingade af tillämpning under år 1901 af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, lagen om handelsregister, firma och prokura tillika med lagen om ändring i vissa delar af sistnämnda lag samt lagen om handelsbolag och enkla bolag.

Till statsrådsprotokollet i detta ärende har departementschefen till en början erinrat, att Kongl. Maj:t genom beslut den 26 maj 1899, i enlighet med Riksdagens samma år fattade beslut, fastställt för år 1900 samma utgiftsstat för patent- och registreringsverket, som varit gällande för år 1899. Denna utgiftsstat omfattade följande hufvudafdelningar:

A.	Aflöningar	63,500 kronor
B.	Omkostnader, förslagsanslag	101,000 »
	Summa	164,500 kronor.

Vidare har departementschefen anmält, att patent- och registreringsverket i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 27 oktober 1899 föreslagit, att enahanda utgiftsstat måtte för år 1901 varda fastställd.

Beträffande inkomsterna af år 1899 influtna afgifter för patent och för registrering af varumärken äfvensom för registrering af aktiebolag hade, enligt hvad departementschefen vidare omförmält, patent- och registreringsverkets chef uti afgifven promemoria upplyst, att dessa inkomster utgjort:

Vid patent- och varumärkesafdelningen:

Afgifter för 2,204 patentansökningar (deraf 10 obetalda)	kr.	43,880: —	
Årsafgifter för patent	„	102,945: —	
Afgifter för 445 ansökningar om registrering af varumärken (deraf 2 obetalda)	„	17,720: —	
Afgifter för 94 ansökningar om förnyad registrering af varumärken	kr.	940: —	
Försålda publikationer	„	2,802: 75	168,287: 75

Vid aktiebolagsafdelningen:

Afgifter för 1,974 ansökningar	kr.	63,830: 75	
Försålda publikationer	„	722: 86	64,553: 61
		Tillsammans kr.	232,841: 36

Patent- och registreringsverket hade uti sin förberörda skrifvelse — efter erinran derom, att embetsverket i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 20 oktober 1898 med förslag till utgiftsstat för patent- och registreringsverket för år 1900, bland annat framhållit, att, enligt embetsverkets uppfattning, de under rubriken »omkostnader» i utgiftsstaten uppförda förslagsanslag icke borde till beloppet ändras annat än i den mån desamma under året närmast före det, då förslag till ny utgiftsstat af patent- och registreringsverket uppgjordes, blifvit i väsentlig mån öfverskridna på grund af omständigheter, hvilka ej vore af endast tillfällig natur — vidare anfört:

Ifrågavarande förslagsanslag hade i den för år 1899 liksom uti den för år 1900 fastställda staten sammanräknade upptagits till 101,000 kronor. Motsvarande utgifter för år 1898 hade uppgått till 129,895 kronor 27 öre, hvadan sålunda dessa utgifter för år 1898 med 28,895 kronor 27 öre öfverstege det belopp, hvartill de för år 1899 förslagsvis anslagits. I väsentlig mån berodde visserligen berörda skilnad på tillfälliga omständigheter, i främsta rummet på den under år 1898 ännu pågående registreringen af äldre aktiebolag, hvarigenom kostnaderna för så väl nödiga arbetskrafter å embetsverkets afdelning för registrering af aktiebolag som publikationerna rörande bolagsväsendet

för nämnda år betydligt öfverstigit det normala. Till en del härrörde dock skilnaden jemväl från sådan ökad kostnad, som icke kunde antagas vara af öfvergående natur, i det dels i sammanhang med utvidgning af verkets embetslokal utgifterna för hyra, ved, lyse och städning ökats, dels ock å patentafdelningen, för främjande af en snabbare handläggning af hithörande ärenden, de extra ordinarie arbetskrafterna måst ökas utöfver hvad man vid uppgörande af staten för år 1899 beräknat. Särskildt sistnämnda kostnad komme ock utan tvifvel, i följd af den allt jemt fortgående stegringen i patentansökningarnas antal samt, eventuelt, genom embetsverkets öfvertagande af bestyret med registrering af mönster och modeller, att år 1901 ännu ytterligare hafva ej obetydligt ökats. Då emellertid förhållandena under åren 1898 och 1901 ej vore med hvarandra fullt jemförliga, emedan embetsverket först med år 1899 uppflyttats på ordinarie stat, i sammanhang hvarmed dess organisation i flera hänseenden ändrats, funne patent- och registreringsverket, att någon ändring i dess utgiftsstat ej borde ifrågasättas, förrän den med sistnämnda år i kraft trädda organisationen varit gällande under ett helt år och embetsverkets räkenskaper för detta år afslutats.

Det af patent- och registreringsverket förutsatta förläggande till detta embetsverk af bestyret med registrering af mönster och modeller hade, fortsätter departementschefen, från och med ingången af detta år blifvit verklighet, i det Kongl. Maj:t genom beslut den 24 november 1899 bestämt, att patent- och registreringsverket skulle vara den i 4 § af lagen om skydd för vissa mönster och modeller den 10 juli 1899 omförmälda myndighet, hos hvilken mönsterregistret skulle föras.

Uti en promemoria af den 16 oktober 1899, som chefen för patent- och registreringsverket afgifvit med anledning af utaf departementschefen framställd begäran om hans yttrande, bland annat, huruvida, derest patent- och registreringsverket bestämdes att vara den myndighet, hos hvilken mönsterregistret skulle föras, deraf föranleddes någon ändring i verkets nuvarande sammansättning, hade bemälde chef i denna del anfört:

»I fråga om handläggningen af nu ifrågakomna registreringsärenden vore det utan tvifvel lämpligast, om hithörande frågors föredragning kunde anförtros åt en person med konstindustriel utbildning. Då det emellertid, med hänsyn dertill, att mönsterskyddet för närvarande endast skall omfatta alstren af en enda industri, nemligen metallindustrien, är föga troligt, att hithörande registreringsärenden skola blifva så många, att deras handläggning kan lemna en person

full sysselsättning, samt det i allt fall synes vara skäl att härutinnan söka vinna någon tids erfarenhet, innan inrättandet af en ny tjenst hos embetsverket ifrågasättes, har jag ansett, att någon föredragande endast för dessa ärenden icke nu borde förordnas, utan att handläggning af hithörande frågor tills vidare borde anförtros åt en af verkets nuvarande ledamöter. Lämpligast synes mig detta kunna ske på så sätt, att embetsverkets tekniskt bildade sekreterare får sig detta bestyr ålagdt, hvarigenom af verkets tre sekreterare en blefve föredragande i varumärkesärenden, en i bolagsärenden och en i ärenden rörande mönster och modeller. Alldeles utan ökning af patent- och registreringsverkets arbetskrafter kan dock dess öfvertagande af bestyret med mönsterregistreringen icke genomföras. Till en början måste utan tvifvel, äfven om antalet hithörande ärenden varder jemförelsevis ringa, för de inkommande mönstrens klassificering och nyhetsgranskning anställas ett särskildt biträde. Något särskildt bemyndigande för patent- och registreringsverket att anställa ett eller, om så befinnes nödigt, flera sådana biträden lärer ej erfordras. Men vidare måste, för att den tekniskt bildade sekreteraren skall kunna öfvertaga föredragningen af ärenden rörande mönsterregistrering, hans för närvarande ganska dryga arbetsbörda i andra hänseenden lättas, hvilket lämpligast kan ske derigenom, att han för framtiden icke alls eller åtminstone i mindre grad än hittills tages i anspråk såsom föredragande i patentmål.»

I detta sammanhang har departementschefen erinrat, hurusom Kongl. Maj:t dels den 24 november 1899 förklarat, att ärenden rörande registrering af mönster och modeller skulle tills vidare hos patent- och registreringsverket tillhöra sekreterares handläggning och föredragning, dels ock den 22 december samma år bifallit en af samma embetsverk gjord framställning om biträde vid handläggning af patentärenden af två adjungerade ledamöter.

Då de skäl, som anförts för att tills vidare bibehålla patent- och registreringsverkets nuvarande organisation och stat oförändrade, syntes rigtiga, har departementschefen förklarat sig icke finna någon anledning att nu framkomma med några ändringsförslag.

Angående dispositionen af de afgifter, som för införande i mönsterregistret inflöte, erfordrades deremot bestämmelser. Afgift för registrering vore enligt 5 § i lagen om skydd för vissa mönster och modeller bestämd till tio kronor. De derigenom inflytande medlen syntes departementschefen lämpligen kunna sammanföras med och underkastas samma bestämmelser som afgifterna för patent och registrering

af varumärken. Härigenom föranleddes ett tillägg till hvad redan föreskrifvits beträffande användningen för år 1900 af afgifterna för patent och registrering af varumärken.

Med åberopande af hvad sålunda af honom blifvit anfördt, har departementschefen derför hemstält, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att, med godkännande för år 1901 af samma utgiftsstat för patent- och registreringsverket, som fastställts för år 1900, lemna sådant medgifvande, som i förevarande proposition blifvit af Kongl. Maj:t ifrågasatt.

Emot Kongl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet icke funnit anledning till erinran; och får utskottet alltså hemställa,

att Riksdagen, med godkännande för år 1901 af samma utgiftsstat för patent- och registreringsverket, som fastställts för år 1900, må medgifva:

att afgifterna för patent samt för registrering af varumärken äfvensom af mönster och modeller må användas till bestridande af de utgifter, hvilka i enlighet med den godkända utgiftsstaten för patent- och registreringsverket betingas af tillämpning ej mindre under år 1901 af förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken än äfven under åren 1900 och 1901 af lagen om skydd för vissa mönster och modeller; samt

att afgifterna för registrering af aktiebolag och föreningar för ekonomisk verksamhet och för andra uppgifter till aktiebolags- och föreningsregistren äfvensom för anmälanden till handelsregistren må användas till bestridande af de utgifter, hvilka antingen i enlighet med nyssberörda utgiftsstat betingas af tillämpning under år 1901 af lagen om aktiebolag, lagen om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, och lagen om registrering af bankaktiebolag, eller ock af Kongl. Maj:t finnas betingade af tillämpning under år 1901 af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, lagen om handelsregister, firma och prokura tillika med lagen om ändring i vissa delar af sistnämnda lag samt lagen om handelsbolag och enkla bolag.

Öfriga ordinarie anslag.

Ang. öfriga ordinarie anslag.

13:o) Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år finnas å sjette hufvudtiteln uppförda, har Kongl. Maj:t icke föreslagit någon ändring.

Utskottet hemställer,

att samtliga ifrågavarande anslag, som här ofvan icke blifvit omförmälda, må för år 1901 fastställas till samma belopp som i innevarande års riksstat; dock att i anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. må få göras den jemkning, som till jemnande af hufvudtitelns slutsumma kan erfordras.

Arbetareförsäkringen.

Ang. förvaltningsbidrag åt sjukkassor m. m. [9.]

14:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen medgifva, att Kongl. Maj:t må ega för år 1901 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof, dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor, under enahanda vilkor, som i Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1899 (n:o 65) äro angifna, dels ock till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

Vid detta ärendes föredragning inför Kongl. Maj:t har departementschefen, enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, till en början erinrat derom, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 13 maj 1899 anmält, att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning samt en i ämnet väckt motion, medgifvit, att Kongl. Maj:t skulle ega för år 1900 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof,

dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under vilkor:

1:o) att sjukkassan skulle vara hos vederbörande myndighet registrerad i enlighet med lagen om sjukkassor;

2:o) att sjukkassan skulle under föregående år haft egna inkomster, uppgående till minst lika mycket som det begärda förvaltningsbidragets belopp; samt

3:o) att förvaltningsbidraget skulle för år utgå i förhållande till det antal afgiftspligtiga medlemmar, sjukkassan under näst föregående år städse haft,

med 1 krona 50 öre för hvarje medlem till och med 100,

med 1 krona för hvarje medlem derutöfver till och med 300,

med 50 öre för hvarje medlem derutöfver till och med 2,600 samt med 25 öre för hvarje medlem derutöfver,

och dels till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

Departementschefen har vidare i ärendet meddelat följande upplysningar.

Vid föredragning den 26 maj 1899 af Riksdagens skrifvelse hade Kongl. Maj:t i enlighet dermed utfärdat kungörelse angående förvaltningsbidrag åt sjukkassor.

Enligt Riksdagens särskilda medgifvanden från och med år 1892 hade för ifrågavarande ändamål användts erforderliga belopp af de medel, som 1890—1894 årens Riksdagar med 100,000 kronor årligen afsatt till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande. Af dessa medel hade vid 1898 års utgång återstått 120,345 kronor 48 öre. För år 1899 hade 1898 års Riksdag för ändamålet afsatt 250,000 kronor. Huru mycket deraf, som åtgått under år 1899, kunde ännu icke med bestämdhet uppgifvas, men torde, att döma af hvad som utgifvits under månaderna januari—november, böra för hela året beräknas till något öfver 206,000 kronor. Från ifrågavarande medel hade jemväl bestridts omkostnaderna för utarbetandet och offentliggörandet af årsredogörelser för sjukkasseväsendet, hvilka omkostnader dock icke uppgått till afsevärdt belopp. Af berörda medel kunde således antagas återstå ett belopp af omkring 165,000 kronor.

Vidare hade 1899 års Riksdag, i enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, för ändamålet afsatt för år 1900 250,000 kronor. För ifrågavarande ändamål skulle således finnas ett sammanlagdt belopp af 415,000 kronor.

Då detta belopp uppenbarligen icke kunde räcka ända till slutet af år 1901, syntes det departementschefen lämpligast, att äfven för år 1901 för ändamålet afsattes ett belopp af 250,000 kronor. Härom skulle, enligt hvad departementschefen inhemtat, chefen för finansdepartementet komma att föreslå framställning till Riksdagen.

I öfrigt har departementschefen hemstält, att Kongl. Maj:t täcktes

föreslå Riksdagen lemna sådant medgifvande, som, på sätt ofvan blifvit omförmäldt, nu blifvit af Kongl. Maj:t begärdt.

Utskottet, som framdeles under riksdagen kommer att afgifva utlåtande öfver Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen utom hufvudtitlarna gjorda framställning, att till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande måtte afsättas en summa af 250,000 kronor, har icke haft något att erinra emot Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag; och hemställer alltså utskottet,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, må medgifva,

att Kongl. Maj:t må ega för år 1901 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof,

dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under vilkor:

1:o) att sjukkassan skall vara hos vederbörande myndighet registrerad i enlighet med lagen om sjukkassor;

2:o) att sjukkassan skall under föregående år haft egna inkomster, uppgående till minst lika mycket som det begärda förvaltningsbidragets belopp; samt

3:o) att förvaltningsbidraget skall för år utgå i förhållande till det antal afgiftspligtiga medlemmar, sjukkassan under näst föregående år städse haft,

med 1 krona 50 öre för hvarje medlem till och med 100,

med 1 krona för hvarje medlem derutöfver till och med 300,

med 50 öre för hvarje medlem derutöfver till och med 2,600, samt

med 25 öre för hvarje medlem derutöfver,

och dels till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

Extra anslag.

Med anledning af de för tillfälliga behof, hänförliga till sjette hufvudtiteln, gjorda framställningar, får utskottet afgifva följande yttranden och förslag.

Civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

Ang. anslag för kontroll å försäkringsanstalterna. [10.]

15:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, för handhafvande af *kontroll å försäkringsanstalterna* för år 1901, i likhet med hvad allt ifrån år 1887 egt rum, på extra stat anvisa till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 4,500 kronor.

Kommerskollegium.

Ang. anslag för arbetsstatistiska undersökningar. [11.]

16:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att för *arbetsstatistiska undersökningar* måtte af Riksdagen beviljas ett anslag af 20,000 kronor och deraf på extra stat för år 1901 anvisas ett belopp af 10,000 kronor.

Till det i ärendet förda statsrådsprotokollet har departementschefen erinrat, hurusom Riksdagen i skrifvelse den 11 maj 1898 anmält, att, med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning samt en inom Riksdagen väckt motion i ämnet, Riksdagen, som ansett sig böra för år 1899 bevilja det af Kongl. Maj:t för arbetsstatistiska undersökningar föreslagna belopp (10,000 kronor) och tillika funnit, att genom bifall till det i motionen väckta förslag om beviljande på samma gång af lika stort anslag för enahanda ändamål äfven för år 1900 möjlighet skulle beredas till ernående af ett mera tillfredsställande resultat af undersökningarna, i det att derigenom vederbörande skulle erhålla något större frihet i afseende å val af undersökningsområde och arbetssätt, beslutit att för arbetsstatistiska undersökningar bevilja på extra stat ett anslag af 20,000 kronor samt deraf anvisa för år 1899 ett belopp af 10,000 kronor. Vid föredragning den 27 maj 1898 af Riksdagens skrifvelse

hade Kongl. Maj:t anbefalt kommerskollegium att inkomma med förslag å hvad som borde utgöra föremål för dessa undersökningar under åren 1899 och 1900 äfvensom till plan för desammas anordnande och utförande. I utlåtande till Kongl. Maj:t den 14 december 1898 hade kollegium med biträdande af ett af utsedde komiterade afgifvet förslag, åtföljdt af särskilda, efter samråd med tillkallade arbetsgifvare och arbetare upprättade förslag till frågeformulär, hemstält, att till ämne för de arbetsstatistiska undersökningarna under åren 1899 och 1900 måtte väljas förhållandena vid de större mekaniska verkstäderna i riket, att valet af de verkstäder, som undersökningarna skulle omfatta, finge ske i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i komiterades förslag angifna grunder, att undersökningarna finge afse hela den vid sistberörda verkstäder — dock icke vid statens — anstälda förvaltnings- och arbetarepersonal, samt att primäruppgifterna finge enligt fastställda formulär insamlas dels af särskilda reseagenter, dels ock af de för arbetets ledning anstälda personer i den utsträckning, sådant kunde ske utan förfång för arbetet i dess helhet.

Vid föredragning häraf den 30 december 1898 hade Kongl. Maj:t bifallit hvad kollegium sålunda hemstält.

Beträffande fortgången af den anbefalda undersökningen af förhållandena vid de större mekaniska verkstäderna i riket hade departementschefen inhemtat, att undersökningen omfattade 32 verkstäder med sammanlagdt 11,000 à 12,000 arbetare, förvaltningspersonalen oberäknad. De uppgifter, som, i enlighet med den för undersökningen fastställda plan, varit att inhemta direkt från arbetarne, hade insamlats af sex för ändamålet anstälda agenter. Dessa uppgifter hade den 10 december 1899 fullständigt inkommit från samtliga af undersökningen berörda verkstäder förutom en enda.

Hvad åter beträffade de uppgifter, som enligt föreskrifna formulär skolat lemnas af arbetsgifvarne sjelfva eller genom deras försorg, förelåge denna del af materialet ännu blott delvis. Ett noggrant utfyllande af de för arbetsgifvarne afsedda formulär jemte dertill hörande bilagor kräfde nemligen af vederbörande arbetsgifvare omfattande arbete och en icke ringa kostnad. Också hade från flera verkstäder till kommerskollegium inkommit framställningar, i hvilka verkstadsegaren antingen förklarat sig urståndssatt att lemna infordrade uppgifter eller ock begärt ersättning för de med uppgifternas utarbetande förenade kostnader.

Ordnandet och den första bearbetningen af det inkomna materialet vore sedan midten af år 1899 i full gång.

Af det anvisade anslaget — 10,000 kronor för hvartdera af åren 1899 och 1900 — hade till ersättning åt agenterna användts omkring 6,000 kronor. Undersökningens ledare hade till sin hjelp en amanuens och tre qvinliga extra biträden.

Då den af Riksdagen vidtagna åtgärden att på en gång bevilja anslag för två års arbete visat sig mycket lämplig, hemstälde departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att, för arbetsstatistiska undersökningar, bevilja ett anslag af 20,000 kronor och deraf på extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 10,000 kronor.

I anslutning till Kongl. Maj:ts framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må för arbetsstatistiska undersökningar bevilja ett anslag af 20,000 kronor och deraf på extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 10,000 kronor.

Öfverståthållareembetet.

Ang. anslag till utgifvande af »Polisunderrättelser». [12.]

17:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må för år 1901, till utgifvande under samma år af »*Polisunderrättelser*», på extra stat anvisa 15,000 kronor.

Landsstaterna i länen.

Ang. anslag till särskild polisstyrka på landet. [13.]

18:o) Vidare får utskottet på grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1901 till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 95,000 kronor att användas till aflöning och underhåll af *särskild polisstyrka på landet*, der sådan kan af förhållandena påkallas, äfvensom till belöningar för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gri-

pande, allt enligt förut tillämpade, i statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 13 januari 1900 angifna grunder.

19:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, till ersättning för *juridiskt biträde åt de svenska lapparne i Norge* samt till *lappfogdar* och *lappförmän* äfvensom *ordningsmän inom lappbyarne*, på extra stat för år 1901 anvisa 17,500 kronor. *Ang. arfvoden åt lappfogdar. m. m.* [14.]

Under de senare åren har, på sätt departementschefen till statsrådsprotokollet erinrat, på extra stat beviljats ett anslag till ersättning för juridiskt biträde åt de svenska lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän, hvilket anslag utgjort till och med år 1895 10,000 kronor och derefter 13,000 kronor; och hafva från detta anslag utgått arfvoden till lappombud i Norge och till lappfogdar i Jemtlands och Norrbottens län samt från och med år 1896 jemväl i Vesterbottens län äfvensom gratifikationer till lappförmän i Norrbottens län.

Med förmälan att framställningar nu gjorts om höjning af detta anslag för beredande af tillgång till arfvoden åt de bland lapparne anstälde ordningsmän, har departementschefen till det i ärendet förda statsrådsprotokollet anfört följande.

Uti 10 § i lagen om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige den 1 juli 1898 lemnades följande föreskrifter om ordningsmän bland lapparne:

I hvarje lappby skulle de renskötande lapparne vid sammanträde, som i enlighet med Konungens befallningshafvandes förordnande hölles inför lappfogde eller länsman, inom sig välja en ordningsman.

Ordningsmannen ålåge, utöfver hvad i nämnda lag och lagen samma dag om renmärken funnes honom särskildt uppdraget:

att förskaffa sig kännedom om de till byn hörande lappars uppehållsställen under de särskilda årstiderna samt att, i händelse det skulle visa sig, att andra än de lappar, som tillhörde byn, sommartiden förde renar på bete inom dess område, derom göra anmälan hos lappfogde eller länsman;

att tillhålla lapparne att noga bevaka sina renar samt att söka utreda, genom hvilkens eller hvilkas renar angifven skada å bofastes egor blifvit förorsakad;

att vaka öfver efterlefnad af lagen om renmärken och af den för lappbyn fastställda byordning samt hos lappfogde eller länsman anmäla förseelser deremot;

att jemväl i öfrigt söka befordra god ordning inom lappbyn och

hos lappfogde eller länsman anmäla, när något deremot stridande förekomme;

att vid uppkommande tvister såväl emellan lapparne och de bofaste som ock emellan lapparne inbördes söka bilägga desamma;

att inställa sig vid häradsrätt, när de till lappbyn hörande lappar skulle inför rätten höras i ärenden, som rörde dem gemensamt, samt att närvara vid de mantalsskrifningar, uppbördsstämmor eller andra allmänna sammanträden, som hölles med lapparne, och dervid, när så erfordrades, förete den i lagen oförmälda längd öfver antalet renar inom lappbyn; samt

att i förekommande fall, då kronofogde, lappfogde eller länsman å tjenstens vägnar sådant påfordrade, lemna dem erforderligt biträde.

Ordningsman utsåges för en tid af sex år, med rätt för den utsedde att efter två år eller ock dessförinnan vid laga förfall afgå från befattningen. För den valde, om han befunnes lämplig, utfärdade Konungens befallningshafvande förordnande. Konungens befallningshafvande egde ock, när så pröfvades skäligt, före tjenstgöringstidens utgång entlediga ordningsman.

Ordningsman åtnjöte i och för sin befattning enahanda skydd som tjensteman. Visade han vårdslöshet eller försummelse i befattningen, straffades han med böter från och med 5 till och med 50 kronor.

De ytterligare bestyr för ordningsmännen, som föreskrefves i de båda omförmälda lagarne, vore hufvudsakligen:

att i visst angifvet fall omhändertaga och försälja inom lappbyn befintliga renar, tillhörande andra än lappar;

att deltaga i upprättandet af föreskrifven längd, upptagande antalet renar, tillhörande hvarje särskild lapp inom lappbyn äfvensom hvarje annan person, som hade renar i vård hos sådan lapp;

att, då ersättningstalan anhängiggjordes mot samtliga lappar inom ett skadeersättningsområde, föra talan i målet å vederbörande lappars vägnar, med rättighet att ingå förlikning, instämma flera parter och fullfölja talan i högre rätt;

att deltaga i granskning inför häradsrätt af renmärke, hvarå fastställelse söktes;

att låta verkställa försummad märkning af renkalfvar på den försumliges bekostnad;

att omhändertaga och försälja äldre omärkt ren mot skälig godtgörelse af försäljningssumman; gällande detsamma för ren, hvars märke blifvit förstördt eller förfalskadt och som icke kunde till egaren återställas; samt

att i vissa närmare angifna fall göra beslag å hud och kött efter slagtade renar, med rätt att, om den, från hvilken beslaget gjorts, blefve i saken fäld, erhålla det beslagtagna godset eller dess värde.

Den af Kongl. Maj:t den 1 april 1895 tillsatta komité med uppdrag att vidtaga en revision af gällande lagbestämmelser angående de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige m. m. hade i motiven till 10 §, hvilken paragraf utan anmärkning oförändrad antagits enligt den af komitén förslagna lydelse, yttrat hufvudsakligen följande:

Att den genom 1886 års lag införda ordningsmansinstitutionen, med hvilken man åsyftat att skapa ett organ bland lapparne sjelfve till öfvervakande af god ordning och sämja dem emellan och med uppgift tillika att utöfva en medlande och förlikande verksamhet i förhållandet mellan lapparne och de bofasta, varit ett steg i rätt rigtning och i åtskilliga fall haft en fördelaktig inverkan på lappväsendet, kunde enligt komiterades förmenande ej bestridas. Men lika visst vore ock att, på sätt vid de af komiterade hållna sammanträden i orterna enstämmigt uttalats, den ingalunda uträttat hvad den kunnat och bort.

Bland orsakerna dertill hade komiterade anfört saknaden af medel att bereda ordningsmännen skälig godtgörelse för det arbete och det obehag, som uppdraget oundvikligen medförde; och hade komiterade derefter vidare yttrat:

Det kraftigaste medlet att göra institutionen mera effektiv låge, enligt komiterades med samtliga vid sammanträdena derom gjorda uttalanden instämmande mening, deri, att åt ordningsmannen bereddes lämplig godtgörelse för uppdragets utförande. Redan vid tiden för afgifvandet af komiténs betänkande hade det funnits nödigt att, i den mån befintliga tillgångar det medgifvit, bereda ordningsmän, som deraf gjort sig förtjenta, någon godtgörelse. Inom Jemtlands län hade sådan kunnat lemnas af medel, som jemväl enligt då gällande lag influtit för upplåtelse af rätt till slåtter, jagt och fiske inom renbetesfjellen, och inom Norrbottens län hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom att meddela ordningsmän förordnande såsom extra polismän förskaffat dem någon ersättning från det till aflöning och underhåll af särskild polisstyrka på landet anvisade extra anslag. Inom Vesterbottens län hade deremot ordningsmännen dittills icke fått uppbära något arfvode för sitt besvär.

Om redan under dåvarande förhållanden det funnits nödigt att gifva ordningsmannen någon lön för sin möda, så blefve det ännu mycket mera händelsen, då fordringarna på honom skärptes och han

derjemte, såsom komiterade föresloge, skulle få sig nya uppdrag ålagda, såsom att öfvervaka efterlefnaden af byordningen och föreskrifterna i renmärkeslagen, att i vissa fall företräda lapparne i rättegångar m. m. Komiterade hade derför ansett sig böra utgå från det antagande, att en ordningsman, som väl fullgjorde sitt uppdrag, skulle, liksom förmännen för de lappar, som flyttade till Norge, komma i åtnjutande af arfvode, och detta oberoende deraf, huruvida medel, som ej direkt anvisats för detta ändamål, kunde dertill användas eller ej. Om emellertid så skulle kunna ske, ansåge komiterade det ej kunna undvikas, att staten för ändamålet anvisade särskildt anslag, hvilket, då arfvodet för hvarje ordningsman kunde beräknas till högst 150 kronor årligen, skulle uppgå till omkring 6,000 kronor för år.

Komiterade hade emellertid icke tänkt sig, att arfvodet skulle utgå lika till alla ordningsmän eller ens med visst för hvarje på förhand bestämdt belopp, utan ansett det böra lämpas dels efter besvärets storlek, som betydligt vexlade på olika orter, dels ock efter det nit och den duglighet, som ordningsmannen vid fullgörandet af sitt uppdrag ådagalagt. Arfvodet borde derför enligt komiterades mening efter årets slut bestämmas af Kongl. Maj:t på förslag af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, hvadan äfven anslaget borde anvisas för de tre ifrågavarande länen gemensamt att af Kongl. Maj:t i mån af behof disponeras.

Nu hade, enligt hvad departementschefen vidare meddelat, Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens och Norrbottens län i särskilda skrifvelser af den 19 augusti och den 20 september 1899, med bifogande af inkomna framställningar, hemstält om beredande af medel till godtgörelse åt ordningsmännen bland lapparne.

Uti en till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län ställd skrift hade de sju ordningsmännen i nämnda läns lappbyar anfört hufvudsakligen följande:

Då utöfver bestämmelserna i 10 § i ofvannämnda lag angående rätt till renbete i de nu antagna byordningarna mera detaljerade och vidtgående bestämmelser influtit om ordningsmännens öfvervakande och ledande verksamhet inom lappbyn, funne man lätt att, derest dessa skulle på ett samvetsgrant sätt sköta sitt värf, en stor del af deras tid måste tagas i anspråk för resor i sådant afseende, och följaktligen deras enskilda angelägenheter derunder komma att åsidosättas. Detta blefve förhållandet både sommar och vinter, då byns lappar betade sina hjordar på milsvidt skilda områden i fjellen eller kustlandet. Då emellertid ordningsmännen för egna hjordars vårdande liksom hvarje

annan lapp genom byordningarna voro förbundna att vid deri stadgadt vite under hela året hålla ett visst antal till bevakning af hjorden lämpliga vårdare, måste ordningsmännen under sin frånvaro i tjensteärenden hafva en annan person i sitt ställe, och då en sådan person under de säregna förhållanden, som rådde inom nomadlifvet, icke kunde anskaffas för blott en kortare tid, blefve den naturliga följden, att ordningsmännen nödsakades att skaffa sig flera stadigvarande tjenare, än de behöft, i fall de kunnat egna sig sjelfva helt och hållet åt vården af sin hjord.

Att under sådana förhållanden och då ordningsmannabefattningen vore förenad med en mängd obehag från de lappars sida, mot hvilka ordningsmännen, sin pligt likmätigt, måste ingripa, blott det hedrande i befattningen icke kunde vara till fyllest att sporra dem till tjenstens noggranna fullgörande, samt att ej heller de i lapplagen föreskrifna böter för tjensteförsummelser kunde verka derhän, låge i sakens natur. Och ehuru visserligen den ersättning, som staten möjligen skulle tillerkänna ordningsmännen, icke kunde uppväga de besvär och kostnader, som med tjensten vore förenade, skulle dock en sådan ersättning, oafsedt det uppmuntrande deri för ordningsmännen, göra det lättare för dem att få sina å tjenstens vägnar gifna befallningar åtlydda, då de derigenom i det allmänna medvetandet skulle blifva mera likstälda med statens tjenstemän.

Under åberopande tillika af den jemförelse, som kunde ega rum med de å landet anstälde extra polismän, hemstälde ordningsmännen, att någon ersättning af statsmedel för deras bestyr såsom ordningsmän måtte dem beredas.

Vid insändandet af denna skrift till Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade lappfogden i Vesterbottens län A. F. Burman, med tillstyrkande af bifall till ansökningen, anfört hufvudsakligen:

Frågan vore ytterst behjertansvärd, ty på dess lyckliga lösning berodde i mångt och mycket, huruvida ordningsmannainstitutionen skulle i framtiden motsvara sitt ändamål eller icke. Ordningsmännen borde kunna blifva till stor nytta i nomadlifvet såsom biträden åt lappfogdarne vid ordningens upprätthållande inom lappbyarna m. m., men inom Vesterbottens län hade de dock hittills varit till ringa gagn, beroende derpå, att de för sin tjenstgöring aldrig haft någon aflöning, utan från ovänligt stämda lappars sida endast obehag. De hade derför med motvilja emottagit uppdraget och vid första tillrättavisning för försummelse i tjensten afsagt sig detsamma, då de det kunnat.

I sin tjenstgöring sålunda försumliga eller vårdslösa ordningsmän kunde visserligen på grund af ett i nu gällande lapplag influtet stadgande bötfällas; men skulle detta stadgande kunna tillämpas utan att tjensten derigenom gjordes än mer motbjudande, så måste några ekonomiska fördelar förenas med den för att äfven göra den i någon mån lockande. Tillmätt något så när efter det med uppdraget förenade besvär, skulle ersättning åt ordningsmännen enligt lappfogdens förmenande komma att verka så pass uppmuntrande för dem, att straff för försummelse i tjensten sällan behöfde ifrågakomma. Några stora ersättningsbelopp behöfde dock icke enligt lappfogdens mening anslås för sådant ändamål, utan borde det arfvode, 150 kronor årligen åt hvarje ordningsman, hvilket lappkomiténs ledamöter i sitt betänkande föreslagit, kunna anses tillräckligt.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län hade, under hemställan om bifall till hvad ordningsmännen och lappfogden föreslagit, för egen del yttrat, bland annat, att det icke lede något tvifvel, att icke ordningsmännen måste offra både tid och arbete på skötandet af sin befattning, och att de vore i behof af ersättning derför; att, på sätt komiterade anfört, det vore af högsta vigt, att ordningsmännen bereddes en skälig ersättning för sitt besvär, enär man i annat fall icke kunde påräkna att få behålla de dugligaste och lämpligaste bland lapparne såsom ordningsmän, utan i stället måste finna sig i ständiga ombyten; samt att endast om ordningsmannainstitutionen på ett tillfredsställande sätt fylde sitt ändamål, kunde ett flertal af den nya lagens bestämmelser medföra den verkan, som med dem vore afsedd, hvarjemte Kongl. Maj:ts befallningshafvande uttalat den åsigt, att ersättningen i medeltal borde utgå med minst 150 kronor för hvarje af länets sju ordningsmän, eller således tillsammans med 1,050 kronor.

Lappfogden i Norrbottens län J. Hultin hade i en till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet ingifven skrift anfört, bland annat, följande:

Förutom de åligganden, hvilka enligt 10 § i gällande lapplag tillkomme ordningsman, hade i byordningarne föreslagits ytterligare och vidlyftiga bestämmelser för honom om öfvervakande af ordningen i byalaget samt af renskötseln i många afseenden. Dessa åligganden kräfde af ordningsmannen en oaflåtlig vaksamhet och en verksamhet, som i många fall komme att tvinga honom att anlita andras biträde, hvilket han sjelf måste ersätta.

Men för att kunna vänta ett troget fullgörande af det magtpåliggande uppdrag, som blifvit ordningsmannen genom lag ålagdt, vore

nödigt, att någon ersättning för hans möda bereddes honom af det allmänna. Med en stadgad aflöning skulle ock den fördel vinnas, att man vid ordningsmans tillsättande, bättre än hittills, kunde försäkra sig om dertill lämpligaste personer. Dessutom skulle lapparnes anspråk på ordningsmannens ingripande vinna ett kraftigt stöd deraf, att han för sitt uppdrag åtnjöte ersättning af det allmänna.

På grund häraf hemstälde lappfogden om vidtagande af åtgärd för att aflöning af statsmedel måtte beredas ordningsmännen bland lapparne i Norrbottens län. Denna aflöning syntes böra utgå med minst 100 kronor årligen till hvarje ordningsman, hvarjemte något belopp enligt lappfogdens åsigt borde finnas att efter vederbörligt förslag användas till gratifikationer åt ordningsmän, som visat synnerligt nit vid fullgörandet af sitt uppdrag, eller hvilkas tid och arbete i betydligare mån tagits i anspråk dervid.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län hade för egen del yttrat följande:

Hvad lappfogden anfört angående önskvärdheten och billigheten af att någon ersättning bereddes ordningsmännnen för de med deras uppdrag förenade besvär och kostnader syntes i hög grad beaktansvärdt, och då de renegande lapparne sjelfva, hvilka, enligt hvad erfarenheten visat, allt mera minskades i antal, likasom deras ekonomiska ställning i betänklig grad försämrades, icke kunde åläggas några utgifter för ifrågavarande ändamål, syntes statens mellankomst härutinnan nödvändig.

Bland länets lappar vore för närvarande tjugutre ordningsmän anstälda, och med arfvodet för en hvar af dem beräknadt till 150 kronor öfver hufvud, skulle den summa, som för Norrbottens län årligen blefve erforderlig, uppgå till 3,450 kronor.

På grund af erhållna remisser hade statskontoret, enligt hvad vidare i statsrådsprotokollet meddelas, den 28 november nästlidna år i ärendet afgifvit utlåtanden till Kongl. Maj:t och dervid, enär behofvet af särskilda arfvoden åt ordningsmännen ej mindre inom Vesterbottens och Norrbottens län än äfven inom Jemtlands län syntes vara af hvad komiterade anfört ådagalagdt, hemstält, att Kongl. Maj:t täcktes för beredande af tillgång för dessa arfvoden hos Riksdagen äska det af komiterade för ändamålet såsom erforderligt beräknade beloppet af 6,000 kronor.

För egen del har departementschefen anfört följande:

Sedan de omförmälda båda lagarne af den 1 juli 1898 numera varit i tillämpning under ett helt år och erfarenheten, enligt hvad

Kongl. Maj:ts befallningshafvande samt lappfogdarne i Vesterbottens och Norrbottens län vitsordat, tydligen gifvit komiterade rätt deruti, att ordningsmannainstitutionen icke kunde blifva till dermed afsedt gagn med mindre någon ersättning af allmänna medel bereddes ordningsmännen, funne departementschefen det icke böra uppskjutas med att söka bereda det för ändamålet nödiga anslaget. Departementschefen kunde icke heller finna annat, än att ett arfvodesbelopp af i medeltal 150 kronor om året för hvarje ordningsman vore det minsta, som skäligen kunde ifrågasättas, om man skulle kunna vänta sig att vinna det för lapparne synnerligen betydelsefulla ändamålet.

Ofvan omförmälda af komiterade framstälda förslag om sättet för ett blifvande anslags fördelning syntes departementschefen ock vara väl lämpadt efter förhållandena, med den inskränkning likväl, att nu endast afsåges ordningsmännen inom två län, hvadan för närvarande icke heller, enligt departementschefens mening, behöfde äskas ett fullt så stort belopp, som statskontoret ifrågasatt.

På sätt komiterade antydt, funnes nemligen andra medel tillgängliga för godtgörelse åt ordningsmän inom lappbyarne i Jemtlands län. Genom kongl. bref den 22 maj 1891 hade Kongl. Maj:t funnit godt medgifva, att, der Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Jemtlands län funne sådant för ett tillfredsställande uppehållande af ordningsmännens inom länets lappbyar åligganden af omständigheterna påkalladt, Kongl. Maj:ts befallningshafvande finge af de inom en lappby inflytande arrendemedel för upplåten nyttjanderätt till bete, slåtter, jagt och fiske å de för lapparne afsatta land, tilldela den inom lappbyn antagne ordningsmannen, då han deraf gjort sig förtjent, en årlig gratifikation till belopp af högst 150 kronor. Så länge de för upplåtelse af jagt- m. fl. rättigheter inflytande medel vore tillräckliga för ändamålet, borde, enligt departementschefens åsigt, andra medel icke äskas af Riksdagen till godtgörelse åt ordningsmännen inom de nio lappbyarne i Jemtlands län.

Inom Vesterbottens och Norrbottens län funnes icke några arrendemedel af det slag, som omförmälts beträffande Jemtlands län. Inom Vesterbottens län hade derför ordningsmännnen hittills icke fått någon godtgörelse alls. Den godtgörelse, som, enligt hvad förut nämnts, beredts de ordningsmän inom Norrbottens län, som kunnat förordnas till extra polismän, hade uppenbarligen åtminstone i det väsentligaste afsett deras verksamhet i sistnämnda egenskap, företrädesvis för rentjufvars efterspanande och lagförande och dylikt. Sådan godtgörelse hade för öfrigt, enligt meddelad upplysning, ifrågakommit endast inom Enontekis lappmark och icke utgått till någon ordningsman med högre belopp

än 50 kronor. Och om det, äfven efter fastställandet år 1898 af ökade skyldigheter för ordningsmännen, kunde i särskilda undantagsfall fortfarande befinnas lämpligt, att samma personer vore både ordningsmän och extra polismän, kunde detta förhållande icke minska nödvändigheten af att medel bereddes till godtgörelse åt ordningsmännen för deras magtpåliggande och tidsödande verksamhet i denna egenskap.

Då ordningsmännen inom Vesterbottens läns lappbyar vore 7 och inom Norrbottens läns lappbyar, 23 eller tillsammans 30, erfordrades till godtgörelse åt desse med i medeltal 150 kronor årligen åt hvar ett sammanlagdt belopp af 4,500 kronor om året. Det nu årligen beviljade anslaget å extra stat af 13,000 kronor till ersättning för juridiskt biträde åt de svenska lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän borde alltså, enligt departementschefens mening, för att räcka till ersättning jemväl åt ordningsmännen inom lappbyarne i Vesterbottens och Norrbottens län, ökas med 4,500 kronor eller till 17,500 kronor.

Departementschefen hemstälde derför, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra nu förevarande framställning.

Med afseende å hvad sålunda förekommit hemställer utskottet,

att Riksdagen må, till ersättning för juridiskt biträde åt de svenska lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän äfvensom ordningsmän inom lappbyarne, på extra stat för år 1901 anvisa 17,500 kronor.

Vägunderhållet på landet.

20:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. bidrag till kostnaden för vägdelningar. [17.]

att Riksdagen må på extra stat för år 1901 anvisa, för *bestridande af statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar,* såsom förslagsanslag 50,000 kronor.

Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. anslag till aflöningar m. m. vid Ultuna landtbruksinstitut. [18.]

21:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1901 anvisa, till *aflöningar och öfriga utgifter vid Ultuna landtbruksinstitut*, 31,000 kronor.

Enligt statsrådsprotokollet har departementschefen vid föredragning af detta ärende erinrat, hurusom, med anledning af Kongl. Maj:ts hos nästlidna års Riksdag gjorda framställning om i viss mån förändrad organisation af landtbruksinstitutet vid Ultuna samt om höjande af det ordinarie anslaget till institutet från 20,000 kronor till 51,000 kronor eller med 31,000 kronor, Riksdagen beslutit, bland annat, att, med godkännande af en för nämnda institut uppgjord stat, slutande på 51,000 kronor, bibehålla det å sjette hufvudtiteln under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda ordinarie anslag till institutet vid oförändradt belopp 20,000 kronor samt på extra stat för innevarande år anvisa för aflöningar och öfriga institutets utgifter 31,000 kronor.

Med förmälan, att den partiella omorganisationen af landtbruksinstitutet blifvit med ingången af innevarande år genomförd, har departementschefen, i enlighet med landtbruksstyrelsens i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 25 september 1899 gjorda hemställan, tillstyrkt, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra nu ifrågavarande framställning.

Med anledning häraf hemställer utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1901 anvisa, till aflöningar och öfriga utgifter vid Ultuna landtbruksinstitut, 31,000 kronor.

Ang. anslag till mejeriinstitutet vid Alnarp. [19.]

22:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet vidare,

att Riksdagen må, för *uppehållande af undervisningen vid mejeriinstitutet vid Alnarp*, för år 1901 anvisa på extra stat ett anslag af 8,000 kronor.

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. anslag till allmänna landtbruksmöten. [20.]

23:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, såsom bidrag till *bestridande af kostnaderna för allmänna landtbruksmöten*, på extra stat för år 1901 anvisa 7,500 kronor.

24:o) Vidare och på grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

Ang. anslag till prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten. [21.]

att Riksdagen må, till *prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten* för husdjur, redskap och maskiner samt ladugårdsprodukter, sädesslag och andra jordbruksalster, å extra stat för år 1901 anvisa 12,500 kronor.

25:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. anslag till agrikulturkemiska stationer. [22.]

att Riksdagen må på extra stat för år 1901 anvisa såsom bidrag till underhåll af *åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnes behof* ett belopp af 31,000 kronor, deraf 3,000 kronor för stationen i Visby, under vilkor, att Gotlands läns landsting eller hushållningssällskap, hvart för sig eller i förening, förbundit sig att upprätta laboratorium och bekosta lokal för detta jemte bostad eller hyresmedel för en kemist samt aflöningen till denne och laboratorietjenaren äfvensom årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp af böcker och inventarier för stationens behof, samt 4,000 kronor för en hvar af sju stationer, eller tillhopa 28,000 kronor, inom öfriga orter, der landsting eller hushållningssällskap, hvart för sig eller i förening, iklädt sig enahanda förpligtelser som de med afseende å stationen i Visby angifna och dessutom förbundit sig att bekosta bostad eller hyresmedel till en assistent, äfvensom aflöning till denne.

26:o) I anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. anslag till en kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län. [23.]

att Riksdagen må såsom bidrag till underhåll af en för öfre Norrland afsedd *kemisk-växtbiologisk anstalt*

inom Norrbottens län — under vilkor, att från länets landsting och hushållningssällskap eller eljest bidrag lemnas till anstaltens underhåll med sammanlagdt minst 3,750 kronor — på extra stat för år 1901 anvisa ett anslag af 6,250 kronor.

Ang. anslag till frökontrollanstalter. [24.]

27:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen, i likhet med hvad allt sedan år 1887 egt rum, må på extra stat för år 1901 till Kongl. Maj:ts förfogande anvisa ett anslag af 10,000 kronor, för att med högst 1,000 kronor för hvarje anstalt användas till understöd åt sådana *frökontrollanstalter*, som af landsting eller hushållningssällskap, hvart för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp som statsbidraget och hvilka anstalter vilja underkasta sig de vilkor och föreskrifter i afseende på analysmetoder och öfriga förhållanden, som af Kongl. Maj:t fastställas.

Ang. anslag till en elev i boskapsskötsel och mejerihushållning. [25.]

28:o) Vidare hemställer utskottet,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må jemväl för år 1901, till utbildande af en *elev i boskapsskötsel och mejerihushållning*, på extra stat anvisa ett belopp af 1,000 kronor.

Ang. anslag till svenska mosskulturföreningen. [26.]

29:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, till understöd åt *svenska mosskulturföreningen*, på extra stat för år 1901 anvisa ett anslag af 15,000 kronor.

Af statsrådsprotokollet inhemtas, att departementschefen, som i anledning af en utaf svenska mosskulturföreningen derom hos Kongl. Maj:t gjord, af landtbruksstyrelsen tillstyrkt ansökning hemstält, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra förevarande framställning, med afseende å vilkoren för anslagets åtnjutande, uttalat, att, i händelse detsamma beviljades, Kongl. Maj:t torde komma att, på sätt landtbruksstyrelsen hemstält, meddela i hufvudsak enahanda bestämmelser, som i fråga om anslaget för innevarande år blifvit stadgade, och sålunda,

bland annat, föreskrifva, att ett för statens räkning utsedt ombud, för hvilket kostnaden borde bestridas af föreningen, skulle deltaga i revisionen af föreningens förvaltning med skyldighet att om revisionen afgifva yttrande till landtbruksstyrelsen, samt att föreningen fortfarande skulle vara underkastad särskild inspektion från statens sida af föreningens verksamhet, hvilken inspektion framdeles, likasom för innevarande år, borde tillkomma landtbrukssstyrelsen.

I anslutning till Kongl. Maj:ts framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat för år 1901 anvisa ett anslag af 15,000 kronor.

Ang. anslag för studerande af jordbruk på smålotter i Danmark.

30:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 40) har herr *H. Pantzarhielm* föreslagit Riksdagen att för beredande af tillfälle åt mindre jordbrukare och jordbruksarbetare samt deras vuxna söner att under sakkunnig ledning i Danmark studera det intensiva jordbruk på smålotter, som der bedrifves, bevilja på extra stat, att utgå under åren 1901—1904, ett förslagsanslag af 30,000 kronor samt deraf anvisa för år 1901 ett belopp af 7,500 kronor.

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande.

Sträfvandet att genom statens mellankomst underlätta förvärfvandet af egna hem för mindre bemedlade medborgare syntes i hela landet omfattas med lifligt intresse, om än tankarna vore delade angående rätta vägen för uppnåendet af ett lyckligt resultat. Då emellertid under alla förhållanden resultatet vore den enda tillförlitliga värdemätaren på en vidtagen anordning, så fordrades, för att den goda afsigten genom goda resultat skulle få sin belöning, att — framför allt vid åtgärder af social natur — hänsyn tagits till alla de faktorer, med hvilka man vid utförandet hade att räkna. Om derför staten i sina välmenta sträfvanden att befordra småfolkets intressen, i fråga om förvärfvande af egna hem, ginge till verket utan att på förhand genom lämpliga anordningar hafva tillförsäkrat sig fullständig förståelse hos den samhällsklass, på hvilkens förtroendefulla medverkan han ytterst vore visad, så skulle lätt kunna hända, att det slutliga praktiska utförandet möttes af misstro och ett passivt motstånd just från deras sida, som man afsåge att hjelpa, och dermed sattes hela resultatet på spel. Ett sådant motstånd kunde visserligen framkallas af rent sociala anledningar, men härom vore ej fråga nu.

Den svenska småbonden, som för öfrigt utan tvifvel vore ett särdeles godt samhällselement, vore af naturen misstrogen gent emot allt nytt och läte icke lätt öfvertyga sig om detsammas nytta och fördelar. Han måste sjelf med egna ögon se och praktiskt erfara, om han skulle upphöra att tvifla. Egna-hems-tanken vore för honom ny, och han kunde helt säkert ej fullt klart fatta den. Det skulle derför enligt motionärens tanke vara rigtigt att först skaffa de mindre jordbrukarne tillfälle att se, hur ett litet jordbruk borde bedrifvas, för att det skulle ge den största möjliga behållning, samt öfvertyga sig om att det borde kunna lyckas äfven hos oss att på ett ställe med mycket liten egorymd försörja en familj och till och med förvärfva sig ett visst välstånd. Detta kunde ske genom resor i Danmark.

I Danmark hade »husmandssaken» under de 10—15 allra senaste åren egentligen fått fart, och en af de kraftigaste häfstängerna till hennes utveckling hade just varit »husmandsresorna». (Angående husmansbrukets höga ståndpunkt för närvarande i detta vårt grannland, hänvisade motionären till en af sekreteraren i Kristianstads läns hushållningssällskap, lektor L. J. Wahlstedt, under förra året utgifven broschyr.)

För att det med denna åskådningsundervisning åsyftade gagnet skulle kunna tillgodogöras, fordrades, att resorna leddes med full sakkännedom.

De danska husmansresorna leddes af fullt kompetenta personer: statskonsulenter, folkhögskolelärare eller dylika. Den förnämsta ifraren för och befordraren af de danska husmansresorna, landstingsmannen H. J. Hansen på Marsvinslund per Kjellerup, ledde sjelf, enligt hvad motionären trodde sig veta, årligen en resesektion. I hvarje sådan sektion deltoge omkring 40 husmän. Resorna påginge en vecka.

Då motionären nu föresloge Riksdagen att genom beviljande af ett årligt anslag under en följd af år bereda våra småbrukare och deras vuxna söner samt skötsamma jordbruksarbetare tillfälle att under sakkunnig ledning i Danmark studera det intensiva jordbruket på små lotter, som der bedrefves under namn af »husmandsbrug», så skedde detta hufvudsakligen med hänsyn till egna-hems-frågans utveckling i vårt land, men motionärens öfvertygelse vore, att, oafsedt egna-hemstanken, dylika resor skulle medföra det allra största gagn och rikligen återgälda fosterlandet de derpå nedlagda kostnaderna. »Finge vi blott» — hade en framstående fackman skrifvit — »ett par rationelt skötta småbruk i hvarje härad, så skulle det icke dröja många år, innan sådana uppstode i hundratal, och Sverige har tillräckligt af jord, som nu ligger

för fäfot, men som med litet arbete och rationel skötsel skulle kunna bära lika goda skördar som de bästa danska husmansbruken.»

Hvad nu sjelfva resorna anginge, så hade motionären tänkt, att det årligen borde beredas tillfälle för ett sextiotal svenska landtmän att företaga en resa till Danmark i nämnda ändamål. De resande skulle fördelas i tvenne grupper med omkring 30 i hvarje grupp. De två resorna borde då företagas omedelbart efter de danska husmansresorna och till samma ställen som dessa.

Bäst vore, enligt motionärens mening, att svenskarnes resor företrädesvis ställdes till Jutland. Jordmånen och klimatet der liknade mest mellersta Sveriges. De resande kunde der få se mönstergilla småbruk så godt som omgifna af ljungheden. På öarna vore klimat och jordmån bättre än åtminstone i mellersta Sverige. Dessutom vore odlingen der betydligt äldre. Följaktligen skulle, enligt hvad motionären ansåge, ett besök på öarna icke i lika hög grad medföra lockelse till efterföljd.

Beträffande ledningen, låge ju, som redan vore sagdt, stor vigt på att dertill få lämpliga personer. För en studieresa af svenska landtmän i Danmark borde det påtagligen vara två stycken ledare: en dansk vägvisare, hvilken derjemte anskaffade logi, mat m. m., samt en svensk. Den förre borde vara en af ledarne för de danskes resa omedelbart förut, hvilken sålunda hade noga reda på alla förhållanden och kunde göra resan billig, men likväl ändamålsenlig och instruktiv. Den senare borde vara en fullt kompetent landtbrukare, som vore hemma i danska språket. Skåningarne redde sig lätt nog med språket i Köbenhavn, men ute på landsbygden kunde det vara ganska kinkigt, och ännu svårare måste det då vara för en person från mellersta eller öfre Sverige.

Motionären kände blott två personer, som han föreställde sig skulle vara fullt lämpliga att till en början leda sådana resor, nemligen: sekreteraren i Kristianstads läns hushållningssällskap lektor L. J. Wahlstedt samt sekreteraren i Malmöhus läns hushållningssällskap Wilh. Flach. Båda stode, enligt hvad motionären trodde sig veta, i liflig beröring med de ledande landtbrukskretsarne i Danmark.

Hvad slutligen kostnaderna anginge, så ansåge motionären, för den händelse att vederbörande hushållningssällskap bekostade jernvägsresorna i Sverige eller ock dessa resor kunde få göras för billigare pris, t. ex. lika priset för truppbiljett, kostnaden för hvarje deltagare lämpligen böra beräknas till omkring 100 kronor eller för 60 deltagare cirka 6,000 kronor. Under förutsättning, att det blefve endast 2 resor om året, ansåge motionären, att resekostnads- och traktamentsersättning till ledarne — en svensk och en dansk ledare för hvarje resa —

lämpligen borde beräknas tillsammans till 1,200 kronor om året. Hela den årliga kostnaden under nämnda förutsättningar skulle således blifva 7,200 kronor, hvilken summa motionären dock för säkerhetens skull ansåge böra något ökas och i rundt tal sättas till 7,500 kronor.

Med fästadt afseende vid att några för hela landets utveckling välsignelsebringande frukter först kunde påräknas af sådana studieresor, sedan desamma fortgått någon längre tid, under hvilken erfarenhetsrönen hunnit intränga i folkmedvetandet och der rotfästa sig, har motionären föreslagit, att anslag för ifrågavarande ändamål måtte utgå under fyra år.

Utan att vilja ingå i bedömande af huruvida sådana resor, som de af motionären ifrågasatta lämpligen böra vidtagas, har utskottet velat uttala den mening, att, derest dylika resor verkligen böra anordnas, bidrag till kostnaderna derför böra lemnas af hushållningssällskapen men, åtminstone för närvarande, icke af statsmedel; och får utskottet alltså hemställa,

att herr Pantzarhielms ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ang. anslag till geologiska undersökningarna. [27.]

31:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte *dels* medgifva, att för tjensteman vid *Sveriges geologiska undersökning*, som hädanefter antages eller redan är anställd vid undersökningen med aflöning i lägsta lönegraden, aflöningen bestämmes till 3,000 kronor, och att denna aflöning må efter innehafvares af sådan beställning väl vitsordade tjenstgöring under en tid af fem år, räknade från och med året näst efter det, då han antagits, ökas med 500 kronor och således årligen utgå med 3,500 kronor, vidare efter fem års enahanda tjenstgöring höjas till 4,000 kronor och slutligen efter fem års sådan tjenstgöring ökas med 500 kronor samt således från och med sextonde tjenståret utgå med 4,500 kronor årligen, *dels ock* för de geologiska undersökningarna bevilja ett extra anslag för år 1901 till belopp af 96,000 kronor.

Beträffande aflöningen till de vid Sveriges geologiska undersökning anställde tjenstemän, är genom Riksdagens i skrifvelse den 21 maj 1875 lemnade bifall till hvad Kongl. Maj:t i proposition till Riksdagen föreslagit stadgadt, att »aflöningen för tjenstemän vid undersökningen bestämmes till 2,500 kronor, och att denna aflöning må efter innehafvares af sådan beställning väl vitsordade tjenstgöring under en tid af fem år, räknade från och med året näst efter det, då han antages, ökas med 500 kronor och således årligen utgå med 3,000 kronor, vidare efter fem års enahanda tjenstgöring höjas till 3,500 kronor, ytterligare

efter fem års sådan tjenstgöring höjas till 4,000 kronor och slutligen efter fem års enahanda tjenstgöring ökas med 500 kronor samt således från och med tjugondeförsta tjenståret utgå med 4,500 kronor årligen».

Uti skrifvelse till Kongl. Maj:t den 1 november nästlidna år har chefen för Sveriges geologiska undersökning, enligt hvad i statsrådsprotokollet meddelas, gjort framställning om höjning af lägsta tjenstegradens aflöning från 2,500 till 3,000 kronor och dervid till stöd för denna hemställan anfört hufvudsakligen följande:

De år 1875 fastställda lönevilkoren vore onekligen väl afpassade efter förhållandena vid tiden, då regleringen egde rum, men under det fjerdedels sekel, som sedan dess förflutit, hade i mer än ett hänseende förändringar inträdt, som gjorde, att de numera icke kunde utan olägenhet för verket oförändrade bibehållas.

Löneskalan för geologtjensterna företedde den egendomligheten, att den vore femgradig, hvaraf följde, att en geolog först efter 20 års tjenstgöring nådde tjenstens högsta lönegrad, då deremot vid de flesta andra statstjenster detta skedde redan efter tio år, enär en blott tregradig löneskala för dem tillämpades. På 1870-talet hade denna anordning med fyra särskilda ålderstillägg för geologerna haft sin goda grund dels deruti, att dessa då i allmänhet inträdde vid ganska unga år och således hade utsigt att nå den högsta lönegraden, medan de ännu befunne sig i full arbetskraft, och dels deruti, att de vid inträdet icke vore i besittning af någon större, förut förvärfvad erfarenhet i fråga om geologiska arbeten och således ej heller kunde göra anspråk på en högre begynnelselön. Numera vore emellertid förhållandena härutinnan väsentligt annorlunda. De akademiska studier, hvilka i regeln fordrades såsom kompetensvilkor för inträde vid Sveriges geologiska undersökning, hade nu större omfattning än förr och afslutades följaktligen senare. Dertill komme, att numera endast den, som förvärfvat flerårig geologisk praktik, hade utsigt att erhålla fast anställning såsom geolog. Följden häraf hade blifvit, å ena sidan, att de geologer, som på senare tid inträdt, varit till mogen ålder komne män, men å den andra, att de ock varit bättre kompetenta till geologiskt arbete, än i allmänhet förr varit fallet med nyinträdande geologer. Sålunda hade dessas medelålder före år 1875 varit 25,4 år, under tiden efteråt deremot 31,8 år, alltså mer än en hel åldersgrad högre, och den tenderade att ytterligare stiga, ty af de två sist utnämnda geologerna hade den ene varit 36, den andre 39 år och den närmast i tur stående aspiranten vore nu 32 år. Alla dessa tre hade redan förvärfvat en ganska betydlig geologisk erfarenhet och vore således redan i besittning af en väsentlig del af den geologiska

utbildning, hvilken, enligt de på 1870-talet rådande förhållandena, en geolog erhållit först efter sitt inträde vid verket. Rättvisa och billighet ej mindre än behörig hänsyn till verkets sanna intresse syntes derför fordra, att en förbättring af de lägst aflönade geologernas vilkor åvägabragtes.

Nutidens industriella utveckling toge allt mer vetenskapligt bildade män i anspråk och erbjöde dem ekonomiska fördelar, med hvilka staten hade svårt att täfla. Det vore derför ock numera regeln, att den, som eftersträfvade en stadigvarande anställning vid Sveriges geologiska undersökning, dervid läte sig ledas icke af ekonomiska hänsyn, utan af håg för geologisk verksamhet, men skulle han kunna följa denna sin håg, måste han hafva utsigt att kunna existera på de löneförmåner, en geologplats erbjöde. För en man på trettiotalet och med de förutsättningar, som fordrades af en geolog, kunde en tjenstebefattning med en begynnelselön af 2,500 kronor och utsigten att efter 20 år nå ett lönemaximum af 4,500 kronor icke sägas erbjuda en tryggad existens, och särskildt låge begynnelselönen — i all synnerhet för en familjefader, och sådana vore t. ex. alla de tre ofvan omnämnde — allt för nära existensminimet i hufvudstaden, för att ej ekonomiskt tryck skulle inträda och verka förlamande på hans utveckling och arbete såsom geolog.

Detta af de nyinträdande geologernas högre lefnadsålder nu mot förr betingade ogynsamma förhållande förvärrades väsentligt deraf, att geologlönerna öfver hufvud numera icke stode i den proportion till lefnadskostnaderna, som de varit beräknade att göra och äfven gjorde vid tiden för löneregleringen 1875. Ty dels hade, såsom allmänt kändt vore, lefnadskostnaderna i hufvudstaden sedan nämnda tid stigit med minst 25 procent, och dels hade de ökade lefnadskostnaderna äfven på landsbygden i förening med de så högst betydligt utvidgade jernvägskommunikationerna och deraf följande minskning af resor med skjuts icke obetydligt reducerat den i alla händelser ganska måttliga behållning, som för en geolog kunde uppstå på den honom under fältarbetena tillkommande rese- och traktamentsersättningen. Följden af alla sålunda antydda samverkande omständigheter hade blifvit, att geologernas lönevilkor i det hela nu vore väsentligt mindre goda, än de varit under tiden närmast efter löneregleringen af år 1875.

Chefen för undersökningen ansåge sig emellertid ej böra nu ifrågasätta en ny reglering af aflöningsförmånerna för verkets samtliga tjenstemän, då en sådan — om än väl behöflig — svårligen kunde komma till stånd annat än i samband med en motsvarande reglering för statens

tjenstemän i allmänhet, utan ville för närvarande blott föreslå ett afhjelpande af det missförhållande i fråga om geologernas i den lägsta lönegraden vilkor, som uppstått i följd af de anförda omständigheterna, hvilka ej berodde på stegringen i lefnadskostnader, ehuruväl det af denna gjorts än mera tryckande, än eljest skulle varit fallet. Sättet, hvarpå nämnda missförhållande lättast kunde undanrödjas, vore, att den nuvarande lägsta lönegraden bortfölle, så att första gradens geologlön blefve 3,000 i stället för 2,500 kronor. En nyinträdande geolog skulle då af skäl, som i det föregående blifvit närmare utvecklade, komma i ungefär samma löneställning, som en geolog med motsvarande qvalifikationer innehade under tiden närmast efter den senaste löneregleringen. Genom en sådan förändring skulle det äfven blifva väsentligt lättare att vid verket fästa och der qvarhålla goda förmågor, och en rimligare proportion skulle uppstå mellan en biträdande geologs aflöning, som kunde uppgå till 2,400 kronor, och en fast anställd geologs i lägsta lönegraden.

Enligt hvad departementschefen vidare meddelat, hade chefen för undersökningen, med hänsyn till den ifrågasatta löneförbättringens särdeles trängande natur, derjemte hemstält om åtgärders vidtagande i syfte att löneförbättringen skulle kunna träda i kraft redan under innevarande år.

Uti häröfver infordradt, den 14 november 1899 afgifvet utlåtande hade statskontoret, som ansåge chefen för den geologiska undersökningen hafva anfört goda skäl för sin framställning, till densamma förordat bifall.

För egen del har departementschefen anfört följande:

Äfven för departementschefen stode det klart, att aflöningen i den lägsta lönegraden för tjenstemän vid Sveriges geologiska undersökning numera icke motsvarade billiga anspråk. Chefen för undersökningen hade tydligt ådagalagt, att, om denna aflöning höjdes från 2,500 till 3,000 kronor, tjenstemännen vid undersökningen ändock icke komme i bättre ställning än vid tiden närmast efter 1875 års löneregleringen. Han hade nemligen påvisat, att geologernas ålder vid erhållande af anställning såsom tjenstemän numera vore i medeltal mer än fem år högre än på 1870-talet; och han hade derjemte framhållit, att de personer, som nu antoges till tjenstemän, i allmänhet hade en grundligare akademisk bildning och redan vid antagandet en mera omfattande praktisk erfarenhet och vana vid geologiska undersökningsarbeten, än för 25 år sedan varit förhållandet med nyantagna tjenstemän vid undersökningen.

Till hvad chefen för undersökningen sålunda och i öfrigt anfört

ville departementschefen endast tillägga, att uti de centrala embetsverk, som reglerats senare än den geologiska undersökningen, den lägsta tjenstemannaaflöningen i allmänhet bestämts till 3,000 kronor. Departementschefen ville ock hänvisa till hvad, enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 9 januari 1875, dåvarande chefen för civildepartementet anfört till stöd för den lägsta lönegradens bestämmande till 2,500 kronor. Han hade nemligen erinrat, att hos tjenstemännen vid geologiska undersökningen måste, såvida undersökningen skulle kunna motsvara de anspråk, som på henne ställdes, fordras en vetenskaplig ståndpunkt fullt jemförlig med den, som lektorerna vid rikets elementarläroverk i allmänhet innehade; att anställning såsom tjensteman vid geologiska undersökningen icke i allmänhet torde vinnas tidigare än befordran till lektor; samt att tjenstgöringen vid geologiska undersökningen måste anses både trägnare och mera helsoförstörande än lektorernas. Han hade derför föreslagit, att första gradens aflöning måtte bestämmas till 2,500 kronor, så att tjenstemännens vid geologiska undersökningen aflöningsvilkor blefve lika med lektorernas vid rikets elementarläroverk, sådana de blifvit bestämda enligt kongl. cirkulären den 20 mars 1858, den 11 december 1863 och den 29 maj 1874. Lektorernas vid de allmänna läroverken aflöning i lägsta lönegraden utginge visserligen allt fortfarande med 2,500 kronor, men lektorer i nämnda lönegrad hade emellertid allt sedan år 1883 och senast för innevarande år på grund af kongl. cirkuläret den 19 maj 1899, enligt Riksdagens medgifvande, fått sig tillerkänd tillfällig löneförbättring med 500 kronor. Att denna lönetillökning för lektorerna icke ingått i den ordinarie aflöningen utan under så lång tid bibehållits såsom tillfällig löneförbättring, torde, såsom kändt vore, få anses hafva sin grund i aflöningsfrågans sättande i samband med en organisationsfråga på läroverkens område, till hvilken någon motsvarighet icke förefunnes inom den geologiska undersökningen.

Alla skäl syntes departementschefen derför tala för att nu höja aflöningen för nytillträdande tjenstemän vid den geologiska undersökningen samt för dem, som redan vore anstälde såsom tjenstemän i lägsta lönegraden derstädes, från 2,500 kronor till 3,000 kronor årligen. Departementschefen erinrade dervid, att chefen för undersökningen icke föreslagit någon motsvarande förhöjning för de tjenstemän, som redan befunne sig i högre lönegrad än den första. Förslaget afsåge icke heller någon förhöjning i slutaflöningen för någon geolog utan blott att denna slutaflöning skulle af de geologer, som nu vore i lägsta löne-

graden eller hädanefter tillsattes, nås fem år tidigare, än nu vore bestämdt.

Ehuru departementschefen lika med chefen för undersökningen funne behofvet af den föreslagna lönetillökningen synnerligen trängande, kunde departementschefen dock icke förorda hans hemställan, att åtgärder måtte vidtagas för att höja aflöningen redan för innevarande år.

Vidare har departementschefen meddelat, hurusom chefen för Sveriges geologiska undersökning med skrifvelse den 16 november 1899 till Kongl. Maj:t öfverlemnat förslagsberäkning öfver de under år 1901 till fullföljande af de geologiska arbetena erforderliga medel. Beräkningen upptoge utgifterna till 96,500 kronor, deraf för:

Aflöningen.

Löner och arfvoden samt ersättning till tillfälliga biträden kronor 59,450: —

Fältarbetena.

Rese- och traktamentsersättning m. m. ..... » 19,000: —

Byråafdelningen.

Inventarier, ritmateriel, kemikalier o. d. ..... » 2,000: —

Biblioteket och samlingarna.

Böcker, kartor och samlingar ..... » 1,700: —

Kart- och boktrycket.

Tryckning af kartor, beskrifningar och uppsatser samt originalritningar ..... » 12,000: —

Värme, lyse och diverse utgifter.

Omkostnader ..... » 2,350: —

Summa kronor 96,500: —

Anslagsposten till löner och arfvoden hade i förslaget till 1899 års Riksdag upptagits till 59,950 kronor. Enligt hvad chefen för undersökningen meddelat, skulle på denna post uppkomma besparingar dels å 1,500 kronor genom afgången af en geolog, som åtnjöte 3 ålderstillägg, och dels å 500 kronor derigenom, att för samme geolog varit i förslaget beräknadt ett fjerde ålderstillägg, således en sammanlagd minskning af 2,000 kronor. Deremot borde nu beräknas såsom tillkommande dels ett belopp af 500 kronor såsom ålderstillägg åt en dertill berättigad geolog, dels ock 1,000 kronor, hvartill för år 1901 den löneförbättring skulle belöpa sig, om hvilken departementschefen nyss gjort framställning. I det hela hade alltså anslaget till aflöningen kunnat nedsättas med 500 kronor eller till 59,450 kronor.

Posten till värme, lyse och diverse utgifter hade höjts med 1,000 kronor till 2,350 kronor. Härom hade chefen för undersökningen anfört, att denna anslagspost i början af 1880-talet plägat upptagas till 1,950 kronor, men under det senaste årtiondet upptagits till blott 1,350 kronor, hvilket belopp till följd af den allmänna prisstegringen blifvit alldeles otillräckligt. De senaste fem årens utgifter å detta konto hade nemligen i medeltal uppgått till 1,879 kronor 35 öre. Ifrågavarande anslagspost hade derför föreslagits att höjas med 450 kronor, oberäknadt en förhöjning af 550 kronor, som föranledts deraf, att den geologiska undersökningen fått till nödig utvidgning af tjenstelokalerna öfvertaga en lägenhet om åtta rum i statens egendom n:o 1 B vid Sergelgatan, hvilken lägenhet förut innehafts af nya elementarskolan.

I öfrigt öfverensstämde förslagsberäkningen i afseende å utgifterna med den, som för detta år framlagts för 1899 års Riksdag.

Till betäckande af utgifterna hade chefen för undersökningen påräknat omkring 500 kronor genom försäljning af kartor och andra publikationer; och det anslagsbelopp, som borde för år 1901 af Riksdagen begäras, hade derför af chefen beräknats till 96,000 kronor.

Uti utlåtande till Kongl. Maj:t den 15 november 1899 hade kommissionen för de allmänna kartarbetena tillstyrkt bifall till det af chefen för den geologiska undersökningen framlagda utgiftsförslaget för år 1901.

I detta sammanhang erinrade departementschefen, att 1899 års Riksdag vid beviljande af anslag för innevarande år för nu ifrågavarande ändamål anfört att, då jordartskartor med terrängbeteckning, utgifna med användande af topografiska kartor såsom underlag, icke syntes vara af beskaffenhet att kunna medföra det gagn för jordbruket, som enligt Riksdagens uppfattning varit med det påbörjade kartverket afsedt,

Riksdagen funnit sig föranlåten uttala den mening, att, derest publicerandet af geologiska kartor af nu ifrågavarande typ icke kunde anses vara i vetenskapens intresse påkalladt, hvilket Riksdagen icke tilltrodde sig kunna bedöma, det enligt Riksdagens åsigt kunde ifrågasättas, huruvida utgifvandet från trycket af berörda kartverk borde fortsättas; hvaremellertid Riksdagen icke ansett sig böra underlåta att bevilja det äskade anslaget.

Vid föredragning den 26 maj 1899 af Riksdagens skrifvelse i ärendet hade Kongl. Maj:t anbefalt chefen för den geologiska undersökningen att afgifva utlåtande i anledning af hvad Riksdagen sålunda anfört i fråga om fortsatt utgifvande från trycket af ifrågakomna jordartskartor. Sedan först chefen för den geologiska undersökningen och derefter kommissionen för de allmänna kartarbetena i ärendet sig yttrat, hade detsamma den 28 december nästlidna år remitterats till vetenskapsakademien.

På grund af hvad han i ärendet anfört, hemstälde departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga ofvan anförda förslag i fråga om anslag till geologiska undersökningarne.

Utskottet, som vid Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke haft något att erinra, hemställer,

att Riksdagen må

a) medgifva, att för tjensteman vid Sveriges geologiska undersökning, som hädanefter antages eller redan är anställd vid undersökningen med aflöning i lägsta lönegraden, aflöningen bestämmes till 3,000 kronor, och att denna aflöning må efter innehafvares af sådan beställning väl vitsordade tjenstgöring under en tid af fem år, räknade från och med året näst efter det, då han antagits, ökas med 500 kronor och således årligen utgå med 3,500 kronor, vidare efter fem års enahanda tjenstgöring höjas till 4,000 kronor och slutligen efter fem års sådan tjenstgöring ökas med 500 kronor samt således från och med sextonde tjensteåret utgå med 4,500 kronor årligen, samt

b) för de geologiska undersökningarna bevilja ett extra anslag för år 1901 till belopp af 96,000 kronor.

Befrämjande i allmänhet af slöjderna.

Ang. anslag till en andre instruktör i husslöjd. [28.]

32:o) Med anledning af hvad Kongl. Maj:t derom föreslagit får utskottet hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1901 anvisa:

a) till *anställande af en andre instruktör i husslöjd* 2,000 kronor; och

b) såsom *personligt ålderstillägg till andre instruktören Jonas Wallander*, derest han fortfarande i denna egenskap med godt vitsord tjenstgör, 1,000 kronor.

Ang. anslag till väfskolan. i Borås. [29.]

33:o) Vidare hemställer utskottet,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må på extra stat jemväl för år 1901 bevilja dels, såsom bidrag till upprätthållande af *väfskolan i Borås* — med vilkor att från Elfsborgs läns landsting eller eljest tillskjutes ett belopp, motsvarande minst hälften af statsanslaget — 3,800 kronor och dels, såsom bidrag till *aflönande af en andre lärare* vid samma skola, 1,000 kronor, under vilkor att enahanda belopp varder för ändamålet från nämnda läns landsting eller eljest tillskjutet.

Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart.

Ang. anslag till handelsundervisning. [30.]

34:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må för år 1901, i likhet med hvad för åren 1899 och 1900 egt rum, på extra stat anvisa ett anslag af 20,000 kronor att af Kongl. Maj:t användas till *understöd åt Göteborgs handelsinstitut och grosshandelssocietetens i Stockholm handelsskola, Frans*

Schartaus praktiska handelsinstitut, under förutsättning, hvad Göteborgs handelsinstitut beträffar, att Göteborgs stadsfullmägtige och, hvad Frans Schartaus praktiska handelsinstitut angår, att grosshandelssocieteten i Stockholm fortfarande till instituten lemna årligt understöd till minst samma belopp som hittills samt på de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kan finna skäligt bestämma.

Ang. anslag dels till befrämjande af svenska alsters afsättning i utlandet och dels till handelsstipendier. [31 o. 32.]

35:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för år 1901 på extra stat anvisa dels ett anslag af 15,000 kronor att af Kongl. Maj:t användas till befrämjande af *afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar;* dels ock ett anslag af 20,000 kronor till *handelsstipendier.*

Till statsrådsprotokollet har departementschefen i detta ärende erinrat, hurusom Riksdagen på extra stat anvisat till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar för hvart och ett af åren 1897—1900 ett anslag af 15,000 kronor samt till handelsstipendier för hvartdera året 1897 och 1898 10,000 kronor samt för hvartdera af åren 1899 och 1900 20,000 kronor.

Af förstnämnda anslag för innevarande år hade Kongl. Maj:t den 30 november 1899 dels i likhet med hvad under flere föregående år egt rum, beviljat till mejeriagenturen i Manchester 8,500 kronor och till fiskeriagenturen i norra Tyskland 5,000 kronor, dels ock förklarat sig vilja framdeles besluta i afseende å dispositionen af återstoden 1,500 kronor.

Hvad anginge det för år 1899 beviljade anslaget å 20,000 kronor till handelsstipendier, hade Kongl. Maj:t genom beslut den 24 februari 1899, i enlighet med hvad af kommerskollegium föreslagits, tilldelat fortsättningsstipendier med 1,250 kronor åt hvardera af två stipendiater, hvilka skulle i Ryssland fortfarande liksom under åren 1897 och 1898 verka för afsättning af svenska industrialster, den ene företrädesvis jern- och stålvaror samt maskiner och den andre företrädesvis landtbruksmaskiner och redskap, samt 2,500 kronor åt en stipendiat från år 1898, hvilken skulle i norra Afrika inhemta ytterligare erfarenhet om vilkoren för afsättning derstädes af der säljbara svenska exportartiklar, äfvensom fem nya stipendier med dels 3,000 kronor åt hvardera af två personer för att i Ryssland verka för afsättning af svenska industrialster, dels 5,000 kronor åt en person för att i Ostasien inhemta erfarenhet om vilkoren för afsättning derstädes af svenska exportartiklar, dels 2,500 kronor åt en person såsom bidrag till bestridande af kostnaden för en

af honom anträdd resa till Ostindien, Kina och Japan för att inhemta erfarenhet om vilkoren för afsättning derstädes af svenska industrialster, dels ock 1,500 kronor åt en person för att verka för afsättning i Sudan af svenska industrialster samt befordra svenska sjöfartens på Egypten intressen.

Åt sist omförmälda person, exportagenten Axel Lanner i Alexandria, hade vid samma tillfälle för samma ändamål beviljats det återstående beloppet, 1,500 kronor, å 1899 års anslag till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar.

Anslaget till handelsstipendier för innevarande år, hvilket utgjorde 20,000 kronor, hade ännu icke fördelats.

Då anvisande af medel för ifrågavarande båda ändamål jemväl för år 1901 vore behöfligt, hemstälde departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att för år 1901 anvisa enahanda belopp, som för innevarande år blifvit af Riksdagen beviljade så väl till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar som till handelsstipendier.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kongl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer alltså,

att Riksdagen må för år 1901 på extra stat anvisa

a) ett anslag af 15,000 kronor att af Kongl. Maj:t användas till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar;

b) ett anslag af 20,000 kronor till handelsstipendier.

Befrämjande i allmänhet af bergsbruket.

Ang. anslag till bergsskolorna i Filipstad och Falun.

[33.]

36:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att, under vilkor att *bergsskolorna i Filipstad och Falun* med dertill hörande skolor för bergsarbetare komma att jemväl under år 1901 fortsätta sin verksamhet i enahanda omfång och utsträckning som hit-

tills och underkasta sig den inspektion, Kongl. Maj:t finner skäligt bestämma, Riksdagen må, i likhet med hvad förut under en följd af år egt rum, på extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 14,000 kronor att till brukssocietetens fullmägtige i jernkontoret utbetalas.

Fiskerinäringens understöd.

Ang. anslag till ett armeradt ångfartygs stationerande för ordning och skydd vid fisket.

37:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, till stationerande af *ett armeradt ångfartyg vid rikets kuster för åstadkommande af ordning och skydd vid fiskets bedrifvande* å extra stat för år 1901 anvisa ett anslag af 25,000 kronor.

[34.]

Uti propositionen till 1899 års Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof föreslog Kongl. Maj:t Riksdagen att höja det ordinarie anslaget å sjette hufvudtiteln för fiskerinäringens befrämjande med, bland annat, 25,000 kronor för erhållande af nödiga medel till stationerande jemväl under annan tid af året än vintermånaderna af ett armeradt ångfartyg vid rikets kuster för beredande af ordning och skydd vid fiskets bedrifvande.

Riksdagen fann det välbetänkt, att åtgärder i detta syfte på försök vidtoges, men ansåg att, innan gagnet af en sådan anordning hunnit blifva genom någon tids erfarenhet pröfvadt, anslaget dertill icke borde å ordinarie stat uppföras, hvadan anslaget beviljades å extra stat för år 1900.

Rörande användningen af det sålunda för år 1900 beviljade anslaget å 25,000 kronor hade, enligt hvad departementschefen till statsrådsprotokollet meddelat, kommerskollegium och landtbruksstyrelsen inkommit med infordradt förslag, hvilket dock ännu icke hunnit slutligen beredas. Behofvet af detta anslag funnes emellertid fortfarande, och önskvärdheten af anslagets beviljande jemväl för år 1901 vore snarare ökad derigenom, att uti protokollet till den med Danmark den 14 juli 1899 afslutade konventionen angående fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen från svensk sida uttalats, att man ville verka derför att, om Riksdagen beviljade nödiga medel, ett svenskt armeradt ångfartyg skulle jemväl under andra tider af året än vintermånaderna användas för öfvervakande af konventionens efterlefnad vid fiskets utöfvande.

Den erfarenhet, hvarom Riksdagen talat, hade naturligtvis ännu

ej kunnat vinnas; och departementschefen hade icke heller någon anledning att föreslå någon ändring i anslagets belopp.

Departementschefen hemstälde derför, att Kongl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga förevarande förslag.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må till stationerande jemväl under annan tid af året än vintermånaderna af ett armeradt ångfartyg vid rikets kuster för åstadkommande af ordning och skydd vid fiskets bedrifvande, å extra stat för år 1901 anvisa ett anslag af 25,000 kronor.

Ang. ökning af fonden för fiskerinäringens befrämjande.

38:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 94) har herr *C. J. Ödman* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta höja beloppet af fonden för fiskerinäringens främjande med 200,000 kronor.

Motionären har till stöd för sitt förslag anfört följande:

Sedan 1891 års Riksdag på grund af kongl. proposition beviljat ett anslag af 100,000 kronor till en fond för fiskerinäringens befrämjande, hade under en följd af år lån från denna fond blifvit förmedlade enligt de bestämmelser, Kongl. Maj:t härför låtit utfärda den 3 juni 1892.

Såväl genom de utlemnade lånens obetydliga belopp som äfven genom de vilkor och bestämmelser, som för deras tillgodonjutande erfordrats, hade emellertid denna fond ej varit mägtig tillgodose det vigtiga ändamålet för sin verksamhet. Vid förra årets riksdag hade emellertid af representanter för Göteborgs och Bohus' län väckts motion i syfte dels att öka fondens tillgångar och dels att underlätta vilkoren för erhållande af lån derifrån. På grund af denna motion hade Riksdagen visserligen beslutit att genom lindrade bestämmelser för lånens erhållande söka vinna ändamålet med fondens bildande, men genom inskränkning i det föreslagna beloppet vore fonden fortfarande ur stånd att ens närmelsevis kunna uppfylla sin bestämmelse.

De till denna fond anslagna medel utgjorde nemligen ej mer än tillsammans 200,000 kronor, och utaf denna summa skulle lån utdelas icke endast för anskaffande af fiskebåtar och redskap för såväl hafs- som insjöfisket, utan äfven låneunderstöd lemnas för anläggande af smärre inrättningar för tillgodogörande och förädling af fiskets produkter. Med andra ord, hvarje län i Sverige egde att genom sitt landsting eller

hushållningssällskap blifva delaktigt af denna lånefond för hvarje fiske eller fiskeförädlingsföretag, som vore å bane.

Jemförde man denna för sitt ändamål obetydliga lånefond med de stora belopp, öfriga länder uppoffrade för utvecklingen af fiskerinäringen, så funne man, enligt motionärens förmenande, huru förbisedd vigten af denna näring vore hos oss, och dock vore den en betydande inkomstkälla hos samtliga våra kustprovinser samt gåfve i det län, motionären representerade, eller Göteborgs och Bohus län, uppehälle åt åtskilliga 10,000-tal personer och representerade ett årligt fångstvärde af öfver 3,000,000 kronor. Genom sillfiskets felslående och det allt ringare utbytet af strandfisket tvingades fiskarena att allt längre ut på hafvet söka sin fångst, men härtill fordrades större och dyrbarare fartyg och redskap, för hvilkas anskaffande erfordrades större kapital, än hvad fiskarena sjelfva kunde åstadkomma. Då nu staten i hvarje fall egde den mest betryggande säkerhet för återbetalningen af dessa lån genom landstings eller hushållningssällskaps ansvarighet, och då motionären veterligen hvarken långifvaren (staten) eller låneförmedlarne lidit någon som helst förlust genom dessa lån, vittnade detta tydligt om att vår skärgårdsbefolkning vore väl förtjent af sådan mellankomst från statens sida.

Som exempel på behofvet af sådant förlagskapital för denna näring anförde motionären, att för närvarande låge inne ansökningar om sådana lån från ett fögderi i Bohuslän å tillsammans öfver 90,000 kronor samt från ett annat öfver 40,000 kronor, och likväl hade ansökningar till ungefär liknande belopp måst tillbakavisas, då ingen utsigt förefunnits för erhållande af nuvarande lånemedel.

Den ekonomiska afmattning, som i Bohusläns skärgård vore en följd af det uteblifna sillfisket, lade hinder i vägen för vår fiskarebefolkning att genom anskaffning af de dyrbara redskap, som fordrades för utrustning af en utomskärs gående fiskeflotta, och fara vore, att denna sjövanda fiskarebefolkning i saknad af egna fartyg måste söka tjenst i utlandet för att der bemanna deras handels- och fiskareflottor, hvilka drefve sitt yrke under mera lyckliga ekonomiska förhållanden. Det utmärkta sjömansmaterial, som vi egde i vår kustbefolkning och hvilket utgjorde en vigtig faktor för såväl vår handelsflottas som vår marins behof, kunde enligt motionärens åsigt bäst bevaras för hemlandet — för dess näring och dess försvar — genom att skaffa den sysselsättning och utkomst i eget land.

Motionären funne sålunda en betydande förhöjning af denna fond vara af behofvet påkallad, men på grund af Riksdagens förut gjorda

uttalanden i denna fråga ansåge han ej detta ändamål nu på en gång kunna vinnas, hvadan han nödgades för tillfället begränsa det önskvärda beloppet till endast hvad som under den närmaste framtiden kunde vara till fyllest.

Af de i statskontoret förda räkenskaperna för ifrågavarande fond har utskottet inhemtat, att vid 1899 års slut af fondens tillgångar, som då uppgingo till 112,717 kronor 90 öre, var utlånadt allenast ett belopp af 69,100 kronor 83 öre. Då sålunda till utlåning under innevarande år finnas tillgängliga ej mindre den af sistlidet års Riksdag beviljade, å riksstaten för innevarande år uppförda tillökning i fonden, 100,000 kronor, än äfven af fondens förutvarande belopp mer än 40,000 kronor, kunde det synas öfverflödigt att nu besluta någon ytterligare höjning af fonden. Men utskottet anser det icke vara osannolikt, att, då, såsom motionären meddelat och utskottet äfven annorledes försport, behofvet af större farkoster för drifvande af fiske på öppna hafvet särskildt i Göteborgs och Bohus län gör sig allt mera gällande och sistlidet års Riksdag sökt genom vissa förändringar i vilkoren för de ifrågavarande lånen tillmötesgå detta behof, efterfrågan å lån från fonden skall under en nära liggande framtid blifva så stor, att dess nuvarande tillgångar skola visa sig för ändamålet otillräckliga. Då i allt fall statsverket eger full säkerhet för återbekommande af de från fonden utlemnade lån och sålunda det kapital, hvarmed fonden kan komma att ökas, ingalunda är för staten förloradt, och då utskottet är öfvertygadt, att landsting och hushållningssällskap vid lånens utlemnande skola tillse, att det med fonden afsedda ändamålet verkligen skall blifva genom dem främjadt samt å andra sidan olägenheter för fiskarebefolkningen kunde väntas uppkomma, derest ifrågavarande lånebehof icke skulle kunna med fondens tillgångar tillgodoses, har utskottet ansett sig böra förorda en förhöjning af fondens nuvarande belopp; dervid utskottet emellertid ansett sig kunna antaga, att, om ökningen för år 1901 bestämmes till samma belopp som det för innevarande år beviljade eller till 100,000 kronor, fonden bör för den närmaste framtiden blifva för sitt ändamål tillräcklig.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må, i anledning af herr Ödmans förevarande motion, på extra stat för år 1901 bevilja ett anslag af 100,000 kronor för höjande af fonden för fiskerinäringens befrämjande.

Anordnande af fabriksinspektion.

39:o). Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, till *anordnande af fabriksinspektion*, på extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 33,000 kronor. *Ang. anslag till anordnande af fabriksinspektion.* [35.]

Riksdagen har, enligt hvad departementschefen erinrat, för anordnande af fabriksinspektion, på extra stat anvisat för hvart och ett af åren 1895—1899 till aflöning åt fem inspektörer 25,000 kronor med 5,000 kronor till hvar, för år räknadt, till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter 3,000 kronor samt till Kongl. Maj:ts förfogande för godtgörelse åt tillfälligt förordnade inspektörer 2,000 kronor, eller tillhopa 30,000 kronor.

För innevarande år har Riksdagen, med bibehållande oförändrade af öfriga under denna anslagstitel hittills anvisade belopp, till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter anvisat ett till 6,000 kronor höjdt belopp, hvadan anslaget i sin helhet för innevarande år utgår med 33,000 kronor.

Vidare har departementschefen, under förmälan att det för ifrågavarande ändamål afsedda anslag vore behöfligt jemväl för år 1901, meddelat, hurusom i sammanhang med afgifvande af yttrande i fråga om förslag till omarbetning af 1881 års förordning angående minderåriges användande i arbete vid fabrik, handtverk eller annan handtering kommerskollegium och medicinalstyrelsen visserligen ifrågasatt utvidgning i fabriksinspektionens verksamhet och dermed ock höjning af ifrågavarande anslag. Men då kommerskollegium ännu icke hunnit inkomma med närmare utredning, i hvilken mån höjning af anslaget borde ega rum, hemstälde departementschefen i anslutning till bestående förhållanden, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att, för anordnande af fabriksinspektion, på extra stat för år 1901 anvisa: till aflöning åt fem inspektörer 25,000 kronor med 5,000 kronor till hvar, för år räknadt, till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter 6,000 kronor samt till Kongl. Maj:ts förfogande för godtgörelse åt tillfälligt förordnade inspektörer 2,000 kronor, eller tillhopa 33,000 kronor.

I en af departementschefen till statsutskottets ordförande den 19 innevarande månad aflåten skrifvelse har departementschefen meddelat, att kommerskollegium numera till Kongl. Maj:t inkommit med berörda utredning äfvensom att departementschefen har för afsigt inom kort föredraga ärendet inför Kongl. Maj:t och dervid tillstyrka Kongl. Maj:t

att till Riksdagen aflåta proposition om förhöjdt anslag för ordnandet af fabriksinspektion.

Då sålunda ytterligare förslag i föreliggande fråga är att från Kongl. Maj:t förvänta, torde ärendet i afvaktan derpå böra uppskjutas; och kommer utskottet alltså att framdeles under Riksdagen afgifva yttrande i detta ämne; hvilket utskottet skolat för Riksdagen

anmäla.

Ersättning till sjömanshusen.

Ang. ersättning till sjömanshusen. [36.]

40:o). Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att såsom *ersättning till sjömanshusen* å extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 30,000 kronor.

I anledning af en utaf Kongl. Maj:t gjord framställning beviljade Riksdagen under rubrik »ersättning till sjömanshusen» å extra stat för år 1900 ett anslag å 30,000 kronor för beredande åt sjömanshusen af skälig ersättning för dem åliggande bestyr med värnpligtiges inskrifning och redovisning samt med utarbetande af sjöfartsstatistiska uppgifter, dock under vilkor, att aflöningarna till tjenstemännen vid sjömanshus, som erhölle sådan ersättning, icke finge utan kommerskollegii medgifvande höjas.

Af statsrådsprotokollet inhemtas, att kommerskollegium, som genom kongl. bref den 26 maj 1899 fått sig anbefaldt att föreslå de belopp, de särskilda sjömanshusen borde, med iakttagande att högst 30,000 kronor i det hela komme till användning, såsom ersättning i ifrågavarande hänseende för år 1900 erhålla, den 17 oktober 1899 inkommit till Kongl. Maj:t med skrifvelse, deri kollegium, med förmälan att kollegium ansåge, att förevarande anslag, för att utgöra en mot sjömanshusens dermed åsyftade bestyr någorlunda svarande ersättning, borde utgå utan afkortning, afgifvit förslag till anslagets fördelning mellan de olika sjömanshusen i riket med undantag af sjömanshuset i Luleå, hvars direktion i skrifvelse till kollegium förmält sig sakna anledning att göra framställning om erhållande af ersättning af detta slag.

Jemlikt kongl. bref den 30 november 1899 hade Kongl. Maj:t beslutit att, i enlighet med den af kommerskollegium föreslagna fördelning och med föreskrift om iakttagande af det af Riksdagen stadgade vilkor, till sjömanshusen i riket, med undantag af sjömanshuset i Luleå, utdela ifrågavarande anslag å 30,000 kronor för år 1900, dervid minsta beloppet, 50 kronor, tilldelats sjömanshusen i Haparanda och Kungelf samt högsta beloppet, 4,000 kronor, tillerkänts sjömanshuset i Göteborg.

Uti sin ofvanberörda skrifvelse af den 17 oktober 1899 hade kommerskollegium jemväl hemstält, att Kongl. Maj:t måtte vidtaga åtgärd för beredande åt sjömanshusen äfven framgent af ett bidrag af statsmedel till belopp af minst 30,000 kronor årligen, att dem emellan fördelas.

I öfverensstämmelse härmed och då den af Riksdagen såsom bidragande orsak till ifrågavarande anslags upptagande allenast på extra stat anförda omständighet, att sjöfartskomiténs förslag rörande sjömanshusens hufvudsakliga inkomstkälla eller tonafgifterna då ännu icke blifvit kändt och pröfvadt, fortfarande qvarstode, tillstyrkte departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att för ofvan omförmälda ändamål och under samma vilkor, som för innevarande år blifvit bestämda, å extra stat för år 1901 anvisa ett anslag af 30,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må under rubrik »ersättning till sjömanshusen» å extra stat för år 1901 bevilja ett anslag å 30,000 kronor för beredande åt sjömanshusen af skälig ersättning för dem åliggande bestyr med värnpligtiges inskrifning och redovisning samt med utarbetande af sjöfartsstatistiska uppgifter; dock under vilkor, att aflöningarna till tjenstemännen vid sjömanshus, som erhåller sådan ersättning, icke må utan kommerskollegii medgifvande höjas.

Förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.

Ang. anslag till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen. [37.]

41:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1901 bevilja ett anslag af 100,000 kronor att användas till *förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen*, med rätt för Kongl. Maj:t att låta utaf detta belopp under innevarande år af tillgängliga medel förskjuta 25,000 kronor.

Vid föredragning inför Kongl. Maj:t af detta ärende har departementschefen anmält, att landtbruksstyrelsen uti skrifvelse till Kongl. Maj:t den 14 oktober 1899, efter erinran, hurusom Riksdagen på extra stat för år 1900 till Kongl. Maj:ts förfogande stält ett anslag af 50,000 kronor att användas till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen, framhållit vigten för den svenska landtbruksnäringen deraf, att åtgärder fortfarande vidtoges i det syfte, som med nyssberörda medel afsåges, och att medel för ändamålet funnes tillgängliga.

Till närmare utveckling häraf hade landtbruksstyrelsen anfört:

De skäl, hvilka år 1897 bestämt statsmagterna att första gången anvisa medel för ifrågavarande ändamål, hade icke förlorat något af sin bindande kraft, utan talade tvärtom i allt högre grad för fortsättandet af de åtgärder, som med anlitande af samma medel börjat vidtagas. Likaså kunde det enligt styrelsens förmenande icke bestridas, att den metod för tillvägagåendet, som vid den tiden ansågs vara den rätta, af erfarenheten visats hålla profvet.

Det borde icke väcka förvåning, att det vigtiga mål eller tuberkulosens utrotande ur landets ladugårdar, som med sagda åtgärder åsyftades, ännu icke kunnat vinnas, då gifvetvis dylika bemödanden, på sätt äfven från början förutsetts, måste under en längre tid fortsättas, derest något större resultat deraf skulle vara att vinna.

Af den erfarenhet, som i förevarande afseende redan vunnits, framginge emellertid otvifvelaktigt, att i sådana ladugårdar inom vårt land, der åtgärder till tuberkulosens bekämpande i enlighet med de af myndigheterna gifna råd och anvisningar vidtagits och hållits vid magt, tuberkelsjukdomen högst väsentligt aftagit. Så förtjenade att framhållas, hurusom uti de 1,651 besättningar med tillhopa 48,677 djur, hvilka under tiden från den 15 oktober 1897 till 1899 års början för första gången i sin helhet undersökts, 31,7 procent af djuren reagerat, hvaremot i de 130 besättningar med tillhopa 6,970 djur, beträffande hvilka åtgärder till tuberkulosens utrotande sedan längre eller kortare tid tillbaka vidtagits och sedermera fortsatts i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ofvan sagda råd och anvisningar och hvilka under nämnda period blifvit på statens bekostnad undersökta, reaktionsprocenten utgjort endast 9,3. Uti 158 af sistberörda besättningar med tillhopa 8,509 djur, hvilka under år 1899 å nyo undersökts med tuberkulin, hade reaktionsprocenten stält sig än gynsammare, i det den knappast uppgått till 7.

Genom de på statens bekostnad hittills vidtagna undersökningarna af landets ladugårdar hade vidare utrönts, att af ofvannämnda för första gången med tuberkulin pröfvade 1,651 besättningar ett antal af 570 eller 34,5 procent varit reaktionsfria, samt att af 1,192 besättningar, hvilka under år 1899 med tuberkulin på enahanda sätt undersökts, 492 eller 41,3 procent visat sig icke reagera, hvaraf framginge, att öfver 1,000 utaf landets djuregare genom ifrågavarande undersökningar kommit till insigt derom, att deras besättningar vore fria från tuberkulos, en insigt, hvars värde icke borde underskattas, då det måste antagas, att samma djuregare af sin egen fördel skulle känna sig

manade att med all flit söka förekomma, det tuberkelsmittan blefve i deras ladugårdar införd. Det borde för öfrigt enligt styrelsens mening härvid icke lemnas oanmärkt, att af nu ifrågavarande besättningar flertalet bestode af 15 djur och derunder och sålunda torde få anses i allmänhet tillhöra mindre bemedlade djuregare, hvaraf följde, att åtminstone de flesta af de undersökningar, genom hvilka sagda insigt vunnits, icke skulle kommit till stånd, derest icke statsmedel för gäldandet utaf kostnaderna funnits anslagna.

Äfven inom utlandet hade denna angelägenhet under den tid, som förflutit, sedan åtgärder inom vårt land för befrämjande af densamma börjat vidtagas, fortfarande beaktats. Till den redogörelse, som angående inom utlandet vidtagna åtgärder till tuberkulosens bekämpande vid föregående tillfällen lemnats, ville landtbruksstyrelsen lägga den upplysningen, att professoren Bang i Köpenhamn vid tuberkuloskongressen i Paris år 1898 bestämdt påvisat ett gradvis aftagande af tuberkulosfreqvensen inom Danmarks kreatursstock såsom en följd af statens ingripande mot sjukdomen. Vidare ville styrelsen framhålla, hurusom till de länder, der man med understöd af statsmedel börjat bekämpa kreaturstuberkulosen, ytterligare kommit Finland, der af statsmedel anvisats ett belopp af 200,000 mark om året för vidtagande af åtgärder mot tuberkelsjuka hos nötkreaturen enligt kungörelse af den 22 december 1898, af hvars temligen stränga bestämmelser styrelsen ansåge sig böra omnämna följande: För att åtnjuta kostnadsfri undersökning med tuberkulin vore kreatursegare skyldig, bland annat, att låta nedslagta de djur, som vid undersökning befunnes lida af allmän eller ock jufvertuberkelsjuka, dock med rätt att utbekomma ersättning af allmänna medel, att från den öfriga ladugårdsbesättningen afskilja och hålla afskilda djur, som vore med sjukdomen behäftade eller derför misstänktes, och att vid stallfodring så vidt möjligt inställa dem uti en annan byggnad eller uti en derförinnan noggrant desinficierad, från den öfriga delen af ladugården genom en tät vägg skild afdelning med skild ingång, samt att låta under djurläkarens tillsyn förse de med tuberkelsjuka behäftade djuren med ett varaktigt märke. Vidare lemnades i samma kungörelse föreskrifter till förekommande af tuberkelsjukans införande i landet samt stadgades om obligatorisk pasteurisering af mjölk, som utlevererades från bolags-, andels- eller uppköpsmejeri, samt om förbränning af separatorsslammet, i öfverensstämmelse med hvad landtbruksstyrelsen uti sin skrifvelse till Kongl. Maj:t den 28 december 1898 i samma afseende föreslagit.

Bland fackmännen vore frågan om kreaturstuberkulosens bekäm-

pande alltjemt föremål för det lifligaste intresse. Vid den under år 1899 hållna sjunde internationella veterinärkongressen i Baden-Baden hade också denna fråga utgjort ämne för ganska ingående och grundliga förhandlingar, hvilka ledt till följande uttalande af kongressen, utvisande att de åtgärder, som inom vårt land redan vidtagits för nötkreaturstuberkulosens bekämpande, fullständigt öfverensstämde med de förnämsta fackmännens inom området åsigter:

»1:o) Bekämpandet af tuberkulosen hos nötkreaturen är af en trängande nödvändighet.

2:o) Utrotandet af kreaturstuberkulosen från djuregarens sida (på frivillighetens grund) är utförbart och öfverallt eftersträfvansvärdt. Dertill fordras en möjligast tidig nedslagtning af smittofarliga tuberkulösa djur och ett sorgfälligt skyddande af kalfvar och äldre friska djur från smitta.

Den frivilliga kampen mot kreaturstuberkulosen bör af staten uppmuntras genom spridande af en rätt uppfattning om tuberkulosens natur, sätten för sjukdomens spridning och betydelsen af tuberkulinprofvet samt bör understödjas genom beviljande af statsmedel.

Vid bekämpandet af tuberkulosen hos husdjuren är det lämpligt använda tuberkulinet såsom varande det bästa hittills kända medel att upptäcka sjukdomen.

Utlemnandet af tuberkulinet bör ske under statens kontroll. I hvarje fall får tuberkulin utlemnas endast åt veterinärer.

3:o) Ett bekämpande af kreaturstuberkulosen från statens sida är absolut att förorda. Användt med en viss grad af försigtighet, kan det genomföras och kommer att förhindra sjukdomens tilltagande samt så småningom medföra dess tillbakagång.

Det kräfver:

a) förpligtande för veterinären att anmäla hvarje af honom i praktiken konstateradt fall af tuberkulos;

b) nedslagtning fortast möjligt af smittofarliga tuberkulösa djur (i synnerhet de med jufver-, lifmoder- och tarmtuberkulos samt lungtuberkulos behäftade) emot ersättning med hjelp af statsmedel samt förbud för mejerier att återlemna skummjölk i osteriliseradt tillstånd.»

Det syntes sålunda icke lida något tvifvel, att de af Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutade åtgärder till bekämpande af tuberkulosen inom landets ladugårdar vore fullt ändamålsenliga och borde i samma rigtning som hittills fortsättas.

Vidare har departementschefen, innan han härefter öfvergått till

landtbruksstyrelsens utredning angående storleken af det belopp, som för ifrågavarande ändamål enligt departementschefens åsigt erfordrades, i minnet återkallat följande:

Riksdagen hade till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen för år 1898 beviljat 50,000 kronor, med rätt för Kongl. Maj:t att låta under år 1897 förskjuta 15,000 kronor, hvarjemte 1898 års Riksdag medgifvit, att ytterligare 25,000 kronor finge under år 1898 för samma ändamål förskjutas. För hvartdera af åren 1899 och 1900 hade anvisats ett belopp af 50,000 kronor.

Under åren 1898 och 1899 hade åtgången på detta anslag varit så stark, att man nödgats inställa all utbetalning af ersättning till veterinärer för undersökningar med tuberkulin, år 1898 från midten af af juli månad och år 1899 från och med den 1 november.

Bestämmelser angående ersättning till veterinär, som på reqvisition af ladugårdsinnehafvare verkstält undersökning med tuberkulin, samt angående vilkoren för erhållande af undersökning på statens bekostnad med tuberkulin af ladugårdsbesättning hade, med upphäfvande af tidigare bestämmelser enligt kongl. kungörelse den 15 oktober 1897, meddelats den 4 november 1898.

Sistnämnda bestämmelser af den 4 november 1898 hade afsett, bland annat, att minska statens utgifter för ifrågavarande ändamål. I detta syfte hade ersättningen till veterinären för undersökta djur blifvit nedsatt från 50 respektive 25 öre till 40 respektive 20 öre för hvarje djur. Antalet dagtraktamenten på statens bekostnad hade begränsats till högst två för hvarje förrättning. Väsentliga begränsningar hade ock blifvit vidtagna i syfte att förekomma onödigt många förrättningar i afseende å en och samma kreatursbesättning, hvarjemte för rätt till förnyad undersökning af en redan pröfvad kreatursbesättning fordrades intyg om vidtagna verksamma åtgärder för den vid föregående undersökning konstaterade tuberkulosens bekämpande.

Efter denna redogörelse har departementschefen öfvergått till frågan om beloppet af det anslag, som för ett fortsatt bekämpande af tuberkulosen hos nötkreatur enligt hans mening erfordrades, och hade landtbruksstyrelsen derutinnan uti sin förevarande skrifvelse yttrat:

De framställningar, som landtbruksstyrelsen vid föregående tillfällen afgifvit och som afsett utverkande hos Riksdagen af medel för ifrågavarande angelägenhet, hade icke kunnat stödja sig på någon säker erfarenhet rörande beloppet af de medel, som för ändamålet erfordrades. Nu deremot, sedan verksamheten för denna angelägenhet fortgått

under två år samt derunder de för belöningar för bemödanden till förekommande och hämmande af tuberkulos hos nötkreaturen anvisade medel en gång redan fördelats, syntes det vara möjligt att med någon större grad af säkerhet kunna bedöma medelbehofvet i förevarande afseende.

Af den af styrelsen lemnade redogörelsen i ärendet framginge, att för tiden efter den 8 juli 1898 intill samma års slut veterinär, som på reqvisition af ladugårdsinnehafvare verkstält undersökning med tuberkulin af ladugårdsbesättning, för sådan undersökning icke kunnat erhålla ersättning af statsmedel, samt att det belopp, som af de för år 1899 anslagna medel stått till förfogande till gäldande af undersökningskostnaderna, visat sig otillräckligt och att det endast berott på särskilda åtgärder, att icke stadgandena om dylik ersättning åt veterinärer långt tidigare på året behöft upphäfvas. Intresset för ifrågavarande angelägenhet hos ladugårdsinnehafvarne hade emellertid med de bestämmelser, som varit gällande i ämnet, stadigt och efter hand ökats, och det vore all anledning att hoppas, att samma intresse skulle kunna än ytterligare stegras, så att bemödandena för denna för Sveriges landtbruk synnerligen vigtiga fråga komme att krönas med en afgjord framgång. Härför erfordrades dock, att sådana för saken högst menliga afbrott uti undersökningarna, som till följd af bristande medel under åren 1898 och 1899 måst ega rum, icke upprepades. Förutom det att på detta sätt den redan i och för sig långsamma kampen mot kreaturstuberkulosen komme att ytterligare försenas och taga tid i anspråk, innan den nådde sitt mål, komme derigenom också enligt landtbruksstyrelsens åsigt ladugårdsegarnes intresse för saken att slappas. Djuregare, som önskade erhålla kostnadsfri undersökning med tuberkulin af sin ladugårdsbesättning och sålunda ställa sig under statens ledning i kampen mot tuberkulosen, hindrades nemligen i denna sin afsigt, om de anmälde sig å en tid, då medel för ändamålet icke funnes tillgängliga, på samma gång de ladugårdsinnehafvare, som önskade erhålla förnyad undersökning af redan undersökt kreatursbesättning eller till densamma hörande ungdjur, icke kunde med önskvärd regelbundenhet erhålla sådan. På detta sätt kunde också ladugårdsinnehafvare, som önskade blifva delaktig af belöning för sina bemödanden, gå miste härom eller drabbas af en särskild utgift för ändamålet. Att söka förekomma dessa olägenheter genom ytterligare nedsättning af de till veterinärerna utgående ersättningar för tuberkulinundersökningar utöfver dem, som redan egt rum genom nådiga kungörelsen den 4 november 1898, för att på detta sätt få beloppet af det nuvarande an-

slaget att räcka till för ändamålet, vore fruktlöst och skulle ovilkorligen hafva till följd, att ladugårdsinnehafvarne, om de önskade erhålla undersökningarna på ett grundligt sätt utförda, måste sjelfva bidraga till godtgörande af veterinärerna. Någon annan utväg till förekommande af ofvan sagda för saken förderfliga afbrott i tuberkulinundersökningarna ansåge styrelsen sålunda icke finnas än ökandet af beloppet utaf de medel, som för ändamålet anvisades.

Utgifterna i vårt land för ifrågavarande angelägenhet, i hvad desamma afsåge administration, tuberkulinberedning och ersättningar till veterinärer, kunde i jemförelse med motsvarande utgifter inom våra grannländer Norge och Danmark icke anses höga. I Sverige hade till 1899 års början på statens bekostnad undersökts 53,562 djur för en sammanlagd kostnad af omkring 53,500 kronor eller omkring 1 krona för hvarje undersökt djur, en kostnad, som för år 1899 till följd af de förändrade bestämmelserna rörande ersättningen för undersökningarna och vilkoren för deras erhållande ej obetydligt nedgått, så att till den 14 oktober 1899 undersökningarna, hvilka omfattat 40,152 djur, medfört en sammanlagd kostnad af endast 34,596 kronor 40 öre eller 86 öre för djur. Enligt en af direktören för det civila veterinärväsendet i Norge till 1899 års internationella veterinärkongress i Baden-Baden afgifven berättelse öfver tuberkulinundersökningarna i Norge hade derstädes intill slutet af år 1897 undersökts 55,542 djur för en kostnad af 81,500 kronor eller något öfver 1 krona 46 öre för djur, och enligt af professoren Bang i Köpenhamn vid tuberkuloskongressen i Paris år 1898 meddelade uppgifter rörande undersökningarna i Danmark hade inom sistnämnda land intill senare hälften af år 1898 undersökts 224,969 djur för en sammanlagd kostnad för staten af omkring 350,000 kronor eller omkring 1 krona 55 öre för djur. Åfven i förhållande till kreatursstocken inom hvarje land hade inom Sverige anslagits mindre belopp för ifrågavarande angelägenhet är inom nordens öfriga länder, hvilket framginge af följande tabell.

Land.	Kreatursstock.	Årligt anslag.	Anslag per djur.
Sverige	2,548,192	50,000 kronor.	Mindre än 2 öre.
Norge	1,066,499	33,804 » *)	Mer än 3 öre.
Danmark	1,696,190	100,000 »	Mer än 5 1/3 öre.
Finland	1,456,353	200,000 mark.	Mer än 13 penni.

*) Anslag för år 1898.

Ehuru det enligt landtbruksstyrelsens förmenande icke kunde fullt bestämdt uppgifvas, huru stort belopp som för ett nöjaktigt bedrifvande från statens sida under år 1901 af kampen mot tuberkulosen kunde af statsmedel erfordras, ansåge dock styrelsen, att till ledning för beräkningen i detta afseende, särskildt hvad anginge kostnaderna för ersättningar till veterinärer, borde framhållas, att till dylika ersättningar under de sex första månaderna 1899 åtgått i medeltal 5,000 kronor för månad, alltså tillhopa 30,000 kronor. Under juni månad hvarje år hade emellertid undersökningarna märkbart aftagit för att i någon större utsträckning upptagas först i medlet af september. Af skäl, som i det föregående blifvit anförda, kunde någon uppgift icke lemnas rörande de antagliga kostnaderna för ifrågavarande undersökningar under årets senare månader, men sannolikt syntes vara att, om statsmedel funnes tillgängliga till gäldande af kostnaderna för undersökningarna under dessa månader, samma undersökningar komme att blifva lika talrika denna tid som under årets sex första månader och således tillskynda statsverket en utgift af omkring 20,000 kronor. Under förutsättning dels att utgifterna för belöningar, anställande af en föredragande inom landtbruksstyrelsen samt erforderligt biträde åt denne äfvensom expenser blefve lika med dem, som beräknats skola under år 1900 erfordras eller 17,500 kronor, dels ock att till följd af det stegrade intresse för ifrågavarande angelägenhet, som vore att motse, tuberkulinåtgången och i sammanhang dermed kostnaderna för tillverkningen af tuberkulinet komme att ökas samt att undersökningar skulle förekomma jemväl under sommarmånaderna, syntes lägre belopp än 25,000 kronor icke böra för samtliga dessa utgifter beräknas. Sammanlagda beloppet af utgifterna från statens sida till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen skulle sålunda under år 1901 blifva 75,000 kronor. Som emellertid de nu anförda skälen för ökande af anslaget för år 1901 gälde lika mycket innevarande år, syntes hos Riksdagen böra för år 1901 äskas ett belopp af 100,000 kronor att användas till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen, med rätt för Kongl. Maj:t att låta utaf sagda belopp under år 1900 af tillgängliga medel förskjuta och för ändamålet använda ett belopp af 25,000 kronor.

För egen del har departementschefen anfört:

Lika med landtbruksstyrelsen ansåge departementschefen det vara af största vigt, att försöken med tuberkulin för upptäckande och motarbetande af tuberkelsjukdomar bland nötkreaturen fortsattes, samt att

detta skedde utan de störande afbrott, som hittills årligen inträffat till följd af otillräckligheten af de för ändamålet disponibla medlen.

Enligt hvad landtbruksstyrelsen anfört, vore de belopp, som inom våra grannländer Norge, Danmark och Finland för ifrågavarande ändamål anvisats, relativt i förhållande till kreatursstocken större än motsvarande anslag hos oss. Hvad Danmark och Finland beträffade, vore dessa belopp äfven absolut sedt större.

Departementschefen tvekade således ej att föreslå en höjning uti ifrågavarande anslag, och då han ansåge, att landtbruksstyrelsens beräkningar icke ginge längre än som borde antagas motsvara det verkliga behofvet, tillstyrkte han bifall till styrelsens framställning.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kongl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må på extra stat för år 1901 till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 100,000 kronor, att användas till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen, med rätt för Kongl. Maj:t att låta utaf sagda belopp under år 1900 af tillgängliga medel förskjuta 25,000 kronor.

Ersättning för af statskontoret gjorda förskott.

Ang. ersättning för af statskontoret gjorda förskott. [38.]

42:o) Af statsrådsprotokollet inhemtas, att enligt hvad statskontoret anmält, nämnda embetsverk förskjutit följande belopp, hvilka borde anmälas till ersättande af Riksdagen under sjette hufvudtiteln, nemligen:

ersättning, enligt kongl. brefvet den 4 mars 1898, för afträdda åbyggnader vid indragna länsmansbostället Rönjane n:o 1 kronogård i Jönköpings län ..... kr. 1,000: —

ersättning, enligt kongl. brefven den 18 oktober 1889, den 31 maj 1895 och den 7 februari 1896, till innehafvarne af tre särskilda boställen för saknad afkomst af exproprierad jord ..... » 218: 96

aflöningsfyllnad med anledning af tre landsstatsboställens indragning ..... » 1,263: 33

godtgörelse för afkomst af boställen, som, enligt kongl. brefvet den 31 maj 1878, innehafvare af länsmanstjenster, hvarmed boställen varit förenade, egt undfå i anledning deraf, att företrädarne åtnjutit fardagsår ..... kr. 2,153: 19

aflöningsfyllnad, enligt kongl. brefvet den 27 april 1883, till en tjenstförrättande länsman för tiden mellan afgående länsmannens afsked och tjensteårets slut ..... » 51: 55

till kommerskollegium, enligt kongl. brefvet den 17 juni 1893, utanordnade medel för godtgörande af vissa utgifter och kostnader för svenskt sjöfolk m. m., 37,300 kronor, samt, enligt kongl. brefvet den 22 januari 1897 angående ordningen och sättet för gäldande af vissa utgifter, som föranleddes af stadgandena i §§ 319 och 321 sjölagen, utanordnade medel, 200 kronor, eller tillsammans ..... » 37,500: —

tryckningskostnader, enligt kongl. brefvet den 22 december 1898, för den af Riksdagen i skrifvelse den 11 maj 1896 begärda utredning angående fiskeribefolkningens i Göteborgs och Bohus' län bostadsförhållanden ..... » 2,034: 02

arfvoden samt resekostnads- och traktamentsersättning till ordförande och ledamöter i den af Kongl. Maj:t, på grund af Riksdagens skrifvelse den 9 maj 1893, tillsatta komité för uppgörande af förslag till ny taxa för personbefordringen å statens jernvägar m. m., ersättning till en ledamot för verkstälda förberedande arbeten och för mistade tjenstgöringspenningar, arfvode åt sekreteraren äfvensom till tryckning af komiténs betänkande » 7,668: 47

kostnader, på grund af kongl. brefvet den 1 juli 1898, för utarbetande och tryckning af förslag till allmänna ekonomiska och administrativa bestämmelser rörande fisket ..... » 2,723: 12

arfvoden samt resekostnads- och traktamentsersättning åt ordförande och ledamöter i den af Kongl. Maj:t den 13 mars 1891 tillsatta komité för revision af förordningen angående minderåriges användande i arbete vid fabrik, handtverk eller annan handtering den 18 november 1881, arfvode å komiténs sekreterare äfvensom till löpande utgifter och tryckningskostnad m. m. ..... » 24,619: 39

till kanslirådet D. Ekelund och yrkesinspektören O. W. Sundell, hvilka, enligt uppdrag, inom civildepartementet biträdt vid utarbetande af ny författning i fråga om minderåriges användande i arbete m. m., enligt kongl. brefvet den 7 juli 1899, utanordnad ersättning, till den förre för den minskning i löneinkomster, han till följd af ifrågavarande uppdrag fått vidkännas, och till den senare för fullgörande af uppdraget, tillsammans kr. 411: 11

enligt kongl. brefven den 1 juli, den 2 september och den 11 november 1898 samt den 29 mars 1899 utanordnade kostnader för åstadkommande och tryckning af en statistisk utredning rörande olycksfall i arbetet ..... » 7,799: 16

enligt kongl. brefven den 31 december 1897, den 1 juli och den 25 november 1898 samt den 3 februari 1899 utbetalda kostnader för verkställandet af utredning i fråga om skyldighet för arbetsgifvare att lemna understöd vid olycksfall i vissa yrken ..... » 4,434: 69

resekostnads- och traktamentsersättning samt arfvoden till ordförande och ledamöter i den af Kongl. Maj:t den 7 oktober 1898 tillsatta komité för afgifvande af yttrande och förslag rörande ändringar i förordningen angående försäljning af vin, maltdrycker m. m. den 24 oktober 1885, arfvode till vikarie för en ledamot i komitén, ersättning till ledamöter i komitén för minskade löneinkomster, resekostnads- och traktamentsersättning åt tillkallade sakkunnige samt till bestridande af löpande utgifter för komitén ..... » 9,569: 36

arfvoden, resekostnads- och traktamentsersättning till ordförande och ledamöter i den af Kongl. Maj:t, på grund af Riksdagens skrifvelser den 6 och den 13 maj 1898, tillsatta komité för behandling af vissa sjöfartsnäringen rörande frågor m. m., ersättning till komiténs ordförande för mistade tjenstgöringspenningar, arfvode till komiténs sekreterare och ersättning till densamme för en utrikes resa samt till bestridande af löpande utgifter m. m. ..... » 21,683: 83

till landskamreraren J. A. E. Malmberg och landssekreteraren H. L. Uddén, enligt kongl. brefvet den 7 juli 1899, utanordnad ersättning för biträde inom civil-

departementet vid uppgörande af förslag till instruktion för fjerdingsmän ..... kr. 230: —

till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län, enligt kongl. brefvet den 2 juni 1899, utbetaldt belopp till lindrande af nöden bland de brandskadade vid en inom Töreboda municipalsamhälle sistnämnda dag timad större eldsvåda ..... » 1,480: —

Summa kr 124,840: 18

Med iakttagande af grundsatsen om anslags bestämmande till jemnt tal af kronor och för jemnande af hufvudtitelns slutsumma, hemställde departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att, till betäckande af ofvan omförmälda, af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, anvisa ett anslag af 124,850 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Återbetalning till viss del af erlagda konsulatafgifter för svenska fartyg.

Ang. anslag för återbetalning af konsulatafgifter. [39].

43:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att i afbidan på omreglering af konsulatafgifterna, för att till svenska fartygsrederier måtte kunna, enligt de närmare bestämmelser Kongl. Maj:t kunde finna godt meddela, återbetalas fyra femtedelar af hvad under samma år kunde komma att utgifvas såsom *konsulatafgifter* för rederierna tillhöriga fartyg, på extra stat för år 1901 anvisa ett förslagsanslag å 175,000 kronor.

Med erinran, att Riksdagen uti skrifvelse den 13 maj 1899, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, för berörda ändamål å extra stat för år 1900 anvisat ett förslagsanslag å 175,000 kronor samt att Kongl. Maj:t genom bref till kommerskollegium den 30 november 1899, hvilket bref intagits i svensk författningssamling, dels fastställt bestämmelser angående sättet och vilkoren för fullgörandet af berörda återbetalning, dels anbefalt kommerskollegium att meddela erforderliga närmare föreskrifter i ämnet, dels ock bemyndigat kollegium att hos statskontoret i mån af behof från ifrågavarande anslag reqvirera de medel, som för bestridande af medgifven restitution af för

svenska fartyg erlagda konsulatafgifter vore enligt de meddelade bestämmelserna erforderliga, har departementschefen, enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, då den lindring för sjöfartsnäringen, som med ifrågavarande anslag afsåges, borde komma näringen till godo jemväl för år 1901, hemstält, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra nu förevarande framställning.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, i afbidan på omreglering af konsulatafgifterna, för att till svenska fartygsrederier må kunna, enligt de närmare bestämmelser Kongl. Maj:t kan finna godt meddela, återbetalas fyra femtedelar af hvad under år 1901 kan komma att utgifvas såsom konsulatafgifter för rederierna tillhöriga fartyg, på extra stat för år 1901 anvisa ett förslagsanslag å 175,000 kronor.

Dyrtidstillägg för år 1900.

Ang. dyrtidstillägg. [54].

44:o) Kongl. Maj:t har under denna hufvudtitel i punkten 54 föreslagit Riksdagen att för beredande af *dyrtidstillägg* för innevarande år åt en del tjenstemän och betjente i civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli samt till civildepartementet hörande embetsverk och kårer, å extra stra stat för år 1901 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af 1,654,000 kronor.

Öfver berörda framställning kommer utskottet att framdeles afgifva särskildt utlåtande, hvilket utskottet härmed skolat för Riksdagen

anmäla.

Ang. understöd åt invånare i Skaraborgs län, som genom mjeltbrandsfarsot blifvit lidande.

45:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 62) har herr *D. Holmgren* i Varnhem, med hvilken herrar *L. J. Jansson* i Djursäter och *A. Johansson* i Mossebo instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte anslå ett belopp af 50,000 kronor till understöd åt de genom mjeltbrandsfarsoten sommaren 1899 lidande inom Skaraborgs län att fördelas på det sätt och i den ordning, som iakttagits i fråga om det af Kongl Maj:t förut för samma ändamål meddelade understöd.

Till stöd för denna hemställan har motionären anfört följande.

I det fyratiotal af socknar, belägna å och omkring berget Billingen, der mjeltbrandsfarsoten sistlidne sommar härjat, och bland hvilka isynnerhet Varnhems, Norra Lundby, Häggums och Bolums församlingar i Walle härad, Wåmb i Kåkinds och Broddetorp i Gudhems härad hårdast drabbats deraf, hade af mjeltbrand nära åtta hundra hästar och och andra kreatur dött.

Värdet af de sålunda förlorade djuren, såvidt förlusterna blifvit anmälda, hade beräknats till minst nittio tusen kronor.

En hvar insåge emellertid lätt, att denna summa icke på långt när representerade den verkliga förlust, som genom farsoten tillskyndats befolkningen i de af den samma hemsökta församlingarne.

De till förekommande af farsotens utbredning påbjudna åtgärderna hade medfört olägenheter af i ekonomiskt afseende mycket känbar art.

Derigenom, att egare af djur icke fått utsläppa dem på de å Billingen belägna betesmarkerna, hade de nödgats att underhålla de djur, som undgått smittan, med det under sommaren inbergade, för vinterbehofvet afsedda fordret, som sålunda i förväg förbrukats, och hvars värde alltså ökade beloppet af den beräknade förlusten. Den stockning i handel och vandel, som den först vid september månads slut upphörda isoleringen medfört, hade naturligtvis i flera hänseenden varit menlig främst derigenom, att den hindrat tillgodogörandet af ladugårdarnes afkastning genom afyttringen af deras produkter. Allra sorgligast hade deras läge varit, hvilka, sedan de förlorat både boskap och häst eller hästar, befunnit sig i saknad så väl af dragare för jordbruket som af mjölk för eget behof, att ej tala om mistningen af den för jorden nödvändiga gödseln.

Sammanlade man allt detta och mer dertill, som åtminstone hvarje landtbrukare lätt förstode, så komme man enligt motionärens förmenande till det resultatet, att den ekonomiska förlust, som drabbat den af farsoten hemsökta traktens befolkning, säkerligen icke obetydligt öfverstege ett hundra tusen kronor.

Till afhjelpande af den svåraste nöden — för mången i mindre goda omständigheter stadd hade nemligen de lidna förlusterna medfört verklig nöd i detta ords egentliga betydelse — hade visserligen på enskild väg icke så litet uträttats genom det kraftiga initiativ, som dertill tagits af länets styresman, landshöfdingen C. A. Sjöcrona, hvilken, varmt deltagande i befolkningens lidanden, efter utfärdandet af ett upprop till allmänheten, med en synnerligen erkännansvärd energi och stor uppoffring af tid och arbete åstadkommit, att omkring 30,000 kronor

insamlats och fördelats bland den svårast hemsökta delen af den ifrågavarande befolkningen. Derjemte hade, likaledes till följd af landshöfding Sjöcronas bemödanden, Kongl Maj:t helt nyligen af tillgängliga medel beviljat ett anslag af 20,000 kronor till understöd åt dem, som lidit förlust i följd af mjeltbrandsfarsoten.

Då emellertid, såsom nyss påpekats, denna förlust uppginge till mer än dubbla det sålunda sammanbragta understödsbeloppet, och då många af dem, som drabbats af förlusten, vore i den ställning, att hel och icke half hjelp vore för dem oundgänglig, om de skulle kunna öfvervinna följderna af sin förlust, så hade det synts motionären vara på sin plats att vädja till svenska folkets representanter för erhållande af det understöd, som ytterligare voro af nöden. Att i dylika fall landets representation trädde emellan, derpå förelåge ju både från vårt och andra civiliserade länder talrika exempel.

Af de handlingar, som legat till grund för Kongl. Maj:ts af motionären omförmälda, den 8 december 1899 meddelade beslut — hvarigenom af den så kallade undsättningsfonden anvisats ett belopp af 20,000 kronor att efter Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Skaraborgs län beprövande och i mån af behof fördelas mellan dem inom länet, som genom förlust af djur i mjeltbrandsfarsoten sommaren 1899 företrädesvis kommit i behof af hjelp — har utskottet inhemtat bland annat: *att* genom Konungens befallningshafvandes försorg infordrats dels från vederbörande kommunalnämnder uppgift å dem, som genom ifrågavarande sjukdom förlorat djur, och de döda djurens antal, dels ock från kommunalnämnderna och vederbörande pastorer förslag å dem, hvilka borde anses vara i behof af hjelp; *att* enligt en på grund af dessa uppgifter upprättad förteckning inom 60 socknar icke mindre än 484 kreatursegare förlorat tillsamman 55 hästar, 670 nötkreatur samt 18 svin eller får till sammanräknadt värde af 100,167 kronor; *att* samma förteckning utvisade, att 132 kreatursegare ansetts vara i så pass goda ekonomiska vilkor, att de ej behöfde understöd, men att de öfriga 352 befunnits vara fattiga, mindre bemedlade och skuldsatta, så att de voro i behof af hjelp för att kunna utan alltför stort betryck bära den förlust, de utan eget förvållande lidit till sammanräknadt belopp af 74,572 kronor; *att* för att kunna så skyndsamt som möjligt i någon mån afhjelpa den nöd, som hotat, Konungens befallningshafvande tillsammans med ordförandena i länets landsting och hushållningssällskap med flere den 25 juli 1899 utfärdat upprop om hjelp åt de nödlidande, hvilket upprop omfattats med sådan välvilja, att i gåfvomedel influtit ej mindre än 30,680 kronor

88 öre, hvaraf enligt hvad förberörda förteckning gåfve vid handen 27,651 kronor blifvit utdelade med ledning af kommunalnämndernas och pastorernas förslag; *att* ehuru detta varit en mycket god hjelp, Konungens befallningshafvande ansett det genom sjukdomen förorsakade betryck och deraf följande rubbning i de hemsökta orternas närningslif så mycket mindre vara härmed afhjelpta, som de fattiges, mindre bemedlades och i öfrigt hjelpbehöfvandes oersatta förluster uppginge enligt förteckningen till 46,921 kronor samt dertill komme förlusten af mjölkafkastning och kreaturens arbetskraft med mera äfvensom kostnaderna för desinfektering och de döda djurens nedgräfning; *att* öfriga medlemmar af de mest hemsökta kommunerna, äfven om de ej förlorat något djur, dock af Konungens befallningshafvande ansetts ingalunda hafva varit oberörda af sjukdomens menliga och förlustbringande verkningar, enär de dels genom hinder och svårigheter vid afyttring af ladugårdsprodukter och genom förbud mot utförsel af kreatur från länet lidit betydligt intrång i sin näring, dels ock för att skydda sina djur från smitta måst intaga dem från sommarbetena och således redan användt en stor del af det knappa foder, som eljest påräknades för vinterns behof; *att* de sålunda förorsakade förlusterna icke kunde till beloppet uppgifvas men att Konungens befallningshafvande ansett dem vara sådana, att dessa kommunmedlemmar icke gerna kunde bispringa de ännu sämre lottade och äfven borde skäligen vara befriade från hvarje anspråk derå; *att* Konungens befallningshafvande förestält sig att, om de hjelpbehöfvande i allmänhet kunde genom bidrag af statsmedel erhålla ungefär hälften af det belopp, som icke blifvit dem genom gåfvomedlen ersatt, det värsta betrycket skulle vara någorlunda afhjelpt, så att de af olyckan hemsökta kunde utan alltför stort bekymmer motse den stundande vintern; *samt att* Konungens befallningshafvande ansett af statsmedel erfordras hälften af förutnämnda oersatta förlust 46,921 kronor, eller 23,460 kronor 50 öre, hvilket belopp dock, vid det förhållande att bland de hjelpbehöfvande förekommit några, hvilka under andra förhållanden bort bispringas endast med räntefritt lån och hvilka derför ej kunde erhålla större anslag än som ungefärligen motsvarade förmånen af räntefrihet under fem år, syntes Konungens befallningshafvande kunna nedsättas till jemnt 20,000 kronor.

Genom hvad motionären anfört och hvad i öfrigt i ärendet blifvit upplyst, finner utskottet det vara ådagalagdt, att, särskildt i betraktande af de indirekta förluster, som för befolkningen i åtskilliga delar af Skaraborgs län vållats genom de i anledning af mjeltbrandsfarsoten på-

budna afspärringsåtgärderna, det af farsoten förorsakade ekonomiska betrycket för ifrågavarande orter är af den ömmande art, att äfven Riksdagen bör träda emellan för understödjande af de hjelpbehöfvande i nämnda län. Hvad angår beloppet af det ytterligare behöfliga understödet, ha utskottet ansett det nu ifrågavarande bidraget lämpligen kunna bestämmas till samma belopp, som det från den s. k. undsättningsfonden beviljade anslaget eller till 20,000 kronor; och har utskottet tillika funnit sig böra föreslå, att Kongl. Maj:t måtte berättigas att under innevarande år af tillgängliga medel förskjuta nämnda belopp.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må, i anledning af herr Holmgrens förevarande motion, på extra stat för år 1901 till Kongl. Maj:ts förfogande anvisa ett belopp af 20,000 kronor att användas till understöd på sätt och i den ordning förut iakttagits med det från den s. k. undsättningsfonden lemnade anslag åt de genom mjeltbrandsfarsoten sommaren 1899 lidande inom Skaraborgs län, med rätt för Kongl. Maj:t att under innevarande år af tillgängliga medel förskjuta nämnda belopp.

Ang. ifrågasatt utredning rörande inhemsk tillverkning af jernvägsskenor m. m.

46:o) I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 23) har herr *C. P. af Burén*, med hvilken herr *C. H. Lundström* instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte besluta *dels* att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta genom sakkunnige verkställa fullständig undersökning och utredning, om och till hvilken utsträckning en tillverkning af jernvägsskenor, jernbalkar m. m. för inhemskt behof med svenska malmer och från utlandet infördt fossilt bränsle skulle kunna på lämplig plats inom landet med ekonomisk fördel anordnas, företrädesvis genom enskilde eller i annat fall genom staten, samt, om detta skulle befinnas vara förhållandet, äfven låta uppgöra fullständiga förslag till ett härför afpassadt verks anläggande; *dels ock* att till bestridande af kostnaden härför bevilja ett extra anslag af 20,000 kronor, med rättighet för Kongl. Maj:t att af tillgängliga medel förskottera hvad som kunde vara erforderligt under detta år.

I fråga om de skäl, hvarpå denna hemställan grundats, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Då den industriella verksamhet, hvars åvägabringande utgör den föreliggande motionens syfte, synes, på sätt motionären äfven närmast afsett, böra öfverlemnas åt den enskilda företagsamheten, anser utskottet, att äfven de förberedande undersökningar och beräkningar, som för en sådan verksamhets åstadkommande kunna erfordras, böra på enskildes initiativ ankomma; och får alltså utskottet hemställa,

att herr af Buréns förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Beträffande Kongl. Maj:ts under sjette hufvudtiteln framstälda förslag om anvisande af anslag å extra stat till *undersökningar af mindre hamnar och farleder m. m.*, till undersökning m. m. af åtskilliga uppgifna *kanal- och segelleder i mellersta Sverige*, till utförande af *nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik*, för *utläggning af ytterligare ett jernvägsspår mellan Huddinge och Tumba jernvägsstationer*, till anskaffande af *ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade jernvägar*, till *fullbordande af statsbanan från Boden till Ytter-Morjärv*, till *fortsättande af statsbanorna från Gellivare till riksgränsen* samt *från Göteborg till Skee*, för *kompletteringsarbeten m. m. å statsbanan mellan Krylbo och Örebro*, för *upprensning* å uppgifna platser *af inomskärsfarled mellan Marstrand och Lysekil* samt *mellan Hunnebostrand och Fjellbacka*, för *utvidgning af segelrännan genom Kalmar sund*, till *vägars anläggning eller förbättring*, till *bro- och hamnbyggnader m. m.* samt till *frostminskningsföretag* kommer utskottet att framdeles under Riksdagens lopp afgifva utlåtande.

Stockholm den 20 februari 1900.

På statsutskottets vägnar:

P. PEHRSON.

Reservationer:

vid *punkten 3:o)* angående anslag till exekutionsbetjeningen i Stockholm):

af herrar *P. Pehrson*, *H. Andersson*, *C. Persson*, *I. Månsson*, *N. Boström*, *O. Larsson*, *S. O. Nylander*, *J. A. Sjö*, *A. Göransson*, *D. Persson* och *O. A. Ericsson*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Af statsrådsprotokollet i detta ärende samt af den utredning angående statens skyldighet att aflöna exekutionsbetjeningen i Stockholm, som blifvit 1885 års Riksdag förelagd och till hvilken chefen för civildepartementet vid föredragningen inför Kongl. Maj:t af nu förevarande ärende hänvisat, framgår, att Rikets Ständer enligt skrifvelse till Kongl. Maj:t den 6 februari 1858 beviljat förhöjd aflöning åt de i Öfverståthållareembetets kansli anstälde tjenstemän samt betjente och deribland jemväl åt exekutionsbetjeningen, att ytterligare förhöjningar i anslaget till exekutionsbetjeningen beviljats vid riksdagarna 1862—1863 och 1872 samt att dyrtidstillägg å samma anslag beviljats vid riksdagarna åren 1874, 1875, 1876, 1877 och 1878, hvarefter samma anslag vid 1885 års riksdag uppförts å ordinarie stat, men att deremot Rikets Ständer dels i skrifvelse den 20 augusti 1851 förklarat, att, då det ålåge städerna i allmänhet att bestrida de kostnader, som vore förknippade med exekutionsväsendet derstädes, men sådant oaktadt Stockholms stad af statsverket åtnjöte betydligt bidrag för detta ändamål, Rikets Ständer ansett sig icke böra bifalla af Kongl. Maj:t äskad tillökning i anslaget för sagda ändamål, dels ock enligt skrifvelse den 15 juni 1866 i anledning af Kongl. Maj:ts framställning om anslag till arfvoden åt en tjensteman, som under benämning exekutionskommissarie eller stadsfogde skulle biträda såsom underexekutor i Stockholm, samt till ett biträde åt denne tjensteman, på samma skäl, som år 1851 blifvit af Rikets Ständer anfördt och med hänsigt för öfrigt till det angifna inskränkta ändamålet med anställandet af ifrågavarande tjensteman jemte biträde ansett något bidrag för detsamma från statens sida icke böra ifrågakomma.

I anslutning till den uppfattning, som sålunda åren 1851 och 1866 hos Rikets Ständer gjort sig gällande, och då ett frångående af 1885 års Riksdags beslut i ämnet nu blifvit ifrågasatt, anser sig utskottet böra hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.»

vid *punkten 4:o)* angående aflöningsförhöjning åt vissa landsstatstjenstemän.):

af herrar friherre *J. T. Gripenstedt*, *H. P. P. Tamm*, *I. Wijk*, *N. Fosser*, *F. E. Pettersson*, *G. D. R. Tornerhjelm*, *E. Fränckel*, grefve *Ph. Klingspor*, *C. U. S. Lybeck*, *Th. Nyström*, *L. Grundberg* och *C. G. S. Ehrenborg*, hvilka yrkat, att utskottet måtte föreslå Riksdagen medgifva,

a) att länsnotarierne och länsbokhållarne i Jemtlands och Norrbottens län finge hvar för sig uppbära i lön 1,500 kronor och i tjenstgöringspenningar 1,000 kronor, tillsammans 2,500 kronor, samt efter tio års väl vitsordad tjenstgöring ett ålderstillägg till lönen å 500 kronor; samt

b) att landträntmästaren i Norrbottens län finge erhålla lön 2,500 kronor och tjenstgöringspenningar 1,300 kronor, tillsammans 3,800 kronor, jemte ålderstillägg till lönen till belopp af 500 kronor efter fem års väl vitsordad tjenstgöring.

vid *punkten 6:o)* (angående ifrågasatt skrifvelse om indragning af landshöfdingetjenster):

af herrar friherre *J. T. Gripenstedt*, *H. P. P. Tamm*, *I. Wijk*, *N. Fosser*, *F. E. Pettersson*, *D. G. R. Tornerhjelm*, *E. Fränckel*, grefve *Ph. Klingspor*, *C. U. S. Lybeck*, *Th. Nyström*, *L. Grundberg* och *C. G. S. Ehrenborg* emot den af utskottet använda motiveringen.

vid *punkten 7:o)* (angående ersättning till vaktmästaren E. Kallström för mistad bostadsförmån):

af herrar *S. G. von Friesen, O. Larsson* och *D. Persson,* hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»I det utlåtande, som statskontoret afgifvit i anledning af Konungens befallningshafvandes i Jemtlands län af motionären omförmälda framställning hos Kongl. Maj:t, har framhållits, att vaktmästaren Kallström enligt gällande lönestat icke är berättigad till fri bostad eller till hyresersättning. Men i omförmälda framställning har Konungens befallningshafvande upplyst, att Kallström blifvit till sin tjenst antagen med löfte om rätt till fri bostad, som då fans att tillgå. Utskottet har vidare inhemtat, dels att det belopp af 200 kronor om året, som af Konungens befallningshafvande blifvit hos Kongl. Maj:t begärdt, varit afsedt att utgöra ersättning för förlorad bostad åt *två* vaktmästare med 100 kronor åt dem hvardera, dels ock att för närvarande äro under uppförande nya flygelbyggnader till länsresidenset i Östersund, i hvilka äfven kommer att inrymmas vaktmästarebostad, som väntas kunna tagas i besittning något af åren 1901 eller 1902. Med hänsyn till hvad sålunda förekommit finner utskottet, som, då verkliga rättsanspråk icke föreligga, ej kan dela motionärens uppfattning, att ersättning bör till Kallström retroaktivt utgå, sig dock ur billighetsynpunkt böra förorda, att någon godtgörelse lemnas Kallström, och får i sådant hänseende föreslå, att ersättningen till Kallström beviljas att en gång för alla utgå med visst afrundadt belopp, som lämpligen torde kunna bestämmas till 500 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må, i anledning af herr Bromées förevarande motion, till godtgörelse åt vaktmästaren vid landskansliet i Östersund Erik Kallström för mistad bostadsförmån, på extra stat för år 1901 bevilja ett anslag af 500 kronor.»

vid *punkten 9:o)* (angående inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt för jordbruksändamål m. m.):

af herr *I. Wijk* emot motiveringen.

vid *punkten 30:o)* (angående anslag för studerande af jordbruk på smålotter i Danmark):

af herrar *S. G. von Friesen, O. Larsson* och *A. P. Gustafsson*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Utskottet har vid öfvervägande af motionens innehåll trott sig finna, att studieresor till Danmark i det af motionären angifna syfte under vissa förutsättningar skulle kunna medföra sådant gagn, att ett bidrag af allmänna medel för ändamålet skäligen kan ifrågasättas. Visserligen torde norra och mellersta delarna af vårt land med afseende å jordmån och klimatförhållanden icke erbjuda sådan likhet med Danmark, att de i detta land tillämpade jordbruksmetoderna skulle kunna i nämnda delar af vårt land med någon fördel användas. Och äfven hvad beträffar södra Sverige lärer ett öfverförande af de i det danska husmansbruket använda metoderna endast med försigtighet böra försökas. Särskilda anordningar hafva derför synts utskottet böra vidtagas i syfte att till deltagare i resorna må utses personer med sådan insigt i jordbruksfrågor, att de kunna väntas hemta verklig nytta af de vunna erfarenheterna. I sådant afseende synes någon medverkan böra vara att påräkna af vederbörande hushållningssällskap, från hvilka måhända äfven något ekonomiskt bidrag till ändamålets vinnande skulle kunna förväntas. Utskottet, som i alla händelser betraktar sitt förslag endast såsom ett försök, hvars fullföljande genom förnyade anslag bör vara beroende af de vunna resultaten, har föreställt sig, att ernåendet af ett godt resultat skulle främjas derigenom, att staten och hushållningssällskapen på det sätt samverkade, att staten vidtoge förberedande åtgärder för att ifrågavarande resor måtte komma till stånd, samt dessutom dels bekostade ersättningen till resornas ledare och dels medgåfve deltagarne i resorna sådan nedsättning i biljettprisen å statens jernvägar, som motionären ifrågasatt, men deremot hushållningssällskapen mottoge och afgjorde ansökningar om rätt att deltaga i resorna samt, der deltagarne icke vore i stånd att sjelfva bekosta sina resor, dertill lemnade erforderliga bidrag.

Det belopp, som från statens sida hufvudsakligen till bekostande af ledarnes ersättningar skulle erfordras, har utskottet ansett böra afrundas till 1,500 kronor; och synes af skäl, som ofvan anförts, sådant anslag nu endast böra beviljas för ett år.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, i anledning af herr Pantzarhielms förevarande motion, på extra stat för år 1901 bevilja ett anslag af 1,500 kronor att enligt de när-

mare bestämmelser, Kongl. Maj:t kan finna skäligt meddela, användas dels och hufvudsakligen till ersättning åt personer, som kunna finnas villiga och lämpliga att handhafva ledningen af resor till Danmark för beredande af tillfälle för innehafvare af mindre jordbruk och jordbruksarbetare att derstädes studera jordbruk på smålotter, dels till öfriga omkostnader, som från statens sida för förevarande ändamål kunna ifrågakomma.»

Det skulle här antecknas, att herr *Chr. Lundeberg* af sjukdom varit förhindrad att deltaga i förestående hufvudtitels behandling i utskottet.

Likaledes har herr *A. G. L. Billing* begärt få antecknadt, att han icke öfvervarit hufvudtitelns handläggning inom utskottet.

Bil.

Tabell öfver ordinarie anslagen

1900 års riksstat anslår:								
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.		
		Friheter.		Ersättningar.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
								Civil-
6,500	—	— —	—	— —	—	6,500	—	Statsministern, lönefyllnad, *förslagsanslag*, högst .....
36,000	—	— —	—	— —	—	36,000	—	Statsråden utan departement 3 à 12,000 kronor .....
17,000	—	— —	—	— —	—	17,000	—	Departementschefen .....
78,700	—	— —	—	— —	—	78,700	—	Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.....
64,600	—	— —	—	— —	—	64,600	—	Kommerskollegium. Nuvarande belopp .....
								Ökas dels med aflöning för ytterligare en aktuarie dels å anslaget till "juridiskt biträde, amanuenser kartekontoret, vikariatsersättningar, renskrif-
33,000	—	— —	—	— —	—	33,000	—	Bergsstaten .....
67,100	—	— —	—	— —	—	67,100	—	Statistiska centralbyrån:
								Aflöningsmedel för statistiska centralbyrån .....
								Reservationsanslag:
								Till bibliotekets underhållande.....
								„ arfvoden åt tillfälliga biträden samt till vikariats-
								„ officiella statistiska trycket .....
								„ en statistisk tidskrift.....
								„ utarbetande af en aflönings- och pensions-
87,200	—	— —	—	— —	—	87,200	—	Landtmäteristaten .....
178,600	—	— —	—	— —	—	178,600	—	Rikets allmänna kartverk .....
87,422	—	— —	—	— —	—	87,422	—	Öfverståthållareembetet. Nuvarande belopp .....
								Ökas å anslaget till aflöning åt exekutionsbetjeningen
2,702,441	—	— —	—	— —	—	2,702,441	—	Landsstaterna i länen (deraf 120,000 kronor *reserva-*
								Ökas med anledning af ett boställes indragning med
T:pt 3,358,563	—	— —	—	— —	—	3,358,563	—	

Litt. A.

under riksstatens Sjette hufvudtitel.

			Förslag till blifvande riksstat:							
			Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.	
					Friheter.		Ersättningar.			
departementet.			Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
.....			6,500	—	— —	—	— —	—	6,500	—
.....			36,000	—	— —	—	— —	—	36,000	—
.....			17,000	—	— —	—	— —	—	17,000	—
.....			78,700	—	— —	—	— —	—	78,700	—
.....		64,600: —								
å den statistiska afdelningen	3,000: —									
och andra extra biträden, gruf-										
ning m. m.“ med	4,400: —	7,400: —	72,000	—	— —	—	— —	—	72,000	—
.....			33,000	—	— —	—	— —	—	33,000	—
.....		28,400: —								
.....	1,500: —									
ersättningar	17,500: —									
.....	17,300: —									
.....	1,400: —									
statistik	1,000: —	38,700: —	67,100	—	— —	—	— —	—	67,100	—
.....			87,200	—	— —	—	— —	—	87,200	—
.....			178,600	—	— —	—	— —	—	178,600	—
.....		87,422: —								
i Stockholm med		3,800: —	91,222	—	— —	—	— —	—	91,222	—
tionsanslag). Nuvarande belopp		2,702,441: —								
.....		800: —	2,703,241	—	— —	—	— —	—	2,703,241	—
		Transport	3,370,563	—	— —	—	— —	—	3,370,563	—

	1900 års riksstat anslår:								
	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.		
			Friheter.		Ersättningar.				
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Tpt	3,358,563	—	— —	—	— —	—	3,358,563	—	
	150,000	—	— —	—	— —	—	150,000	—	Väg- och vattenbyggnadsstaten (deraf två *särskilda reser-* männa arbeten och ett å 35,000 kronor till väg- *Ökas* å reservationsanslaget till expenser för allmänna hvarigenom rubriken ändras till "väg- och vatten- till expenser för allmänna arbeten och till väg-
	31,800	—	— —	—	— —	—	31,800	—	Landtbruksstyrelsen .....
	239,000	—	— —	—	— —	—	239,000	—	Ålderstillägg, *förslagsanslag* .....
	10,665	—	6,635	—	1,664	—	18,964	—	Gästgifvares friheter .....
	250,000	—	— —	—	— —	—	250,000	—	Bidrag till skjutsentreprenader, *förslagsanslag* .....
	354	—	25	—	— —	—	379	—	Färjor och färjekarlar .....
	600,000	—	— —	—	— —	—	600,000	—	Bidrag till vägunderhållet på landet, *förslagsanslag*....
S:gr	4,640,382	—	6,660	—	1,664	—	4,648,706	—	
									Jordbruket, handeln
									Reservations-
	12,000	—	— —	—	— —	—	12,000	—	Vägar och kommunikationer.....
	190,400	—	— —	—	— —	—	190,400	—	Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmanna- understöd åt landtmannaskolor) .....
	49,500	—	— —	—	— —	—	49,500	—	Landtbruksingeniörer och deras biträden .....
	140,500	—	— —	—	— —	—	140,500	—	Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmanna-
	50,100	—	— —	—	— —	—	50,100	—	Länsveterinärer och veterinärstipendiater .....
	73,500	—	— —	—	— —	—	73,500	—	Befrämjande i allmänhet af slöjderna.....
	11,500	—	— —	—	— —	—	11,500	—	Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart.....
	8,700	—	— —	—	— —	—	8,700	—	Befrämjande i allmänhet af bergsbruket.....
	42,000	—	— —	—	— —	—	42,000	—	Fiskerinäringens understöd .....
S:gr	578,200	—	— —	—	— —	—	578,200	—	
Tpt	5,218,582	—	6,660	—	1,664	—	5,226,906	—	

	Förslag till blifvande riksstat:							
	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.	
			Friheter.		Ersättningar.			
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport	3,370,563	—	— —	—	— —	—	3,370,563	—
vationsanlag, ett å 30,000 kronor till expenser för all- undersökningar). Nuvarande belopp .... 150,000: — arbeten med ..... 5,000: —	155,000	—	— —	—	— —	—	155,000	—
byggnadsstaten (deraf två särskilda *reservationsanslag*, undersökningar, hvartdera å 35,000 kronor)".								
.....	31,800	—	— —	—	— —	—	31,800	—
.....	239,000	—	— —	—	— —	—	239,000	—
.....	10,665	—	6,635	—	1,664	—	18,964	—
.....	250,000	—	— —	—	— —	—	250,000	—
.....	354	—	25	—	— —	—	379	—
.....	600,000	—	— —	—	— —	—	600,000	—
S:gr	4,657,382	—	6,660	—	1,664	—	4,665,706	—
och näringarne.								
anslag.								
.....	12,000	—	— —	—	— —	—	12,000	—
näringar (deraf ett *förslagsanslag* å 15,000 kronor till								
.....	190,400	—	— —	—	— —	—	190,400	—
.....	49,500	—	— —	—	— —	—	49,500	—
näringar	140,500	—	— —	—	— —	—	140,500	—
.....	50,100	—	— —	—	— —	—	50,100	—
.....	73,500	—	— —	—	— —	—	73,500	—
.....	11,500	—	— —	—	— —	—	11,500	—
.....	8,700	—	— —	—	— —	—	8,700	—
.....	42,000	—	— —	—	— —	—	42,000	—
S:gr	578,200	—	— —	—	— —	—	578,200	—
Transport	5,235,582	—	6,660	—	1,664	—	5,243,906	—

	1900 års riksstat anslår:								
	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.		
			Friheter.		Ersättningar.				
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Tpt	5,218,582	—	6,660	—	1,664	—	5,226,906	—	
									Diverse
	63,000	—	— —	—	— —	—	63,000	—	Skiften och afvittringar, *reservationsanslag* .....
	50,000	—	— —	—	— —	—	50,000	—	Utflyttningshjelp efter skiften, *förslagsanslag*.....
	4,500	—	— —	—	— —	—	4,500	—	Odlingshjelp för krononybyggare, *förslagsanslag* .....
	2,700	—	— —	—	4,567	—	7,267	—	Jordförluster genom kanal- och väganläggningar,
	158,550	—	1,070	—	— —	—	159,620	—	Hästafvelns förbättrande, *reservationsanslag* (deraf
	30,000	—	— —	—	— —	—	30,000	—	Till förekommande och hämmande af smittosamma
	15,850	—	— —	—	— —	—	15,850	—	Karantänsinrättningen på Känsö, *förslagsanslag*, högst
	43,000	—	— —	—	— —	—	43,000	—	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag* .....
	219,757	—	— —	—	— —	—	219,757	—	Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*
	12,000	—	— —	—	— —	—	12,000	—	Extra utgifter, *reservationsanslag* .....
S:gr	599,357	—	1,070	—	4,567	—	604,994	—	
S:a	5,817,939	—	7,730	—	6,231	—	5,831,900	—	

	Förslag till blifvande riksstat:							
	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.	
			Friheter.		Ersättningar.			
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
	5,235,582	—	6,660	—	1,664	—	5,243,906	—
anslag.								
.....	63,000	—	— —	—	— —	—	63,000	—
.....	50,000	—	— —	—	— —	—	50,000	—
.....	4,500	—	— —	—	— —	—	4,500	—
förslagsanslag	2,700	—	— —	—	4,567	—	7,267	—
särskildt 100,000 kronor till prisbelöningar för hästar)	158,550	—	1,070	—	— —	—	159,620	—
sjukdomar bland husdjuren, *förslagsanslag*	30,000	—	— —	—	— —	—	30,000	—
.....	15,850	—	— —	—	— —	—	15,850	—
.....	43,000	—	— —	—	— —	—	43,000	—
.....	219,757	—	— —	—	— —	—	219,757	—
.....	12,000	—	— —	—	— —	—	12,000	—
S:gr	599,357	—	1,070	—	4,567	—	604,994	—
Summa	5,834,939	—	7,730	—	6,231	—	5,848,900	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens Sjette hufvudtitel.

		Kronor.	ö.
Civildepartementet.			
Civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli:			
För handhafvande af kontroll å försäkringsanstalterna		4,500	—
Kommerskollegium:			
För arbetsstatistiska undersökningar		10,000	—
Öfverståthållareembetet:			
Till utgifvande af "Polisunderrättelser"		15,000	—
Landsstaterna i länen:			
Till aflöning m. m. åt särskild polisstyrka på landet	95,000: —		
„ ersättning för juridiskt biträde åt de svenska lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän äfvensom ordningsmän inom lappbyarne	17,500: —	112,500	—
Vägunderhållet på landet:			
För bestridande af statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar, *förslagsanslag*		50,000	—
Transport		192,000	—

		Kronor.	ö.
Transport		192,000	—
Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar:			
Till aflöningar och öfriga utgifter vid Ultuna landtbruksinstitut	31,000: —		
För uppehållande af undervisningen vid mejeriinstitutet vid Alnarp	8,000: —	39,000	—
Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar:			
Bidrag till bestridande af kostnaderna för allmänna landtbruksmöten	7,500: —		
Till prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten för husdjur, redskap, maskiner m. m.	12,500: —		
Bidrag till underhåll af åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnes behof	31,000: —		
Bidrag till underhåll af en för öfre Norrland afsedd kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län	6,250: —		
Till understöd åt frökontrollanstalter	10,000: —		
„ utbildande af en elev i boskapsskötsel och mejerihushållning	1,000: —		
„ understöd åt svenska mosskulturföreningen	15,000: —		
För de geologiska undersökningarna	96,000: —	179,250	—
Befrämjande i allmänhet af slöjderna:			
Till anställande af en andre instruktör i husslöjd och personligt ålderstillägg till andre instruktören Jonas Wallander	3,000: —		
Bidrag till upprätthållande af väfskolan i Borås och till aflönande af en andre lärare vid samma skola	4,800: —	7,800	—
Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart:			
Till understöd åt Göteborgs handelsinstitut och Frans Schartaus praktiska handelsinstitut i Stockholm	20,000: —		
„ befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar	15,000: —		
„ handelsstipendier	20,000: —	55,000	—
Transport		473,050	—

		Kronor.	ö.
Transport		473,050	—
Befrämjande i allmänhet af bergsbruket:			
Till bergsskolorna i Filipstad och Falun		14,000	—
Fiskerinäringens understöd:			
Till stationerande af ett armeradt ångfartyg vid rikets kuster för åstadkommande af ordning och skydd vid fiskets bedrifvande	25,000: —		
För höjande af fonden för fiskerinäringens befrämjande	100,000: —	125,000	—
Diverse anslag:			
Ersättning till sjömanshusen	30,000: —		
Till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen	100,000: —		
„ ersättning för af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter	124,850: —		
„ återbetalning till viss del af erlagda konsulatafgifter för svenska fartyg, *förslagsanslag*	175,000: —		
„ understöd åt de genom mjeltbrandsfarsoten sommaren 1899 lidande inom Skaraborgs län	20,000: —	449,850	—
Summa		1,061,900	—

Anm. Rörande öfriga af Kongl. Maj:t föreslagna extra anslag under Sjette hufvudtiteln, nemligen till undersökning af mindre hamnar och farleder m. m., för undersökning m. m. af åtskilliga uppgifna kanal- och segelleder i mellersta Sverige, för anordnande af fabriksinspektion, för nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik, till ytterligare ett jernvägsspår mellan Huddinge och Tumba stationer, för upprensning af inomskärsfarleder inom Bohuslän, för utvidgning af segelrännan genom Kalmar sund, till vägars anläggning eller förbättring, till bro- och hamnbyggnader m. m., till frostminskningsföretag och till dyrtidstillägg åt en del tjenstemän och betjente äfvensom extra anslag utom hufvudtitlarna till ny rörlig materiel vid statens jernvägar och till fullbordan af statsbanan från Boden till Ytter-Morjärv m. m. kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtanden.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1900.